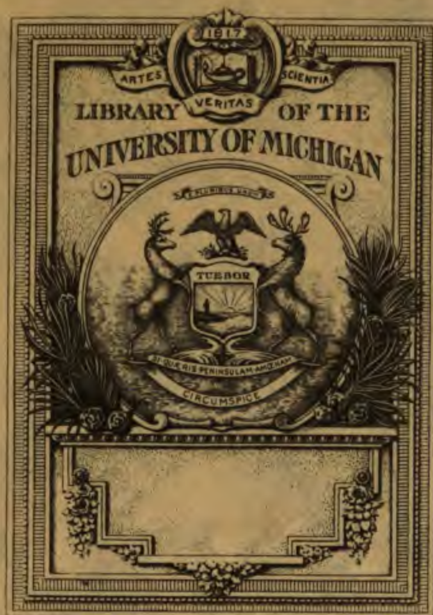

OLAF BENNECHE

DIDERIK FLEMING OG HANS HUS

1817
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

DIDERIK FLEMING
OG HANS HUS

OLAF BENNECHE

DIDERIK FLEMING
OG HANS HUS

CHRISTIANIA-INTERIØRER
FRA FORRIGE AARHUNDREDE

KRISTIANIA
FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1910

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

I.

DIDERIK FLEMINGS UNGDOM

Det havde været en lang og trætsom dag paa mange vis; men endda laa Diderik Fleming søvnløs og stirred mod lyset, som sived blegt ind gjennem de smaa flaskegrønne, blyindfattede ruder. I vægbjelkerne tikked dødninguret ensformig, og borte fra sengen i værelsets anden ende hørtes rolige, regelmæssige aandedrag. Det var bror Paul, som sov, støt og tungt, som han pleied.

Ude stod sommernatten, kjøl og lind paa samme tid. Inde var der lummert og hedt; men det gik ligevel ikke an at aabne glaret for myggens skyld. Ude var der blaalig skumring om liernes skog, duggen laa frisk paa jorderne, og taagen stod tæt over elvedraget. Ind fra nattestilheden naadde det spinkle sus af kværnhusfossen. Det var sommer og lys nat.

Og Diderik Fleming laa med hænderne foldet under nakken og stirred mod lyset. Han stunded efter ro, efter hvile, men det steg og sank som boblende elvekog i hans sind, og stemninger jog

forbi, snart steilende i ungt mod og snart snigende sig som tynget af tunge byrder.

Det havde været en lang og trætsom dag, og de sidste uger havde baaret nok i sit skjød af omskiftelser og nye, fremmede indtryk og tanker.

Først farens sygdom og død og alt det som fulgte af sorg og af mindelser, alt opstyret i huset, begravelsen med sin oprivende høitidelighed, og tilslut alle funderinger over fremtiden og de nye forhold, som hjemmet maatte grundes paa. Presten Fleming havde været en fattig mand, og hans død gjorde ikke stillingen bedre. Naadsensaaret vilde vistnok gi en foreløbig udsættelse, saa nøden just ikke grinte lige ind ad døren, og der hørte enkesæde til prestegaarden; men børneflokken var stor, saa der blev mange munde om brødet og mange smaa kropper som skulde ha klær og sko.

Madame Fleming og hendes to ældste sønner pleied da raad sammen og grunded frem og tilbage. Der blev skrevet hid og did, og tilslut havde alt ordnet sig paa en vis, slig som den nærmeste udvei faldt.

Presten Flemings efterladte stod noksaa ensomme i verden. Han selv var kommet reisende op fra Danmark, hvor hans slegt i et par generationer havde ført en omtumlet og temmelig eventyrlig tilværelse. Al forbindelse med slegten dernede var afbrudt. Madame Flemings forældre

var længst døde, og hendes eneste bror sad med stuen fuld af smaa børn i et kummerlig kald nordenfjelds.

Det havde været prestens vilje, at Diderik og Paul skulde følge i hans egne fodspor og vandre studiernes trange bane, og han havde selv informeret dem i de klassiske videnskaber og havde haabet at kunne dimittere dem til Kjøbenhavns universitet, naar den tid kom, og om han fik raad til at koste paa dem den lange reise. Saa fik de siden selv søge sig det daglige udkomme som saa mange andre fattige studenter.

Men de fremtidsplaner var der nu slaat laas og bom for. Efter meget skriveri frem og tilbage blev det ordnet slig gjennem en embedsbroder og studiekamerat af presten Fleming, som nu sad i Christianssands nærmeste omegn, at de to ældste gutter fik pladse som krambodsvende dernede.

Den dag, som nu lysned derude, var den sidste, de skulde tilbringe paa den hjemlige prestegaard.

Men det var hverken udfærdslyst eller angst for det nye, han gik imøde, som holdt Diderik Fleming vaagen. Det var heller det ansvar, han saa i øinene. For han var jo næsten mand, og han havde pligter mod moren og de smaa søskende. Han var deres støtte nu. Og ogsaa overfor faren, som laa derude paa den ødslige kirkegaard, havde han pligter.

I det sidste aars tid, da presten Fleming var syg, havde Diderik lært at forstaa meget af sin fars væsen, og han havde erfaret mere om hans livshistorie end han før vidste.

Det var nok fra først af en ren tilfældighed, at Peter Fleming kom op til Norge. Han studerte først medicin; men i ungdommelig sværmeri kasted han sig siden over theologien. Han erhverved sig en viss anseelse og modtog en særlig udmerkelse ved universitetet i skikkelse af en guldmedalje for en afhandling om et naturvidenskabelig emne, som han søgte at forklare i lys af theologien. Og Peter Fleming havde slegtninge, som, skjønt de var uden rod i Danmark og ikke eied synderlig formue, dog indtog stillinger, som skaffed dem indflydelse selv ved hoffet.

Det vilde derfor ha faldt let for den unge theolog at skabe sig en lys fremtid dernede paa de bøgekranste sletter. Men en skuffelse, han led ved en enkelt anledning, drev ham til at søge sig op til Norge. Først blev han kapellan i det Bergenske etsteds. Der traf han sin skjæbne, prestens unge datter Margrethe. De gifted sig, og Fleming fik et kald høit oppe i skogbygderne øst mod grænsen.

Og slettesynerne og længslen døde bort i hans sind, eftersom han mere og mere leved sig ind i skogen og skogfolkets kaar. Han kom til

at holde af menneskene, og han var dem en god og nidkjær prest.

Senere, da han selv blev ældre og børnene vokste til, søgte han sig vistnok ned til Danmark igjen; men da havde man glemt ham. Der var saa mange nye lys, som fremstod, og de slidsomme aar i skogbygden regnedes ham heller til forkleinelse end til fortjeneste; thi hvilken dygtig mand vilde vel begrave sit pund deroppe i klippelandet.

Omsider fik han dog dette kald i dalen. Det var just ikke særlig fedt, men bedre end det forrige. Og nogle aar efter slog sygdommen ham, og han døde, endnu en ung mand.

Diderik aned den hverdagens tragedie, hans fars beskedne liv var. Han vidste, han havde lidt og vel ogsaa længtet, mest kanske fordi det saared ham at glemmes. Peter Fleming var blit en landsens prest i Norge, og han kunde været Sjællands bisp, om han havde vidst at holde sig frem, og hans nidkjærhed ikke havde været saa sterk.

Derfor stod det for Diderik som en pligt at løfte farsnavnet op af den forglemmelse, det var faldt i. Atter skulde folk høre det og vide det var til og derigjennem mindes, hvilken mand Peter Fleming havde været.

Til dette kom noget andet. Det var bevaret som en tradition i slegten, at Flemingerne var af høi æt. Diderik havde erfaret det leilighedsvis af

ord, som faren lod falde, dog havde han ingen rigtig rede paa den virkelige sammenhæng. Men han følte traditionen forpligtende.

Diderik pusted tungt. Han vidste, hvad som maatte til. Det hjalp ikke bare at være dygtig og brav, en maatte ogsaa ha magt. Og magten maatte vindes. Og det maatte han gjøre ganske alene. For han var sterk; men bror Paul var for vek. Før havde han ved magt helst tænkt sig noget sligt som krigsmands færd med blanke klinger under knitrende faneduger. Men han var for klog til slige guttedrømme nu. Den vei førte ikke hertillands frem til magt og ære. Som et afskrækkende eksempel saa han for sig den luvslidte, fordrukne kaptein Flügelmann paa Seim, hvis evindelige pengemangel var et ordsprog selv for husmandsfolk i dalen. Aanei, da var det nok ligere at prøve handelen, endda han ingen bøielse havde mod det yrke. Men af reisende folk, som kom over fjeldet fra Bergen, havde han nok hørt om den magt og anseelse, kjøbmænd havde. Det var en nem vei, og heller ikke vidste han andre at vælge.

For om Didrik havde været sin egen mand og havde kunnet vælge, saa vilde han helst blit bonde. Gjennem det arbeide, der faldt af paa prestegaarden, var han blit vant til at se med bønders nænsomme øine paa jorden og dens grøde. Han elsked at se det gro og gi mangedobbelt vaarens arbeide igjen. Og hele hans liv

var henlevet med det yrke for øie, saa han vidste godt selv, at ingenting laa ham saa nær. Men det stod for ham som et slags forræderi mod hans fars stand, en kjættertanke, som han helst ikke burde gi rum.

Men dalen — det sled saa saart i brystet, naar han tænkte paa, at han skulde reise. Dalen, den var alt det, han kjendte og holdt af, hjemmet. Det var lyst knoppeslør over lierne, elven i dalbunden stor og flommende i vaarens tider, plougfurerne som rev sine dampende saar i jorden. Det var fjeldet ved sommertid med multemyrer og stille vand, med jenter som lét i lur paa sætervolden, naar solen sank. Det var lystringsnætter ved høst og lodbøssens knald i de stille skoge, slaatt og skur og fékarer, som drev sine drifter gjennem bygden og meldte nyt fra andre landsens kanter. Det var lune vinterkvelder indendørs og hvid sne, som knirked frossen under skierne.

Javist rev det saart i brystet. Og ikke var det godt at vide, hvad han gik imod. Fattigdom, kanske? Det var som han først skjønte, hvad fattigdom var, nu da den drev ham ud fra hans hjem og hans barndoms dal.

Han sprang i uro ud af sengen og gik hen og aabned glaret. Saa stille der var derude! Elvesuset var stilhedens stemmer. Der laa skumring om huser og holt, og fjeldene bredte sig store og blaa med lyse strimer langs randen. Det var

nat endnu, men om et par timer vilde dagen komme, stige som en rød brænding over fjeldkammen og sprøite solguldet udover dalen. Men alle sov endnu, saa fik vel han ogsaa lægge sig en stund. Bare mor laa vel vaagen, som hun pleied, i pinsomme tanker, og hørte hun ham gaa ud, saa kunde hun komme med spørsmaal, det var vanskelig at svare paa.

Da Paul vaagned, laa Diderik endelig i dyb søvn; men det var tradition paa gutternes værelse, at den, som først vaagned, dynked den anden over med koldt vand, og Diderik fór op og gned søvntung sine øine efter den kolde styrt. Han holdt paa at gi vondt fra sig, men tog sig i det, for han husked det var sidste dag.

Saa klædte de sig paa. I æbletræet henne ved havegarden sad tæt af alslags smaafugl i lag med den fine kart, som netop havde knyttet sig. Deres klingre røster steg og sank som et mangestrenget spil. De letted og bruste bort i et forvirret svirr af mange smaa vingeslag, da en af smaagutterne opløfted et skræmmeskrig og kasted en sten i flokken. Nede fra jordet ved elven skar det regelmæssig af en ljaa, som gik i sprødt, dugget græs.

Diderik stod ved glaret: — Det er sidste dag her — sa han stilfærdig som halvt til sig selv.

— Ja, for en stund da. — Der var næsten et skimmer af glæde i Pauls stemme. Han stod ved speilet over dragkisten og greide sit haar

omsorgsfuldt med en stor hornkam. Saa børsted han trøien godt, før han trak den paa. Han stod i nyt tøi fra top til taa. Han vendte sig mod Diderik.

— Men tar du de gamle klær paa, idag? —

— Ja, der tør jo sagtens falde lidt at gjøre — kom det kort fra Diderik. Han brugte ikke lang tid til at stelle sig istand; men Paul var færdig før ham. Det lød som en trommehvirvel, da han stormed nedover den gamle knagende loftstrappe. Diderik kom værdig efter.

Inde i stuen stod madame Fleming og smilte stilfærdig og lidt træt mod dem. De yngre søskende sad i sofabænken og følte en slags søndagshøitidelighed krible i blodet. De to ældste hilste moren med et kys. Mellem vinduerne stod det store klaffebord duget med smør og brød og æg og fenaknoke i dagens anledning. Solen skinned ind gjennem de smaa ruder, hvor fluerne holdt et summende spetakel. Paa den aabne dørs terskel sad katten og vasked sig og môl. Og lyset gav blanke reflekser i de slidte bøgetræsmøbler med det blanke hestehaarstræk.

De satte sig tilbords. Følelsen af, at det var sidste dag de sad slig sammen, gav ord og tanker sin stille undertone. Det var mest Paul, som talte. Diderik sad taus og spiste og smilte af og til hen til moren.

For i de sidste tider havde han lært at beundre sin mor. Den lille spinkle skikkelse med det

graasprængte haar og de magre kinder, sliten af tungt stræv i smaa kaar og mange barnefødsler, havde gaat saa tappert gjennem alle tilskikkelser. Og hun verned om sin flok, saa modig frem mod en usikker fremtid, og det var alene hendes stilfærdige og seige vilje, som havde hjulpet de andre over tyngslerne den første tid. Hvor Diderik holdt af hende! Hans øine blev dimme af taarer, naar han tænkte paa det.

Der blev spørsmaal om, hvorledes man skulde tilbringe dagen. Rundt omkring paa gaardene var det tomt, for folk laa paa sætrene, saa der var ingen at be farvel med. Paul talte noget om at kjøre til Seim for at hilse paa kapteinens; men det blev opgit. Dagen vilde næsten gaa med til besøget, og hesten havde brug for sine kræfter til morgendagen, naar gutterne skulde reise.

— Hvad har du tænkt dig, Diderik? — Madame Flemings blik blev urolig forskende.

— Jeg synes, vi faar holde os i ro. Jeg har bare tænkt at ta mig en liden tur paa skogen. Det blir længe, før jeg atter faar leilighed til det. —

— Ja ja. — Hun sa ikke mere da; men som Diderik siden reiste sig for at gaa ud, gik hun efter ham.

Ude paa tunet tog hun ham i haanden, saa ham ind i øinene og sa lavt og fast: — Jeg vil bare be dig saa mindelig om en ting, min søn, baade for din egen og for vores andres skyld. Bind dig ikke ved overilede løfter til nogen eller

noget heroppe i dalen. Du passer mindst til at stænge dig inde, og husk det er dig, jeg mest stoler paa. —

Diderik kjendte blodet gløde i kinderne. Der var ingen vei udenom. Saa greb han sin mors lille magre haand: — Det faar jeg vel love dig. Jeg forstaar dig nok. — Hun smilte taknemlig og blidt til ham, og han gik ned gutuen til nabo gaarden, bøied siden sæterveien op i lien.

Det var ligt mor dette. Hun sad klog og stille og saa og forstod. Hun vidste altsaa dette med Dordei Bratt. Ikke fordi det var noget heller, bare at Dordei Bratt var med blandt alt, som bandt ham til hans barndoms dal. Og nu gik han for at møde hende. Det vidste altsaa moren, og hun kjendte vel ogsaa de anfegtelser, han havde havt i stille nattetimer. Det var tungt saa ung at staa med ansvaret for en slegts fremtid.

— — — — — — —

Det var varmt opover lien. Vel kasted granerne tæt skygge, og der risled vand i buveiens stenede, ældgamle fár; men heden dirred op fra mosebunden og drev blodet mod tindingerne i hamrende dunk. Diderik gik fort, han havde ikke megen tid at raa over, og kanhænde traf han hende ikke ved hjemmesæteren men maatte indover til slaaterne. Han havde trodd, det ikke skulde bli nogen reise af før helgen,

og at han skulde træffe hende da i bygden. For naar de laa paa hjemmesætrene, søgte folk ofte til bygds søndagene, selv om der ikke var messe.

Endelig var han ovenfor bratlien og havde selve fjeldet skraanende indover. Han saa mod dalen. Paa vestsiden langt borte laa de store snefjelde med hvidt blink af sol om tinderne, og ellers bølged glatslebne, runde heirygger udover hele synsranden. Det var som uhyrer, der boltred sig om hinanden i evig kamp. Saa kom de grønblaa lier, som skraaned mod dalen, og dernede det blaa blink af elven, som smøg sig frem mellem birkekrattet, gaardenes døde husklynger, og over den straalende sommerhimmels lyshav. Der laa kirken paa bakken, og frem mellem løvet sken den hvide væg paa prestegaardshuset.

Synet tog ham. Alt dette kjendte og kjære klamred sig til hans sind. Det var en stund, som graaden vilde ta magten fra ham. Men guttestolt var han paa vagt mod hvert svagheds tegn. Han maatte være sterk, for han skulde jo ud og vinde verden. Saa fik dalen ligge der og duve i hans minder med det lyse løv og elvens blaa, levende blink.

Og Diderik Fleming snudde sig og gik indover fjeldet mod sætergrænden.

I en sænkning mellem to høidedrag laa den. Buerne samled sig klyngevis for hver gaard.

I lierne omkring tætned smaaskogen, mest birk. Det saa ødslig ud. Kretturet laa paa sætrene længer ind paa fjeldet, men her drev de paa med slaatten. Der var knapt liv at øine. Ved en af de borterste buer stod et kvindfolk og skurte nogle kjørler i bækken. Der svev røg op fra enkelte piber. Dideriks øine søgte Brattgaardenes sætergrænd. Jo, det røg der, saa det var tænkelig, at Dordei var tilstede.

Han listed sig frem langs underskogen, vilde nødig sees, der kunde vanke nok af fantord til Dordei om ham alligevel.

Det traf sig lagelig. Hun var alene, stod og reidde grøden ved aaren. Hun kvak til, da han mørkned den aabne dør, der trak et smil af glæde op i det lyse ansigt. — Var han Diderik ude og fór? —

Diderik blev staaende stille en stund. Han bare saa paa hende. Saa ven og lys hun var! Den grove vadmelsstak kunde ikke viske ud hendes legemes spil af myge, rene linjer. Og haaret var gyldent, og det unge ansigt var saa ættesterkt og fint. De lange øienvipper laa som en let skygge over det nedslagne blik.

Saa samled han sig, steg over svillen og satte sig karslig ligesæl paa sengekanten. — Jeg skal reise nu — sa han som tilfældig.

Hun kvak til. — Skal du fare? —

— Ja, jeg og Paul. —

Hun satte grødtvaren igang igjen. Der var længe stille; saa sa hun uden at se paa ham: — Det tør vel bli længe, før du kjem att? —

— Det gjør nok det. — Han sad og bed i et halmstraa.

Nu saa hun paa ham: — Du kjem vel aldrig att? —

Han veg undaf: — Det blir meget for mig at gjøre derude. Jeg skal reise ætten min op igjen. — Han søgte trodsig og nervøs efter store ord, som kunde beruse ham. Og han maatte ligesom faa sagt Dordei altsammen, at der ikke skulde sidde nogen tro eller tvil i en lønlig krog af hendes hjerte. — Han skulde ud i verden, maatte slaa sig frem gjennem al styggedommen og vinde magt. Kanske det helst havde staat i hans egen hu at bli heroppe i dalen; men han havde ikke lov til det nu. Han maatte ud og slaas for sin egen og de andres skyld.

Dordei stod stille og hørte paa ham. Hun forstod ikke fuldt meningen under alle hans ord. En mistanke slog tilslut ned som et lyn i hende:

— Aanei, det høver sig vel ikke for storkarer at leve blandt bønder. Ellers turde det nok hænde sig, der sad folk heroppe ogsaa, som kunde regne sig af stor æt. — Hun trev vassbøtten, som vilde hun til kjellen. Hun vidste ikke, hvad der gik af hende, saa nødig som hun vilde komme med fantord til Diderik.

Han sad mummen. Han vidste ved sig selv, der ikke laa noget hovmod bag hans ord. Han var uendelig ydmyg og trykket af sin ynkværdige fattigdom.

— Det ved jeg godt, Dordei, at der er folk af høi ætt her i dalen — Bratteætten regned sin oprindelse af gammel norsk adel — og jeg mente saasandt ikke noget sligt. Men du skjønner vel, jeg maa tjene mange penge for at hjelpe mor og de smaa. Og da er der ikke andet for mig end at slaa mig paa handelen, saa lidet jeg liker det. Jeg vilde nok gjerne bli her, jeg, bli hos dig. — Rødmen jog op i guttens kinder, og han smilte stilfærdig og hjelpeløst.

Hun saa bort: — Naar du har lært, kunde du komme att og bli landkræmmer her. —

Tanken slog ned i ham; men han forkasted den i samme nu: — Aanei, skal jeg fare med sligt, saa maa det være der, hvor der er bedst plads. For jeg vil frem blandt de fremste, ellers er der ingenting ved det. —

Der dirred en trækning om hendes mund: — Du er ikke lidet kry, du.

Diderik havde holdt øie med budøren. Oppe i en lysning saa han nu støilsfolket paa Bratt komme ned lien. Naar kratskogen skjulte dem, fik han smette ud. De maatte nødig se ham for Dordeis skyld.

— Det er ikke du heller — svarte han. — Men jeg maa gaa nu. Jeg ser folket dit komme oppe i lien. Saa faar du ha farvel og tak! —

Med nedslagne øine tog hun hans haand: — Farvel, og Gud signe færden. —

Han stod længe med hendes varme valne haand i sin: — Du Dordei — næsten skreg han, men standsed brat. — Farvel! — og han strøg paa dør, søgte ind i smaaskogens skygge hjemover.

Dordei var glad, at ingen havde seet Diderik. Det var vondt nok at gaa og stelle for folkene og passe sin gjerning, medens tankerne var saa langt borte.

Prestgards-Diderik havde de ærtet hende med fra hun var en liden tulle. De to havde været sammen støt, for gaardene laa nær, og presten og hendes far havde meget at snakke med hinanden om. Nils Bratt var en framifraa kar og en af de faa bønder, presten kunde tale med som med en ligemand.

Dordei kunde ikke negte for, at Diderik støt havde været i hendes tanker. Det var især i konfirmationstiden, det var kommet over hende, for de gik sammen og læste. Hun husked de døsige, lange sommerdage med støvdans i solstrimerne, som fløđ indad kirkeruderne. Det kosted anspændt opmerksomhed at følge prestens halvdanske tale, og naar det led udpaa, blev hun tiest træt og sank hen i sine egne tanker. Og da havde hun Diderik ret overfor sig paa guttesiden. Saa var det jo rimelig nok, at han ogsaa fik plads i hendes drømme.

Det var skik, at læserungdommen dansed om kvelderne i prestegaardens drengestue. Der var saa mange sammen, og de, som kom langveisfra, maatte bo paa gaardene i nærheden. Da var Diderik støt med, og da dansed han mest med hende. Han var en af de sprækeste blandt gutterne.

Og hun havde jo tænkt sit fremover, og kunde ligesom ikke nu forstaa, at det ikke skulde bli saa. Hvorfor skulde han ud og slide ondt i en vanskelig verden, naar hun sad som odelsjente, der engang vilde faa baade gaard og grund?

Hun var studs mod jenterne og tjenestegutten, orked næsten ikke svare dem, for graaden sad i halsen —

— — — — — —

Om kvelden, da de smaa havde lagt sig, bad madame Fleming sine to ældste gutter følge sig ind i det værelse, som havde været prestens studerkammer.

Hun slog ned klaffen paa det store chatol, som stod derinde, tændte et talglys, og frem fra en hemmelig skuffe hented hun en liden papirpakke.

Hun bad gutterne sætte sig ned og tog saa ordet: — Eders salige fader, min kjære husbonde, sagde tit til mig: „Jeg har ingen anden arv at efterlade mine børn, naar jeg engang vandrer herfra, end de kundskaber, jeg har kunnet meddele dem, og det kristelige og moralske grundlag for sin livs-

førelse, som de maa have tilegnet sig i sit hjem.“ Jeg pleied da altid at svare ham, at det var isandhed ingen liden arv. Det er mit haab, at I maa vokse op og blive eders fader lig. Kan I bevare eders sjæl saa ren som hans, saa ved jeg eder vel farne i tid og evighed. Jeg har intet andet ønske til eder og heller ingen anden formaning at give eder.

Men I har ogsaa faaet en anden arv. Det er eders gode navn og eders slegts hæderfulde traditioner. I denne pakke er endel papirer og oplysninger vedrørende eders herkomst. Jeg overgiver den til dig Diderik, eftersom du er den ældste. Du kan aabne den, naar du selv vil. Indi ligger blandt andet en seglring med slegtens merke. Din far brugte den aldrig. Han sagde ofte, at han indtog for ringe en position i samfundet, til at det sømmed sig for ham at fare med slige forfængelighedstegn. Den bør du bruge, Diderik, naar du synes, du gjør dit navn ære, og din slegt blomstrer. —

Den lille spinkle prestekone i den mørke dragt reiste sig, og begge sønnerne fulgte eksemplet. Inde i det lille studerkammer, hvor ligesom mindet om faren endnu var levende, og hvor lyset fra talgpraasen kjæmped med sommerkveldsskumringen udenfor, løfted hun sine hænder og læste med fast røst den apostoliske velsignelse over dem.

Saa kyssed de hende ærbødig til godnat og gik tause ovenpaa. Men det var, som den lille

pakke med papirerne og seglringen la endnu en byrde til det, Diderik før havde at bære paa.

— — — — —

Tidlig, næsten i solrendingen, kjørte de to gutter hjemmefra. I svingen ved Brattgaarden svandt prestegaardshuset og de, som stod igjen paa dørhellen og vinked. Da var det paa en maade, som Diderik følte sig friere til sinds. Nu havde han helt fremtiden for sig, og nu laa det forbigangne bag og vilde fjerne sig og blegne mere og mere.

De fulgte elven et stykke. Den kasted sig i stryg nedover et skumhvidt og sommersmalt elveleie. Gule tømmerstokke havde sat sig fast i vaarflommen og laa nu og vindtørredes mellem graahvide sten. Siden flød elven ud i rolige kulper, hvor den môl sig sammen i evjer og smøg stilfærdig langs land. Veien tog ind i skogen et stykke, der var morgensvalt derinde og frisk lugt af kvae. Elvesuset døde bort, og en hørte som stadig lyd den raslende ringlen af seletøiet.

Som de var ret udfor Skrékampen, tilred en neverstuttone mod dem. Der var en, som hauked i lur, og Diderik kjendte laaten. Dordei var det, som hauked til ham deroppe fra fjeldet. Han saa hende ikke, og han skjelned ikke ordene, endda han lytted med spændte nerver.

Paul smilte: — Der hauker en kjuring i fjeldet — sa han, som skaket op af sine egne tanker.

— Det er kvendemaal au. Du skulde vel inkje kjende det, du Diderik? — Tore dreng, som skydsed, vendte sig mod ham med et lunt blunk i øiekrokerne.

Diderik svarte ikke. Han sad bleg med store hjelpeløse øine. Nu reiste han, og saa sad der mennesker igjen i sorg for ham. Først mor derhjemme i stuen, og saa hun, som havde stjaalet sig ud paa Skrékampen i den tidlige morgen for at raabe ham sin hilsen til.

At han ikke kunde høre ordene! Det vilde vel været ham en trøst. Uden at vide det selv, reiste han sig og stod høi og slank i kjærren og svang sin hat op mod hende paa Skrékampen. Hun maatte vel sagtens se ham. Men veien svinged tæt indunder upsen. Lurlaaten dirred endnu længe i luften. Saa døde den sidste tone, sorgsen og klagende.

Men mod kveld, da de naadde ned til de brede bygder, blev Paul Flemings øine milde som af en indre glæde. Men Dideriks blik gled fiendtlig over egnen, og der fæstned sig om munden et drag af vilje.

Diderik og Paul Fleming gik som vanlig sin søndagseftermiddagstur gjennem Strandgaden og ud veien, som førte langs fjorden til saltkogeriet. Sneen laa hvid og ren og dækked de snaue, graa knatter. I vest stod himmelen gyldenrød i gjenskjær af den sunkne sol. Skogaaserne tegned sig med skarpe sorte silhouetter. Paa fjorden laa isen blank langt udover. Ungdommen tumled sig der paa skøiter og pigkjelker. Det var mest matroser og handels- og haandverkssvende. Lige under land holdt nogle læredrenge et svare spetakel med en drukken hollænder, som gled alt i et og faldt overende og havde vanskelig for at komme paa benene.

Paa stranden og ude paa isen var slaat op borde og skur. Sælgerkonerne tændte sine lygter, og fra enkelte boder sitred det flakkende skjær af ilden, som brændte under svære kobberkjedler. Der var varme vafler og munker at faa tilkjøbs, og der skjænkedes ud varm punsch og kaffe samt chokolade til kvindfolket. Omkring „Norges

klippers“ bord stod nogle orlogsgaster og drak paa omgang, og „Norges klipper“ drak trolig med hver eneste gang. Hans kobberrøde ansigt straalte omkap med tranlygten; men ingen havde endnu set ham ustø selv paa glatteste is. Smaagutter drev som fribyttere omkring fra gruppe til gruppe og solgte kornbrændevin af hjemlig destillation, som de havde i et blikspand. I den anden haand bar de et tinkrus. Hver dram kosted to skilling kurant.

Midt mellem grupperne paa isen kom kjørende et følge paa tre—fire slæder, fyldte med glade unge herrer, hvis overdrevne oprømthed viste, at en god middag laa bag dem. Det var nok den amerikanske kaptein, han førte jo an i stadens livsglade kredse. Han havde ført et stort fuldrigget koffardiskib, som led havari udenfor paa høstparten. Det laa nu under reparation, og imedens mored skipper og mandskab sig efter bedste evne. Der gik store sagn om hans flotte leben. Han bodde ovenpaa hos kjøbmand Carstens, og for det halve aar, han vel kom til at forbli i byen, havde han ladet forskrive fra Holland og Frankrige elegante møbler i den nye stil, som kaldtes empire, kostbare kobbere af berømte mestere og glastøi og porcelæn, hvis mage man ellers ikke saa, selv i disse gode tider.

Paul og Diderik stansed for at betragte det brogede liv en stund. Det var uvant og fremmed

for dem, som havde fjelddalens stille, døde vinter i friskt minde. Her i sjøfarts- og garnisonsbyen var det som livet kogte sammen i en sydende heksekjedel. Man leved heftig og febrilsk, greb med begjærlige hænder efter hver glæde og spændte samtidig sine nerver og muskler til anstrengt arbeide.

De havde set det fra første stund, de kom til byen. Det var som en leg paa livet. Der var intens spænding over hver dag. Udenfor laa sjøen fuld af engelske manofwarer, og tæt under kysten gik kaperne paa lur med smaa afstikkere tilhavs. Og de smaa kjække kuttere vendte tilbage og la prise efter prise i række ved verfterne, og priseretten sad og dømte i sit ansigts sved. Og pengene strømmed. Tunge, gyldne engelske souvereigns og daarlige svenske dalere, og indimellem forvilded sig andre myntsorter, mange af fremmed præg og fjern oprindelse. Og udover byen østes en overflødighed af varer, som oprindelig var bestemt til at smage mere forvænte ganer og til at klæde finere lemmer. Specerier og vine, gylden hvede og ris i store dynger, sukker og kaffe og the, dyre tøier, silke- og brokadestoffe, hvis tyngde forbaused og vakte begjær i alle kvindesind.

Og de døde vintermaaneder blev til en eneste hvirvel af arbeide og fest. Fra de mange skibsverfter klang klubbeslag og taktfaste opsange hele vinteren igjennem. Rebslagerne spandt sine trosser

og tauge langt ud i gaderne, og i alle andre verksteder var der travl virksomhed. Fra de faldefærdige skorstene paa de smaa huse i fattigbyen steg røgen fed og vellugtende, som fra selve stiftbefalingsmandens. Der kogtes og brastes i alle kjøkkener, og tjenestepiger og sjømandskoner sad og sømmed sig underskjørter af ostindisk silketøi, medens skippermadamerne bugned i fløielsliv og brokadeskjørter, saa stive at de kunde staa af sig selv.

Om kvelderne og nætterne var der fest og lystighed, saavel i den fine bydel som i „Tysklands“ skumle kvarterer. I „Storklubben“ var der soiré hver lørdag, hvor civile embedsmænd og officerer af land- og sjøetaten tilligemed de store kjøbmænd og deres koner og døtre traadte dansen med sirlige fjed, baade fandango og menuet og figaro. I borgerklubben mødtes de mindre kjøbmænd og haandverksmestrene om punschebollen til et slag „hundre og en.“ Men i danseboderne holdt matroser og haandverkssvende lystigheden oppe med tjenestepiger og mamseller, hvis rygte ikke var af halvt saa god kvalitet som stoffet i deres trøier. Og fra vertshusene seg ud en stadig strøm af drukne galninger af alle nationer, som gjorde gaderne utrygge og dog spændende tillokkende.

Det syntes som om det brogede folkeliv for en stor del havde flyttet ud paa isen i disse vidunderlige vinterdage. Det var sjelden, at

fjorden la sig; men iaar havde den gjort det. Den var endog farbar med hest helt ud til de yderste skjær i gabet.

De to brødre stod som tilskuere til livet og agted lidet paa de knisende opmuntringer, som kom fra klynger af unge fruentimmer, som strøg forbi paa veien eller bøied ned mod isen. De var to vakre, staute gutter, og deres ydre havde vakt opmerksomhed fra første stund, de kom til byen. Det var ikke frit for, at unge jomfruer og tjenestepiger, ja madamerne med, gjorde sig ærinde ind i kramboden for at kikke paa dem.

Men de bevarte en egen, lidt kjølig, tilbagetrukket ro, som kunde tydes baade som stolthed og beskedenhed. Det var Diderik, som vilde det saa. Trods de ikke havde samme principal, forstod han at instruere sin bror og indpode denne sine egne meninger.

Forresten havde Paul en liden hemmelighed for Diderik, den han vogted gjerrig over.

Det kammer i kjøbmand Bromanns hus, som han bebodde, vendte ud mod maaler og vrager Cornelis' have, og han kunde ikke undgaa at lægge merke til den purunge jomfru Anette Cornelis. Hendes mor og hun gik ofte ved aftentid og stelte i haven. De havde paa sin side ogsaa lagt merke til ham, og en dag indledes en samtale gjennem plankeverket. Madamen trakterte ham gjennem sprinklerne med store

sirupssmørrebrød og af og til en honningkage. Det gjorde vistnok et skaar i Pauls værdighedsfølelse at maatte ta imod denne elskværdighed; men forresten var han altid sulten som alle gutter i den alder, og madame Bromanns portioner var saare smaa. Desuden fik han jo paa denne maade den ypperste anledning til at dyrke den lille jomfru Anettes bekjendtskab. Senere paa høsten fandt de nogle løse brætter nede ved Bromanns lysthus, og fra nu af blev Anettes og Pauls smaa fortrolige aftenpassiarer ham en stadig opmuntring. Der maatte imidlertid gaaes frem med yderste forsigtighed. Anette Cornelis maatte passe sit snit, naar ingen saa det, og da frugten modnedes, havde Paul vanskelig for at slippe ned i haven. Madame Bromann trodde nemlig, hans stadige haveturer gjaldt hendes blaa plommer og glasæbler.

Paul var glad over, at Diderik ikke havde rede paa denne lille idyl. Diderik var ligesom saa langt fra alt fjas. Han gik stadig mørk og taus omkring. Montro det var Dordei, som stod ham i tankerne? —

Fra en liden holme ude i fjorden lued det rødt op. Der tændtes et baal, hvis flammer speiled sig i isen. Det trak tyngden af mennesker til sig, det hvined omkring det af høie fruentimmerstemmer, og dybe mandsrøster lo. Af og til kom gjennem larmen en feles klagende toner. Der sad en døl og spilte sine slaatter for en

skilling eller to fra barmhjertige mennesker. Mørket havde sænket sig, der stod en grøngul stribe over heierne i vest.

Diderik trak op skuldrene, som om han frøs: — Kom lad os gaa videre! —

Paul rev sig kun nødig løs fra synet af det glade liv derude; men han var vant til at følge sin ældre bror.

Det var svært saa taus Diderik var, selv for ham at være. Undertiden fandt Paul ham lidt kjedelig, der kunde dog være maade paa alvor og ansvarsbevidsthed. Og for at dræbe stilheden, begyndte Paul at tale:

— Hvad var det ikke for en stad, saa fuld af liv og rørelse! Isandhed, den maatte ha en straalende fremtid for sig. Her maatte en klog og beslutsom mand kunne skabe sin lykke. Havet vælted jo al sin overflødighed indover stranden. Byen laa som en aaben port ud til det store Europa. Den burde være en fristad som Hamburg, da vilde den overfløie alle landets øvrige byer. Paul antyded, at om ikke ret mange aar kunde de to nedsætte sig, og da burde de helst lægge an paa alskens finere sager, galanterivarer, det var der netop behov for her, hvor luksusen var saa stor. —

Didrik stansed: — Vi faar nok vende om nu, om vi skal naa hjem i betimelig tid. Hvad du der taler om, har jeg selv tænkt over. Det er sandt, at denne by har et blomstrende udseende.

Rigdomme dynger sig jo ligesom op. Her er liv og virksomhed, og alle har sit gode udkomme. Se det er skallet; men hvordan er saa kjernen? Har du tænkt over, hvad denne by lever paa? Det er ganske rigtig fra havet, dens indtægtskilder skriver sig. Men hvilke indtægtskilder! Hvor ubestandige er de ikke! Naar der engang blir fred i Europa, blir det ogsaa slut med kaperiet, og saa er den rigdomskilde stængt. Og den øvrige skibsfart er ogsaa i høi grad afhængig af tiderne, af de politiske forhold og det øieblikkelige behov for skibsrum. Tro du mig, fragterne vil gaa ned straks krigen er slut og de engelske og franske skibe kan seile frit under sine flag. Og udenfor denne kyst trives ingen fiskerier. Da vilde forholdet være et ganske andet; thi fiskerier er dog til en viss grad en solid indtægtskilde. Og saa skal jeg si dig en ting. Denne by har ikke tilstrækkelig opland. Se paa disse bønder, som kommer til byen her. De har tilvisse ingen fordele af de gode tider. Tvertom, den store tilførsel udenfra gjør det vanskeligere for dem at faa afsat sine produkter. Og se paa det tog af tiggere, som stadig strømmer til byen fra fjeldbygderne og flokker sig om borgernes døre. Hvis endda egnen var skogrig. Men den er ikke. Hollænderne har ligget i aarhundreder og afskoget landet. Den last, som endnu er salgbar, gror saa høit oppe i dalerne, at driftsomkostningerne blir altfor store. Nei, kjære Paul, denne

bys fremtid er ikke særlig lovende. Husk paa, at i disse gode tider strømmer en stor mængde mennesker til med tomme hænder. Naar tiderne gaar tilbage, vil de falde byen tilbyrde for en stor del. Jeg vilde helst, vi skulde se at komme østover til hovedstaden. Det er vel kun en liden by endnu, og den ligger ikke saa beleilig til som denne; men den har et stort opland og et rigt ogsaa, saavidt jeg kan forstaa. Paa grund af krigen er mange af de gamle huse derinde kommet i store vanskeligheder. Du skal se, naar krigen er over, da blir der plads for de unge. —

Paul havde slet ikke ment saa meget med sine ord, og han følte sig derfor overrasket og næsten lidt ubehagelig berørt over Dideriks veltalenhed. Han likte ogsaa denne by med de vakre hvide huse og brede gader, med de store rolige haver, hvor det suste lindt i løvet. Og desuden, dette var jo den lille Anette Cornelis by. Der skjød op i ham en modsigelses- og oppositionslyst. Det var minsandten paa tide, at han snart gjorde sig fri fra Dideriks formynderskab, og han svarte kjølig: — Jeg skuer ikke sagen an paa samme maade som du, Diderik.

Diderik begyndte at forklare ham sin mening, holdt frem for ham velbegrundede argumenter; men Paul var stædig. Der kom noget guttetrodsig tilspidset i hans svar, som bragte Diderik til taushed. Og for første gang, siden de reiste

hjemmefra, sneg der sig en misstemning ind mellem brødrene.

Ved Bromanns hjørne skiltes de. Paul skulde ind til sit aftensmaaltid, og Diderik fortsatte nedefter gaden; han var i kjøbmand Hans Echners brød. Der var temmelig fredelig i gaderne for en søndagskveld at være. Den meste ungdom var paa isen. Man hørte helt oppe i byen den summende gjenlyd af livet derude. En gruppe smaaborgere med sine kvindelige paarørende kom gaaende paa det andet fortoug. De var mørktklædte og førte en stilfærdig samtale. I hænderne bar de store spændebøger. De kom vel fra aftensang, eller kanske det var nogle af den religiøse sværmer Hauges venner. Der skulde være en liden flok af dem i byen, som trodsed øvrigheden og forbudet mod afholdelse af religiøse sammenkomster.

Nede paa hjørnet ved vertshuset „Hesteskoen“ var der noget opstuds, som vakte Dideriks opmerksomhed. Et par unge sjøgutter kom sjanglende med en liden fransk matros mellem sig. De prated en fornøielig blanding af de fleste sjøfarende nationers sprog. De drøfted indgaaende spørsmaalet, om de skulde drikke et krus i „Hesteskoen“ eller gaa ud paa isen. I det samme kom to unge jomfruer om hjørnet, og den lille franskmands fyrige blod stod straks i flammer: — Ah bigé! lillé bigé! — raabte han og søgte at gribe fat i dem. Pigebørnene fløi forskrækkede

som kaglende høns ud i snefonnen, men blev siddende fast der. De to sjøgutter var tungvindt med paa løierne. En af damerne smeldte den lille franskmand paa øret. Han hvinte op med nogle brændende eder, raseriet gnistred i de smaa tætte øine, men i samme øieblik kjendte han et tag i kraven, og før han sansed noget, var han løftet op og slængt mod husvæggen, saa det dunked hult i de frosthaarde bord. Der laa han og søgte at samle sig. De to sjøgutter gjorde front mod angriberen. Men da de saa, hvor kraftig han var, og formodentlig ogsaa paa grund af bevidstheden om deres daarlige sag, blev det bare til et par løse slag i luften. Og efter at den ene var kommet til det resultat, som han halvhøit betrodde sin kamerat, at kvindfolkene var to fornemme jomfruer, forlod de valpladsen med den faldne franskmand paa slæb, idet de lod sig forlyde med, at diskenspringeren og sveskeprinsen nok skulde faa sit tilgodehavende ved senere leilighed.

Diderik Fleming hjalp damerne galant ud af snefonnen og fik børstet den værste sne af dem. I det døsige skjær fra tranlygten paa hjørnet gjenkjendte han i den ene en af stiftsprovst Wambergs døtre, medens den anden, hun som havde smeldt til franskmanden, var jomfru Cecilie Garben, en datter af kapteinen ved de gevorbne musketerer, som almindeligvis kaldtes „Kløverknegt“. Den lyshaarede, pudderblege frøken

Wamberg var en af dem, som havde rendt dørene ned hos kjøbmand Echner, det første Diderik kom til byen. Men jomfru Garben havde han før bare set paa gaden. Hun var en liden væver skikkelse med brune øine og mørkt, næsten sort haar. Hun kunde kanske neppe kaldes smuk, men ansigtet var kraftig og fint skaaret, og der laa et myndig drag om munden.

Frøken Wamberg spilled den daanefærdige, hun hang under mange ynkværdige udraab som en blyvegt ved Diderik Flemings arm og kaldte ham sin ædle redningsmand. Jomfru Garben tog det adskillig mere naturlig og afbrød den andens høitidelighed: — Skab dig ikke slig, Lotte! Det er da ingen livsfare, vi har været oppe i. De, min herre, skal ha mange tak, fordi De kom os tilhjelp. Jeg skulde nok ha holdt de knegte fra livet endnu en stund; men jeg turde rigtignok ikke paata mig at slænge nogen af dem mod væggen. — Og hun rakte ham haanden med en liden munter, befriet latter.

Der var noget forfriskende for Diderik Fleming i hendes maade at ta sagen paa. Det var som et hjemlig pust fra skogen og fjeldet. Hvad han ellers havde set af damer i denne by, havde baaret præget af adskillig affektation. Og han smilte mod hende: — Ingen aarsag, mine damer, det var mig bare en fornøielse det hele. — Og det var sandt, det gjorde ham godt i hans inderste sjæl at faa ta et karslig tag igjen. Det

var noget andet end at løfte paa sildefjerdinger og maale op silkebaand.

Frøken Wamberg bad ham saa mindelig, om han ikke vilde ledsage dem paa hjemveien. Hun følte sig endnu saa svag og hjertebeklemt. — Og Diderik var selvfølgelig straks til tjeneste. Det viste sig til damernes forundring, at den unge krambodsvend var en munter mand med adskillig levemaade. Vistnok havde de hørt, han skulde være af conditioneret stand, en prestesøn; men der dukked undertiden op prestesønner fra landet i deres egen kreds, som i maade at føre sig paa kun lidet skilte sig fra bondegutter.

Diderik kom naturligvis forsent til aftensmaden. Der var allerede dækket af bordet, og han fik den besked af den sure madame Echner, at hvo som ikke passed tiden, han fik heller ingen mad. Kjøbmand Echner selv, som var en sagtmodig mand, nikked bifald til sin kones strenge tale, og jomfru Severine turde ikke se paa ham, for ikke at vække sine forældres mishag.

Da aftenprædikenen var læst — den var baade lang og kjedelig, og sulten skreg i Dideriks tarmer — fik han endelig leilighed til at trække sig op paa sit kammer, der var han da ialfald i fred.

Han holdt til oppe paa loftet, og bekvemmelighederne var yderst tarvelige. Der var ingen ovn, og det trak op gjennem store sprækker i gulvet. Om natten kunde han høre rotterne tumle sig.

Han tændte det tynde talglys, som stod og fræste og blaffed i lufttrækket, og forsøgte at læse i en engelsk grammatik, forfattet paa latin, som han havde tilhandlet sig for 6 skilling paa en auktion efter en hører ved chatedralskolen. Han havde fundet ud, at det var en nødvendighed for en kjøbmand at være inde i fremmede sprog. Men det vilde ikke gaa med studierne den aften. Han var sulten og frøs; og samtidig var det, som han ikke kunde samle tankerne, fordi han var glad over noget, han vidste ikke hvad.

Tilslut gik han tilsengs, han turde ikke la lyset brænde for langt ned for madame Echners skyld. Jomfru Severine havde stukket til ham et gammelt vognteppe, som var ham en god hjelp mod kulden. Han forsøgte at tænke paa sine fremtidsplaner, hvordan han skulde komme ind til hovedstaden; men op i hans spekulationer blanded sig som noget uvedkommende mindet om aftenens lille oplevelse og jomfru Garben med det fornøielige smil og det friske væsen —

— — — — —

Og næste dag, som Diderik Fleming stod i kramboden, kom der en fortsættelse paa eventyret. Han var tilfældigvis alene. Det var henimod middagstid, kjøbmand Echner var nede for at klarere en pibe malaga paa toldboden, og drengen spiste sin middag i kjøkkenet. Diderik havde netop ekspederet en skippermadame, som

vilde ha fløielspynt til en kjole, og stod nu ved vinduet og betragted gjennem de støvede ruder kjøbmand Carstens gjæs, som vralted ned ad den fredelige græsgrodde gade for at ta en svømmetur i stranden. Da blev han var kaptein Garben, som i egen person stiled lige mod krambodtrappen.

Kapteinen rasled ind i al sin stads med sabelen slæbende efter sig og chakoens sveif feiende mod dørkarmen. Han gik lige løs paa Diderik:

— Er han den kræmmersvend, som heder Fleming? —

Jo, han var det. Hvormed kunde han være hr. capitainen til tjeneste?

— For fanden, han ser jo ud ganske som et mandfolk. Hvorfor blev han ikke militair? Jeg har hørt om hans courageuse conduite igaar, hvorledes han frelste min datter udaf en fortrædelig situation, og jeg skylder ham min tak derfor. Vil han saa komme hjem til mig imorgen ved aftensmadstid og spise en ret torsk og drikke et glas claret i al nøisomhed. Og det er sandt, med det samme kan han give mig et pund hollandsk kanaster; man skulde jo dog have et ærind ind i den krambod. Tak, saa kan han være saa god at notere det paa mig. — Og majoren stoltsered ud.

Diderik var blit saa perpleks over den pludselige invitation, at han neppe sansed at

takke. Men da majoren var vel ude paa gaden, tog han op sin slunkne, grønne perlepung og la med et lidet suk 3 mark og 12 skilling i pengeskuffen. Det hjalp nok ikke at fortælle Echner, at beløbet skulde noteres paa kaptein Garben. Kapteinen var kjendt som en meget maadelig betaler. Det samme gjaldt forresten de fleste embedsmænd og især deleshed officererne af landetaten. I disse gode tider, da luksus og lystighed florerte, var de ilde stedt. De maatte jo leve med; men deres gager steg ikke, og sedlerne blev stadig slettere og slettere for hver gagedag.

Trods det kontante udlæg, det medførte, var det alligevel en stor tilfredsstillelse for Diderik at faa indbydelse til en embedsmands hjem, og han forstod, det maatte være hans navn, som var skyld deri.

Ved frokosten den morgen havde der staat en stor feide i det Garbenske hus mellem kapteinen og jomfru Cecilie paa den ene side og madame Garben paa den anden. Thi madame Garben var en hovmodig dame, hvem en krambodsvend var en vederstyggelig ting, og da Cecilie fortalte sit eventyr, irettesatte moderen hende og kunde ikke noksom fremholde det usømmelige i at la sig assistere af en inferiør person, som en saadan hr. von Alenmaal.

Men da hugg kapteinen vældig ind for en gangs skyld, beroliget ved at ha Cecilies rappe tunge i reserve. Thi trods han havde kjæmpet

hæderlig ved Trangen i spidsen for de trønderske skarpskyttere, og havde faat Danebrogskorset efter Augustenborgerens egen indstilling, var han dog ikke altid nogen helt overfor sin hustru.

Men den Fleming, den kræmmerdreng, vilde han nu engang bryde en lanse for. Han likte et godt tag, og det var jo helt fornøielig med den lille fransos, som blev slængt mod væggen. Desuden skulde det ikke undre ham, om denne Fleming var en slegtning af hans gode ven og kamerat fra krigsacademiet Jørgen Scheel Fleming, som nu var kreperet af den gule feber over paa de Vestîndiske øer. De to havde saamen staat pagevagt paa Christiansborg den selvsamme nat Caroline Mathilde blev fængslet tilligemed den knegt Struense og grev Brandt. Han husked nok den tumult, endda han kun var en liden dreng, som stod og græd bag et tapet og fik et hastig trøstens kys af en kammerjomfru, der var ligesaa forskrækket som han selv.

Og tilslut gav madame Garben sit minde til, at Diderik Fleming skulde inviteres til hendes bord. —

Det blev ikke sidste gang, at Diderik kom der i huset. Hans beskedne og beherskede væsen forsoned madamen med hans nedrige stilling i samfundet, og han hørte taalmodig paa kapteinens ræsonnementer over de politiske begivenheder ude i Europa og paa hans historier fra eksercer-

pladsene og felttoget. Paa denne maade kom ogsaa Diderik i forbindelse med andre conditionerede familier i staden, noget der indvirked heldig paa hans stilling i kjøbmand Echners hus. Man fik da forsandt være lidt elskværdig mod et menneske, som var istand til at trække kunder af de bedste kredse til kramboden.

Paul nød ogsaa i nogen grad godt af Dideriks forbindelse; men samtidig bidrog det endel til at fjerne brødrene fra hinanden.

I grunden var det mest det leilighedsvise samvær med Cecilie Garben, som spilled nogen rolle for Diderik ved denne optagelse i en ny omgangskreds. Han likte godt at tale med hende, hun var klog og naturlig. Der var intet sødladent ved hende, som satte hans sind i sentimentale svingninger, og i hans øine var hun nærmest en god og attraaværdig kamerat. Tanken paa hende hjalp ham for en væsentlig del over den hjemlængsel, der havde ligget saa saar i hans bryst, og Dordeis billede gled mere og mere ud i taagede, usikre omrids. —

Vaaren kom, og byens virksomhed tog nye former. Langs stranden laa en frisk lugt af beg og tjære og nyt taugverk. Fra tidlig gry til sent paa kveld klang sang fra havnen, hvor skuderne letted anker. Nye skibsskrog løb med stor høitidelighed af stabelen. Brigger og slupper vaaged sig ud paa trods af engelskmanden. Kaperkutterne stak dristig tilhavs med Danebrog under

gaffelen, og mellem skjærene i havkjæften laa en kanonbaadsdivision og vasked i sol og sjø som en flok mørke ærfuglshanner.

Men alt dette liv og denne færdsel tændte ikke nogen udfærdslængsel hos Diderik. Han maatte undres over det selv. For derhjemme i dalen, der gik han om vaaren hjertesaar og stur, naar han saa den hvide skyflugt gaa over fjeldene, og naar elven hasted afsted, sølvhvid i solblinket. Her stod han jo paa selve terskelen til længselens forjættede riger der sør; men i de lysnende kvelder gik han ikke og speided udover den uendelige, vuggende sjøflade. Han søgte de ødslige veie, som førte indover landet mellem heierne, hvor det grodde under dryppvaade moseberg, og hvor det lugted raat af muld fra jorderne. Da følte han en mægtig lyst til at ta fat med sine hænder om spade og ploggreb. Og morgendagens lange pinsel bag kramboddisken, naar vaarsolen legte med støvstrimerne fra de smaa grønlige ruder, stod for ham med gru. Men han bed tænderne sammen. Han havde valgt sin vei, og saa fik han holde frem.

Til faredag stod Diderik Fleming op, rysted byens støv af sine fødder, og gik ombord paa en liden slup med sin kiste og en slump dalere i lommen. Han vilde østover til hovedstaden.

Men Paul blev igjen. Han stod paa bryggen og vifted, til seilet var forsvundet bag Lagmandsholmen. Saa gik han hjem, og hilste med ærbø-

dighed maaler og vrager Cornelis med familie, som sad i kveldsstunden paa gadetrappen foran sit hus. Saa fik han en indbydelse til at drikke et glas punsch i familiens skjød, den han med glæde modtog, helst da glasset raktes ham af Anettes smaa fine hænder.

Men i den synkende sol blaffed endnu et kammerdugs lommetørklæde fra et kvistvindu i kaptein Garbens hus, blaffed som en lys lue med gjenskin til Diderik Flemings sind, og styrked hans mod paa reisen mod den gaadefulde fremtid.

I Christiania kom Diderik Fleming i kjøbmand A. C. Thurmanns brød. Denne havde en krambod i Prinsens gade, og drev ellers forretninger af forskjellig art. De var flere i kramboden, hvor Thurmann selv lidet viste sig, og kom han derned, stod der oftest et forstyrrelsens veir omkring ham, saa det for forretningsgangens skyld var bedst han blev borte.

Han var en liden ivrig, rund mand med mange kundskaber og interesser. Sine penge havde han dels arvet og dels giftet sig til, og gode og onde tider gik saa omtrent umerket forbi. Hans formue holdt sig paa samme niveau trods hans mange transaktioner og spekulationer, der var sjelden nogen større vaagsomhed i nogen av dem. Han var ikke skabt til handelsmand og heller ikke opdraget til det. Han var egentlig candidatus theologiæ, men dumped ved sit giftermaal op i kræmmervirksomheden. Han var som saa mange andre en ivrig politiker og en glødende patriot, sterkt grebet af oplysningstidens idéer.

Han farted mest om paa gader og stræder for at spørge og drøfte nyheder, kom saa af og til trimlende ned de tre trappetrin til sin krambod, satte sig paa disken og gav sig til at udvikle for kunderne og sine folk, hvilke følger denne eller hin begivenhed, hvorom der nys var indløbet efterretning, kunde ha for hele Europas og helst „Tvillingrigernes“ skjæbne. Tit læste han op af „Norske Intelligenzsedler“ eller „Budstikken“ og tog fra de tørre meddelelser tilsprang til flammende taler.

Undertiden beskjæftiged rent praktiske spørsmaal ham. Han kunde føre an i lange discourser om provianteringsspørsmaalet og kornmagazinsystemet, eller han kunde holde forelæsninger for landsens kunder om kartoffelens eller potatisens vidunderlige nytte for fjeldbygderne. Saa kunde han ogsaa lægge ud om tillavning af brød af mose og markurter eller Ole Pihls forslag om at lave øl af birkesaft. Bønderne hørte taalmodig paa ham med et lunt smil og mente, han var værre til at præke end mosepresten selv. Og de drog hjem og reide sin grød og bagte sit brød af drjuge melet som før, medmindre nøden just stirred dem ind i øinene og alle binger og bøler var tomme. Da kunde det jo hænde, de prøved sig frem med alle de nye surrogater, som vel forresten tog flere liv end de frelste.

Diderik saa det komiske ved sin principal; men han saa ogsaa hjertensgodheden hos ham og

dannelsen. Det varte ikke længe, før Diderik avancerte op til førstemandspladsen og et fortrolig forhold til sin principal, som snart lærte at sætte pris paa hans sunde forstand. Han raadspurte ofte Diderik, som fik afholdt ham fra at indlade sig med et par af disse charlataner, der drog fordel af den nyvakte begeistring for patriotisk og almennyttig virksomhed, og saa godt det lod sig gjøre søgte at snyde naive patrioter op i stry ved hjelp af alskens taabelige projekter.

Diderik Fleming lærte meget ved at sammenligne de nye forhold med de, han tidligere havde havt for øie. Og han forstod, han havde ret i sine anskuelser af hovedstadens muligheder. Han saa fuldt vel, at her arbeidedes tungt. Det var ikke som i stiftsstaden bare at strække haanden ud for at faa den fyldt med dalere, som skuderne seiled ind. Efter opgangstider var her nu nedgang paa alle omraader. Al industri og selv hovednæringsgrene som trælasthandelen laa nede. Men han saa, hvorledes alles tanker arbeided ivrig mod nye udveie og nye indkomstkilder, og han forstod, at oplandet eied saa store muligheder, at flinke mænd selv under de nuværende ynkelige tilstande maatte kunne gjøre sin lykke.

Han begyndte ogsaa saa smaat at forsøge sig frem, foretog nogle smaa spekulationer med sine opsparede faa skillinger. Han havde særlig held

med sig i en enkelt af disse, som gjaldt et parti huder, og han sattes istand til at kunne arbeide med større summer. Han var for klog til at la sig henrive af sit held; han skjønte godt, at tiden for omfattende operationer ikke var inde. Men han tabte aldrig troen paa hovedstadens fremtid.

Nede paa sørkysten havde sjøen og dens liv skabt en egen slags energi, en kunde gjerne kalde det skippertagsenergi. Folk dernede kunde slaa til som raske rovfugle, naar der bød sig en leilighed; de vilde gjerne ta for sig, naar de kunde gribe med begge hænder. Men i det rolige, maalvisse hverdagens arbeide saa de aldrig nogen vei til velmagt.

Der forstod Diderik, at østlændingen var forud. Han var mere slideren, og den jevne befolkning var nøisom, fordi der aldrig bød sig leilighed til stor uanet gevinst og derfor heller ikke til ødselhed.

Og netop uaarene og krigens elendighed, som her var nær ind paa livet, havde gjort en stor ting. Det havde bragt befolkningen til at føle sig samhørige, havde vakt nationalbevidstheden, særlig hos den dannede klasse og hos bybefolkningen. Og det turde faa sin store betydning, naar siden arbeidet for at skabe bedre livsvilkaar blev tat op for alvor. I alle de ubehjelpsomme og upraktiske idéer, som velvillige theoretikere fyldte bladenes magre spalter

med, saa man udslag af en samfundsaand, som ført ind i sunde spor kunde gi gode resultater.

Krigsbegeistring og nationalsind var en ny foreteelse for Didrik. Dernede paa kysten var det lokalinteresserne, som skabte den krigerske stemning. Borgerne havde alt for travlt med sine blomstrende forretninger og med at tælle de lettjente dalere til at kunne skjænke det store og ukjendte fædreland nogen dybere tanke. Det var ikke for fædrelandets skyld, at kaperne krydsed sin farlige vei frem mellem de fiendtlige eskadrer, saa der stod kjølstrimer efter dem af frasagn om dristige vovestykker og heltemodig daad. Det var et spil med livet til indsats for vindings skyld, og som sligt blev det skattet af folket dernede, selv om byens bestaltede poet ved slige leiligheder slog sin lyre i „Adresse-comptoirets Efterretninger“ til hastemte kvad om „Norges løve, Albions skræk“, hvis færd „Dankongens milde faderøie“ skued bifaldende ned paa.

Herinde var alle patrioter. Grænsekrigen havde formaaet at smede folket sammen i ganske anden grad end skjærmydslerne i skjærgaarden, selv om Christianssands borgere nok kunde ind-ta en heltemodig holdning ved en enkelt leilig-hcd, som dengang engelskmændene fordred „Prins Christians“ udlevering. Og haand i haand med patriotismen gik de nye idéer, som mere og

mere gjennemtrængte de dannede lag, og som stammed direkte ned fra den tankegang, der havde skabt den franske revolution.

Diderik Fleming blev ogsaa grebet af den almindelige bevægelse; han yded en hjelpsom haand ved forskjellige indsamlinger med patriotiske formaal, og han lod sig indrullere i Christiania frivillige jægerkorps og deltog ivrig i øvelserne. —

Under alt dette kom han mere og mere bort fra de tanker og forestillinger, som han havde ført med sig hjemmefra, og som tidligere havde optat hans sind. Han skabtes om i en mands billede, og de unge aars følelser fandt mindre plads hos ham.

Han skrev til sin mor med lange mellemrum og havde ogsaa i ny og næ kunnet sende hende penge. En af sine yngre brødre havde han hjulpet til at komme ud med et skib fra Christianssand, som gik i licensefart. Men i Kjøbenhavn var gutten paa en eller anden maade blit skibsdreng paa en ostindiefarer, og han færdedes nu langt der sør, om ikke engelskmanden havde kapret skibet, eller det var blit bordet af sjørøvere udenfor kap Finisterre, saa mandskabet nu træled i en eller anden marokkansk sheiks haver.

Postgangen var yderst tilfældig, og det var derfor sjelden, madame Fleming fik anledning til at sende sin ældste søn efterretninger; men til

gjengjæld var hendes epistler lange og indholdsrige og tunge af gyldne visdomsregler, som et livs erfaring havde forlenet hende med. Diderik gjemte omhyggelig disse breve. Naar de kom, øved de en sælsom virkning paa hans sind og vakte uro og længsler mod det liv, som laa bag ham. De drev ham ud paa lange ture i omegnen, især om vaaren. Da gik han og saa paa mændene, som styred plougen gjennem mulden og muntred gamperne med høie tilraab. Og atter stod det for ham, at intet arbeide var som bondens, saa naturlig og alligevel saa ophøiet. Og han var ikke glad, naar han siden stod i den mørke krambod, hvortil de tre trin førte ned fra gaden.

Fra Paul fik han undertiden hilsen og bud. Han lod fremdeles til at finde sig vel i stifts- og garnisonsbyen. Den lille blonde jomfru Cornelis var som før hans dages glæde.

— — — — —

1813 tegned til et godt aar, og trods nøden efter de foregaaende uaar var stor og almindelig udover landet, var det som haabet skabte nyt mod, ja næsten overmod hos mange. Og paa den politiske himmel synte sig ogsaa enkelte lysglimer. Da efterretningen om, at prins Christian Fredrik var kommen til landet, naadde frem en maidag med tungt og forjættende vaarregn, trodde vistnok de fleste, at landets frelse var nær forhaanden. Det var ingen vanlig ting,

at en kongelig prins og den sandsynlige tronarving i trange tider søgte til Norge for at raade bod paa landets ulykker.

Men den umiddelbare begeistring, som havde vakt nyt mod og styrket viljerne, drukned snart i et brus af fester, som delvis spildte det dyre alvor, der før havde besjælet de ledende mænd. Baller og middage og theaterforestillinger veksled i endeløs række og hvirvled meget letsind op i prinsens fodspor. Og denne forlystelsernes malstrøm slugte de fleste, som paa nogen maade kunde regnes med. Udenfor stod det menige folk, som trods sine egne usle kaar delvis lod sig blænde af glansen. Og udover landet sulted man selv midt i fedeste kornbygderne og haabed paa frelsen, som skulde komme gjennem prinsen. Men mange blev mistrøstige, eftersom tiden led, og underlige rygter kom svirrende om misfornøielse paa forskjellige kanter og illoyale bevægelser.

Diderik Fleming kom til at delta lidt i disse festligheder. Thurmann skaffed ham gjennem sin indflydelse adgang til kredse, som ellers ikke var tilgjængelige for en fattig krambodsvend, og han begyndte nu ogsaa at gjøre brug af anbefalingsskrivelser, han havde med fra Christianssand, men som han før ikke havde skjænket mange tanker.

Den almindelige forlystelsessyge og letsindet vakte en livstrang hos Diderik, som han hidtil

havde holdt nede. Han mored sig med de andre unge, og bare i stille timer streifed hans tanker fremtiden og landets og deres alles skjæbne. —

Til den 18de september, prinsens fødselsdag, havde byen gjort særlig store forberedelser. En stor træbygning, der skulde gjøre tjeneste som festsal ved denne ene anledning, blev opført paa torvet. Kræmmerne tømte sine lagere for rød mug og taks og hvad andet der kunstfærdig anbragt i draperier og folder kunde gjøre tjeneste som væggepryd. Unge damer af borgerstanden sad i dagevis og bandt guirlander og kranse af høstens gyldenrøde løv, af sene roser og de septembers blomster, som endnu blussed i haverne. Der taltes med undren om, at over tusen lampetter skulde oplyse salen, og om pragtfulde transparentarrangements til den høie hædersgjests forherligelse. Det hele skulde koste en fabelagtig sum, selv om man tog hensyn til rigsdalernes ringe værd. Men de alvorsmænd, som mente, at pengene i disse tider kunde været bedre anvendt, fandt ikke gehør hos mængden, hele Christiania imødesaa festen med feberagtig spænding.

Diderik Fleming, som netop havde faat et af disse morens breve, der for en tid rev ham ud af sammenhængen med byen og dens liv, følte liden lyst til at delta; men efterat Thurmann havde maset paa ham og endog skaffet ham adgangstegn, syntes han ikke, han kunde svigte,

og indfandt sig som de andre gjester en stund før prinsen med følge skulde komme.

Forhaandsrygterne havde ikke overdrevet synderlig. Salen var meget fixt arrangeret paa vanlig vis ved slige anledninger, og alt straaled i vokslysenes gule skjær. I baggrunden dominerte et mægtig transparent med prinsens navnetræk og et velment hyldningsvers under. Omkring dette stod grupperet repræsentanter for de forskjellige stænder; man havde endog forskrevet nogle virkelige, levende bønder fra forskjellige distrikter, som skulde overbringe prinsen bondestandens underdanige hyldest.

Trods al stasen følte Diderik sig ubehagelig berørt. Der blev noget komedieagtig ved hele tilstelningen. Salen i al sin pragt var utrivelig, der stod en lugt af raat tømmer fra væggene, som ikke damernes parfume kunde drukne, og folk var ikke i stemning. Langs den ene langvæg stod herrerne i sine brogede, blankknappede kjoler og røde og graa uniformer, som straaled af guld- og sølvstas, og overfor dem damerne i lyse kjoler, som glimted af silke i vokslysskjæret, med brogede skjærf og baand og skjønhedspletter paa de pudderblege ansigter.

Og fra grupperne steg ventestundens mumlende brus af hvisken og halvhøie stemmer. Diderik kunde ikke forklare sig det; men han havde en følelse af, at misstemningen var almindelig, og at der vokste en forbigaaende uvilje

op mod prinsen, hvis navn saa altfor irriterende ofte var løftet til skyerne paa de samme menneskers læber. I denne ventestund havde sindene et øiebliks ro, og man spurte uvilkaarlig sig selv, hvad denne unge fyrste egentlig havde gjort. Vistnok var han med god vilje kommet til landet i onde dage, og derfor slog der ogsaa fra første stund mod ham et kjærlighedens veir. Men siden var det ligesom løbet ud i intet, i en pragtfuld tomhed. Rigtignok havde han talt de mandigste ord ved alle leiligheder, han havde svunget de yngste og smukkeste fruentimmer i dans og trykket mændenes hænder; men saa øined man ligesom ikke mere.

Musikanterne stemte i generalmarschen, der raabtes noget nede ved indgangsdøren, og langsomt kom prins Christian Fredrik og hans følge gaaende op gjennem salen, medens damerne neied og herrerne bøied sig dybt, efterhvert som han skred frem. Han hilste til begge sider, mest til damernes, med sit smukke smil. Han tog sig godt ud, den unge prins i sin røde uniform og de hvide, stramme benklæder.

Men nu i stilheden hørte Diderik tydelig brudstykkerne af en samtale, som nogle unge officerer, der saa temmelig animerte ud, førte i hans nærmeste nærhed:

— Se, hvor han gliser mod fruentimrene. Det er efter hans udtalte ønske, at de yngste og smukkeste fruentimmer har faat plads i

første række med tilsidesættelse af al rangforordning. —

— Han søger sig sikkert som en ny Ahasverus en brud blandt landets døtre! —

— En! Han søger nok et helt harem. Gud ved, hvormange han alt har samlet. —

— Se paa Vargas-Bedemar, hvor han stoltserer i prinsens hæle. Han vandt 9000 rigsdaler fra Falsen igaar. Godt er det næsten, at pengene har saa liden værdi for tiden. —

— Det siger ikke min skrædder. Hele min kvartalsgage strækker min salighed ikke til et par nye stroppebukser. —

— A propos, Vargas-Bedemar! Jeg talte nylig med Müller, som havde havt brev fra sin bror, der er i Hofretten i Kjøbenhavn. Og han sa, at greven dernede allesteds er anset for en charlatan, og at man paa høieste sted nærer megen bekymring, fordi han er i prinsens følge. —

— Det tror jeg gjerne. Og den knegt Haffner skulde jeg nok ha lyst til at ta i kraven. Ved I, hvad han sa — stemmerne døde i den almindelige bevægelse, der blev. Prinsen havde indtat sin plads, og festen begyndte for alvor.

Der blev talt og sunget, der spartes ikke paa store ord, og hurraerne gøv op i luften, saa tagbjelkerne skalv. Raabene forplanted sig med dæmpet gjenlyd til folkemængden udenfor, som ikke vilde gaa glip af festlarmen og synet af de pyntede herskaber og derfor gjerne vented i timevis. Men

inde i lyshavet krøb misstemningen fra mand til mand som en lumsk sygdom, ytred sig hos nogen i kjedsomhed, hos andre i dystre alvorsminer. Prinsen og hans nærmeste omgivelser var kanske de eneste, som ikke merked det.

Midt i menneskevrimmelen, der gled om i salen som strømninger i havet, var der pludselig en, som la haanden paa Diderik Flemings skulder. Han vendte sig hurtig. Det var kaptein Garben, som stod bag ham.

— Godaften, Fleming! Det glæder mig at se ham her. Her er forresten bansat kjedelig, og min hals er tør som en bagerovn af al den hurraraaben. Hør, kan han ikke følge med mig, naar denne stas er over. Jeg bor i madame Fleischers logi. Vi kan trænge til et glas at læske os paa, og jeg skulde nok sætte pris paa at faa en fornuftig passiar paa tomandshaand med ham. —

Diderik takked og spurte høflig efter kapteinens og hans families befindende.

Jo, ellers tak. Madame Garben var endnu i Christianssand, hvor hun skulde beskikke huset. Jomfru Cecilie havde nu i et aar været i Trondhjem hos sin tante, bispinden. Fredrik, den satans knegt, var rendt fra skolen. Han vilde partout bli sjøofficer og laa og svalked i en kanonbaad nede ved Hvaløerne. Selv var han blit forsat til sit gamle regiment, og han var nu herinde for at overta kompaniet. Det var ham en særdeles glæde at forlade den hoffærdige

lille by dernede paa kysten. De godtfolk var blit saa uforskammet velhavende. Baade skræddere og skomagere og kræmmere teede sig rent rebelske af bare formuenhed, og de vilde ha penge og atter penge baade i tide og utide. —

— Den fornuftige passiar paa tomandshaand var blit til et helt symposium, da de ud paa natten sad bænket inde i kapteinens værelse hos madame Fleischer. Han inviterte iflæng de kjendinger, han traf paa, og mange blev med.

Af civile var der foruden Diderik en glad prest, som var kommet ind til byen fra Telemarken for at bivaane stasen og samtidig lægge et godt ord ind for sig selv hos regjeringskommissionen i anledning et kald, han søgte, foged Kaland fra det bergenske og agent Henschien fra Christianssand. De andre var militære. Diderik gjorde saaledes bekjendtskab med den meget omtalte major Hans Wedekind Heinemann, hvis dumhed var ligesaa berygtet som hans tapperhed var anerkjendt fra de tidligere felttog. En kaptein Biermann var ogsaa tilstede, en mager mand med skarptskaarne træk i luvslidt galauniform, desuden to ældre løitnanter, Haagensen og von Baden, og en ganske ung fænrik Bugge, en nevø af Garben.

En stor bolle sterk punsch blev brygget af verten med kyndig assistance af major Heinemann. Der kom ild i de lange kridtpiber, og flere kasted kjolerne, glade over at være sluppet

fri fra festens stive ceremoniel. Alle var naturligvis optat af aftenens indtryk og af de politiske forhold. Især hos officererne var der tilstede en viss misnøie med mangt og meget i autoriteternes forholdsregler og særlig med den militære administration. De var kanske mere inde i forholdene udover landet end de fleste andre embedsmænd. Baade deres gjøremaal og den omstændighed, at de havde bopæl i kompanidistriktet, bragte dem i stadig og intim kontakt med almuen.

Hans Wedekind Heinemann drog voldsomt ivei mod selveste generalkvartermesteren. Havde han ikke forlængst rekvireret klæde til uniformer for sit spil og sine ordonnancer, at dog ikke deres nøgne krop skulde skinne gjennem skjortefillerne. Men han havde ikke engang faat svar, nei minsæl om han havde. Men nu vilde han gaa lige til prinsen imorgen den dag. Han sad og væved i det uendelige op og ned om dette.

Kaptein Biermann beklaged sig over det vidtløftige apparat, som maatte sættes igang ved uddeling fra kornmagazinerne. Folk sulted gjerne ihjel, før de fik tigget sig til en otting frostsvart korn. Saa gik han over til at klage over gagerne og de slette sedler. Man maatte ikke dømme en embedsmand for strengt, om han i disse tider var tilgjængelig for bestikkelser. Naar ens kone og børn saaatsi sulted, saa kunde man nok fristes til at slippe af tjenesten en fjollet bondeknold, som ingen nytte gjorde alligevel, for en aars-gam-

mel slagtestut. Kapteinen sad forpint og suged paa en udgaat pibe.

Idethele var officererne svært aabenmundede. De kjendte sit eget værd, havde gjort sin nytte i de sidste felttog og kunde trænges hver dag, saa de var ikke ræd for at øve kritik.

Der blev en heftig disput mellem dem om den militære situation og Sejersteds felttogsplan, som man kjendte lige til de mindste detaljer, skjønt den skulde være hemmelig. Der var ingen tvil om, at svenskerne havde ligesaa god rede paa den. Pontecorvo havde nok sine spioner ude. Der skulde netop være arrestert en paa Kongsvinger forleden.

Paa trods af arméens høiere officerers beslutning om at bifalde Sejersteds plan, var de fleste af de tilstedeværende misfornøiet med den. For de unge var det selvopgivende ved den modbydelig. De vilde, den onde lyne dem, helst marschere rakt over grænsen. Der var ikke ende paa deres af punschen styrkede mod. Og de ældre officerer var ogsaa den idelige retræt usmagelig. De kjendte soldaterne baade fra kirkebakke-eksercitier og felttog, og de vidste, at idelige retrætter let kunde faa en skjæbnesvanger virkning paa soldaternes tillid og mod.

Garben, som i egenskab af vert havde foregaat gjesterne med et godt eksempel og stukket adskillige glas under vesten, sad overskrævs paa en stol og la ud. For satan, han havde set

hans kongelige høihed iaften ved festen, havde sogar trykket hans haand, en kvindfolkhaand, skulde herrerne vide! Det var ikke Augustenborgerens faste, tørre soldaternæve. Og hvad var det for mænd, han omgav sig med? Føi for en ulykke! Disse danske hofkavalerer, hvad skulde de tjene til? Staffeldt var bra paa sin vis; men han var for lærd, tog krigen altfor høitidelig. Krebsen og Hegermann, de var haandfaste karer, og gamle Ohme, som sad og passed paa jomfrua paa Halden; men var der saa stort flere? Han spurte bare. Aa nei, det vilde Garben si, at han skulde været adskillig gladere, om Augustenborgeren nu var i landet. Det var en mand. Forbandet den onde skjæbne, som tog ham fra Norge, og tifold forbandet den nidings sjæl, som dræbte ham. Og under mulden laa ogsaa nu hans høire haand, major Darre. Det var da ogsaa et mandfolk. Hans felttogsplan var da noget at faa forstand af. Kom, saa skulde de drikke for Augustenborgerens minde!

Glassene tømtes under de andres livlige tilslutning.

Major Heinemann brølte op: Prinsen var god nok. Vorherre holde sin haand over hans kongelige høihed! Prinsen var god nok, og de officerer, som omgav ham, kunde man ialfald stole paa; dem skulde man ikke være ræd. Nei, det var greven, den fandens greve, man maatte ængstes for. Neimænd om han forstod, at ikke den

mand blev set anderledes efter i sømmene. Hvad var det for machinationer, han drev? Gud og hvermand kunde jo forstaa, hvad han pønsed paa. Guds dyre død! — Hans Heinemann slog i bordet, saa glassene dansed.

Telemarkspresten, som nu var temmelig hinsides, reiste sig usikker, vælted en lysestage med sin fede prestehaand, saa talgen fløød udover den polerte bordplade: — Han vilde bare si de herrer, at — ja, han vilde bare si de gode herrer — ja død over Pontecorvo! — Han sank atter tilbage i stolen og gled fra den ned paa gulvet.

Den visne agent Henschien forsvarte greven. Greven vilde en fornuftig og hæderlig fred. Og fred maatte man ha. Landet led ondt. Man maatte komme tilbage til ordnede forhold, at handel og andre næringsveie atter kunde florere. Han skreg op om dette med sin lille, tynde stemme, som skjævred af glæde over at faa et ord anbragt.

Diderik Fleming havde hidtil holdt sig taus; men vinen egged ham, og nu tog han ordet: — Vel, freden elsked jo alle mennesker, og ene den kunde skabe tryghed og ordnede forhold; men aldrig kunde nogen ærekjær nordmand gaa med paa at vinde freden ved frihedens opofrelse. Og allermindst havde de folk dernede fra sørkysten lov til at klage sig saa jammerlig over krigens besværligheder. For dem havde netop krigen været en velsignelse, ialfald for de nærings-

drivende. Man havde jo levet gladelig i overflod og overdaadighed og sobet penge ind i dyngevis, delvis paa de andre landsdeles bekostning. De gode folk dernede vilde nok faa se andre dage, naar der atter blev rolig langs kysten.

Agenten fór hidsig op og kaldte Diderik en hvalp, som intet forstod sig paa politik.

Garben tog paavei: — Ingen af hans gjester skulde fornærmes under hans tag. Og forresten maatte de partere ham, om ikke Fleming havde ret. Havde ikke de storsnudede kræmmere dernede levet mestendels af sjørøveri, og hvad leved de nu af andet end kornpugeri og denne hersens lisencefart, som det lod til de havde privilegium paa. Jo, det var fede patrioter! Hvad havde de vel ydet, de godtfolk, da subskriptionen til universitetet foregik. Garben fandt en særdeles glæde i at nævne de forskjellige rigmænds navne i forbindelse med de latterlig smaa summer, hver af dem havde skjænket. Det var katten klore ham ikke til en bolle punsch det hele.

Bergenseren greb anledningen, da universitetet nævntes, til at holde en tale. Den var efter den vanlige opskrift og kraftpatriotisk. Det var „Norge, heltes fædreland“, „klippesønners ukuelige mod“ og lignende vendinger, som gik igjen. Det bar igjennem de nuværende trængsler med mange sentimentale og dog fortrøstningsfulde ord, og han havned i folket, denne almue, som saa taalmodig

havde baaret alle byrder i troskab mod sin konge og sin øvrighed. Almuen blev til „Norges stolte odelsbonde, landets faste rygrad". Taleren endte med at foreslaa en skaal for den norske odelsbonde.

Den gamle løitnant v. Baden med det vældige, oppustede ansigt og den krigerske schnurbart, som hele tiden havde siddet taus og røgt og drukket, la pludselig sin fede, flade haand i bordet, saa glassene skvatred og dansed, og kridtpiberne hopped sig i biter: — Sæt sig doch nieder, civilist! Skal brave officierer spilde sin punsch paa nogle bondebester! — Mere sa han ikke og faldt atter tilbage i sin forrige ro, fyldte sit glas og stopped sin pibe.

Fogden stod halvt skræmt og halvt forbauset og vidste aabenbart ikke, hvordan han skulde ta sagen; men da han hørte de andre officerer le og saa, at kjæmpens bistre bryn atter laa glatte over den fedtvalkede pande, tog han mod til sig og forsøgte at overbevise løitnanten. Herr v. Baden var for ny her i landet til at kjende den norske odelsbonde, der ingenlunde kunde sammenlignes med hoveribønderne i andre lande. Han drev længe paa i opstyltede vendinger og med docerende alvor.

Løitnanten sa ikke et ord; netop som fogden stod beruset af sin egen veltalenhed og afleverte en af sine smukkeste tirader, faldt løitnantens pibe ud af hans haand og knustes mod gulvet, og en

rullende snorken forkyndte, at hr. von Baden sov sødelig væk fra odelsbøndernes dyder.

Men da latteren var stilnet efter dette intermezzo, tog Diderik, hvem fogdens snak havde irriteret, atter traaden op. Det var især en af fogdens ytringer, han vilde tillivs, noget om at den norske bonde og almuesmand fandt sig lykkelige og tilfredse ved foreningen med Danmark.

Det bestred Diderik. Han kjendte bønderne og kjendte danskehadet, der sad som et agg i sindenes bund, og som var gammelt og sterkt. De havde følt formeget skattetyngslen, som de aldrig fik vederlag for i nogen form. De havde forlænge set sig olme paa fremmede embedsmænd, som ikke kjendte deres forhold og ikke kjendte deres sprog og derfor begik uretfærdigheder. I sandhed, det var at misbruge vore bønder, eller odelsbønder, som det jo nutildags skulde hede, at omgi dem med en hundsk trofastheds helteglorie. Bonden egned sig ingenlunde til nogenslags zirfigur og heller ikke til eksempel eller smukke sammenligninger med romerske borgere og græske halvguder. Men bonden sled sit ærlige hverdagslige slid og fyldte den plads, Vorherre havde sat ham paa. Han søgte ikke høiderne, men holdt sig til jorden, den jord han pinte sit fattige brød udaf.

Der opstod et voldsomt mundhuggeri i anledning disse formastelige ord. Den norske odels-

bonde var et hellig begreb, som alle svor til og faa havde nogen rigtig klare forestillinger om. De civile og de yngre officerer angreb Diderik paa det sterkeste og beskyldte ham for mangel paa fædrelandssind. De ældre yded ham imidlertid sin tilslutning. De havde gjort erfaringer i sine kompanidistrikter, som pegte i samme retning.

Den heftige diskussion afbrødes derved, at en saa smaat begyndte at nynne for sig selv Falsens marseillaise: Til vaaben, se fienderne komme! Det tændte i de ophidsede gemytter, og de kasted sig ud i sangen med vild begeistring. Bagefter blev der drukket et mindebæger for Enevold Falsen, „Norges ven“, og et navn, som forened alle i begeistring.

Fra nu af var det som vinens taage sænked sig tættere over sindene. Officererne blev modige, de skulde gladelig jage Pontecorvo og hans slæng ud i Østersjøen.

Fogden faldt Diderik om halsen og forsikred, han likte ham godt, trods hans forrykte meninger. Hans Wedekind Heinemann trak krog over bordet med den bondefødte, stilfærdige løitnant Haagensen, saa det knaged i knogerne. Telemarkspresten blev lagt tilrette paa sengen. Den lille fænrik Bugge stod med en brændt kork og tegned omhyggelig skjæg paa den velærværdiges læber og fede kinder.

Diderik følte godt selv, han havde en perial; men det var ikke værre, end at han fuldt var

herre over sine sanser. Garben kom hen til ham og teed sig ganske overmaade elskværdig. Han saa ædru ud; men tungen slog klik ret som det var. Først gjennemgik han sine mange gjenvordigheder i stiftsstaden og udtrykte sin glæde over at være kommen til et andet regiment og et andet standkvarter. Han fik nu en anstændig chefsgaard i et fedt distrikt. Fra sine egne affærer gled han over til at tale om Dideriks, han slog ham paa skulderen og bad ham betragte sig som en faderlig ven, hvem han trygt kunde betro sig til. For, minsæl, han var en brav kar, Fleming. Kapteinen kjendte hans onkel. Nu, var det ikke onkel; det gjorde ingenting. Men han og Jørgen Scheel Fleming havde ved hans sjæls salighed været opvartende pager paa Christiansborg den selvsamme nat, Caroline Mathilde og den knegt Struense blev fængslet. Men hvad vilde han ha sagt. Hvorfor havde Diderik aldrig ladet høre fra sig. Han trodde vel aldrig, han var glemt. Ude af øie ude af sind. Nei, de havde nok ikke glemt ham. Den smaa Cecilie rødmed som en rosmarin, bare hun hørte hans navn.

Diderik Fleming blev ædru med ett, da Cecilie Garbens navn blev nævnt. Han havde naturligvis været dum. Og som en iling løb det gjennem hans blod: Cecilie Garben var det, hun og ingen anden. De to var skabt for hinanden. Og det

rykked ham nær som en mulighed nu med ett. Naar tiderne bare lysned lidt, kunde han nedsætte sig og gifte sig. Han eied jo nogle dalere nu, og det lod jo til, at kaptein Garben selv intet heller vilde.

Cecilie, liden og mørk, men sterk og klog! Han kunde ha reist sig og raabt hendes navn, det sang for hans øren som svingende klokker. Og medens Garben vrøvled videre om løst og fast, sad Diderik og fandt frem af sin erindring hendes billede træk for træk.

Men siden var det som der bag det, langt borte i det forbigangne, steg frem et blegere minde, og han hørte laat som af hulkende næverlurtoner, der svev ud i blaa morgenluft fra Skrékampen og døde langelig hen.

Og over hans nyvakte glæde la tungsindet sig som taagen, naar den sænker sig over dalbunden en sommernat. —

Men drikkelaget fortsattes, det steg til voldsomme høider, indtil madame Fleischer pludselig stod i døren med en kaabe om natdragten og et lys i haanden og bad herrerne for Guds skyld moderere sig lidt. For vægteren stod udenfor og dundred morgenstjernen i gadedøren, saa det braged. Naboerne havde klaget over spetaklet.

Ingen havde kraft til andet end lallende protester. Løitnant v. Baden blev liggende igjen paa slagmarken. Men den telemarksprest blev

under speciel hensyntagen til hans stand geleidet hjem i stort optog under afsyngelse dels af patriotiske sange og dels af kjælne elskovsviser. Det lysned over de røde hustage, og i grænsehavens gamle trær stemte smaafuglene op sine morgenhymner.

Solstraalerne gled i tunge, gyldne streif ind mellem granbaret og fæstned røde blink paa stammerne. Et ekorn strøg i lange sæt fra gren til gren, saa stansed det pludselig som skræmt af noget og satte sig i lyestilling, speided forsigtig frem mellem baret med de svarte perleøine. Det dured svagt langt borte i kveldsstilheden, nærmere gungred noget dovt paa den naalestrødde vei. En rytter kom tilsyne borte paa bakkekammen, en rytter i uniform og med løsspændt karabin i næven. Han holdt stille der oppe paa bakken, stirred frem for sig med søgende blik, vendte sig saa halvt bagover og gjorde et tegn, tøiled hesten og red i skridt fremover igjen.

Ekornet stod just paa sprang ind mod skogtykningen; men nysgjerrigheden tog magt over det, og det trykked sig tæt ind mod en stamme, rødgraa som dets egen pels, og vented. Menneskene var der i regelen lidet at frygte af, naar det da ikke netop var børn, især gutter, de drev det med den stygge stenkastningen. Og ekornet

havde i det sidste set mange slige folk som han, der nu red frem paa veien. De hasted alle østover og saa ud som de havde det travlt.

Rytterens uniform var ny og sad godt. Det var en ung og rask mand. Men støvet laa tæt paa klær og sadeltøi og havde overtrukket ansigtet med et graat lag, hvori sveden trak sorte furer. Han prøved øiensynlig at sidde let paa hesten, som mest ligned en troværdig kjøregamp, han var vel skridtsaar af ridtet. Efter ham dukked to andre op over bakken, de saa omtrent ligedan ud, saa kom der tilslut en fjerde alene, og siden blev duren paa veien sterkere. En hel flok red frem, og efter dem kom et langt tog af alleslags vogne, lastet med sækker og kasser og bylter af mange forskjellige størrelser. Rytterne var velklædte; men de folk, som gik ved siden af kjærrerne med tømmerne i haanden, saa vanstelte ud. En og anden havde et plag af militært snit; men fillerne hang og slang om de magre, udsultede lemmer. Ansigterne var graa under støvgrimerne, og øinene stirred sløve fremfor sig. Det var bondegutter, som formedelst en eller anden legemsfeil var blit kasseret til soldatertjeneste.

Proviantkolonnen under konvoy af de frivillige ridende jægere bevæged sig langsomt frem. De magre gamper trak tungt i de mange bakker, og rytterne, mest unge handelsfolk, som var uvante med ridning, følte hvert hump mod sadlen som salt i aabne saar.

I eskorten, som slutted til bag kolonnen, red Diderik Fleming. De fik alt det støv, som kjøretøierne hvirvled op, lige i ansigtet, for støvet blev staaende over veien i den stille kveld. Solglimtene mellem baret dovned væk, solen var sunket bag skogaaserne. I glimer fik en syn af Glomma, som bugted sig dernede, bleg i kvelden. Paa hi siden laa endnu guldstreif over Vingerskogene. Og naar glimerne kom, søgte de frivilliges øine mod øst, for derborte etsteds laa Lier, kunde de skjønne, og der stod Krebs med sine folk, efter hvad de havde hørt af en stafet, de mødte straks øst for Oussund.

Samtalen gik stilfærdig og lavmælt mand og mand imellem. Der la sig som en høitid over de unge mænds sind, nu da de nærmed sig hæren, og nogen hver lytted og undred sig vist over ikke at høre det fjerne drøn af kanoner og riflesmeld. For om stedsnavnene her stod der kampgny fra gammel tid af, og, trods trætheden, hidsed minderne.

Det glisned mere og mere i skogen. Der laa stuer paa lysninger, og skogen veg tilslut for bølgede sletter om gaarde, som syntes uddøde i den stille kveld. Fra en enkelt pibe steg røg mod den guldblege himmel, og et andet sted tæt ved veien gik nogle kvindfolk og saated høi, for at verne det mod duggen, som saa sent paa sommeren faldt rigelig. De stod støttet til riveskafterne og stirred med alvorlige øine, saa

længe toget drog forbi. Løitnanten raabte og spurte, om det var langt til fæstningen.

En storlemmet kone svarte, at ret nu var de der snart. Et ældgammelt, rynket kvindfolk bandte støvet fra kolonnen, som en svag luftning førte ind over jordet. Nedenfor bakken fløď Glomma bred og uryggelig med mørke spætter af tømmer. Den speilte østsiden med sine engbakker og skogen bag.

Snart saa de fæstningens silhouet mod himmelen, og en stund efter rumled de ind i Kongsvinger leir. De gjorde holdt paa pladsen nedenfor fæstningen. Det blev en lang ventetid, før løitnanten, som red op for at melde sig for kommandanten, kom tilbage og kunde gi videre ordre.

Kjærrerne blev stillet i kreds, uaflæssede, færdige til straks at kunne forspændes og komme afsted paa kort varsel, enten det blev fremover mod grænsen eller tilbage. Løitnanten havde ingen nyheder erfaret. Men Krebs skulde staa med sin kommando etsteds paa Matrandkanten.

De frivillige jægere fik kvarter i en forladt gaard et stykke vest for fæstningen. Dørene hang skjæve og vinduerne var slaat istykker. Inde i stuerne var alt husgeraad slængt hulter til bulter, og det var skiddent og utrivelig derinde. Folkene slog sig ned i den store, tomme løe. Vippestangen ved brønden kom i bevægelse, hestene blev vandet og bagefter sluppet ud paa en uslaat, nedtrampet eng, som helded mod kongeveien.

Frem af sadelposerne kom provianten; de fleste havde ikke stort igjen, og de drak vand til brødet og flæsket. De var trætte, og det var sent, saa de gad ikke koge. Der sattes ud en vagtpost; men ellers merked man ikke stort til militær disciplin. Enhver søgte sit leie, naar han havde lyst. De fik bare ordre til at stille klokken fem næste morgen.

Diderik Fleming havde ingen lyst til at lægge sig tilro inde paa det haarde laavegulv, endda han var lemster og sjur i kroppen. Og bevidstheden om at være saa nær hæren hidsed ham, saa han kjendte, at søvnen ikke vilde komme. Der var fredelig og vakkert nu, medens natten faldt med tusmørke over egnen. Der stod mange stjerner og skinned over de mørke skoge, og paa de uslaatte jorder grodde endnu klynger af blomster, der lyste i mulmet som hvide skumstriber. Elveglaapet var jerngraat, med speilet af strandene som vage, udviskede skygger.

Han gik nedover langs veien. En hund bjeffed mod ham fra et tun. Han blev raabt an af en skildtvagt i en eller anden dialekt fra oplandene. Diderik gav sig isnak med bonden og fik vide, han ikke maatte passere den vei. Han vendte da om og drev indover mod skogen i vest. Han var urolig og grunded over, hvad morgendagen vilde bringe i sit skjød. Det faldt ham ind, at det vist var ulovlig at fjerne sig saa langt fra afdelingens kvarter; men det fristed ham at

streife slig alene omkring med sine egne tanker. Og et alarmsignal kunde høres langt i den stille kveld.

Han kom ind under skogen, der var skómt der--inde. Han kom til gaarden, hvor de havde saatet hø om kvelden, da kolonnen drog forbi. Der skinned lys fra to vinduer deroppe mellem løvet paa æbletræerne, som stod foran huset. Diderik satte sig i veigrøften nedenfor. Han følte sig underlig utilfreds og alene — som afskaaret fra verden. Det var kanske, fordi han vidste sig paa ulovlige veie. Han fik lyst til at gaa op til gaarden og be, om han maatte sætte sig ved peisen i stuen derinde mellem mennesker, om bare for et øieblik. Nu merked han først, hvor træt han var, han kunde godt ha faldt i søvn paa det duggvaade veikantgræs, og han syntes ikke, han orked at gaa tilbage til leiren paa nogen maade.

Medens søvnørsken sad i ham — kanske han ogsaa havde duppet lidt — hørte han dur af et kjøretøi, som nærmed sig vestfra. Det gik langsomt med knirk af usmørte hjul. Han blev vaagen, og nu saa han et lys, som skén frem af skogen. Lyset dingled frem og tilbage lavt nede ved veien, og lyden af stemmer bares til ham. Nærmere saa Diderik i mørket det svære, tunge omrids af en „husvogn“. En pukkelrygget mand gik foran og leied hesten og lyste sig frem med en svinglende lygt. Det turde være nødvendig inde i skogsmørket; men just i lysningerne var det ikke mulig

at ta feil af veien. Diderik sprat op, og uden egentlig at gjøre sig rede hvorfor, traadte han ud paa veien og raabte paa skildtvagtsvis „hvem der!"

Manden med lygten, som ikke var blit ham vár før nu, satte i et brøl af forskrækkelse. Et hode stak ud af vognvinduet, og en lidt skarp ældre damestemme spurte: — Hvad er dette for sludder? Er vi nu ved leiren? —

Diderik fór sammen. Denne stemme kjendte han, og han traadte hen til vogndøren: — Undskyld mig, madame, at jeg stansed Deres kusk ved et unødig tilraab; men jeg vil gjerne være til tjeneste, om jeg kan retlede Dem noget med veien, eller om De ønsker andre oplysninger.

Der blev stille en stund, og medens hjertet hamred, hørte Diderik en stemme derinde i vognmørket hviske: — Mama, hører du, det er Flemings røst! —

Hodet kom igjen frem i vogndøren: — Jeg takker ham for hans tjenstvillighed. Hvem er han, officer eller gemen? —

— En gammel bekjendt, madame Garben, Diderik Fleming af Christiania frivillige jægerkor. —

Der kom et udbrud derinde fra vognen; men madame Garbens stemme var rolig og tør som før: — Det glæder mig at hilse paa Dem. Jeg erindrer, De kom undertiden i vort hus i Christianssand. Vi har været i besøg paa Ullensaker og vilde nu reise til Kongsvinger for at hilse paa kapteinen. Men der mødte os et rygte om, at der

skulde staa et stort slag i grænsetrakterne, og man sa, vi maatte ikke reise videre. Men nu havde jeg sat mig i hodet, jeg vilde frem. Jeg har truet frem den slyngel af en kusk den sidste mil. Hvordan staar det til derborte, er vi langt fra leiren? —

— Jeg ved intet, madame. Der er ikke hørt noget om noget slag; men man venter en træfning i løbet af natten eller imorgen. Gahn skal være rykket med sit korps over grænsen. Kaptein Garben ligger med sine folk udover mod Martrand eller deromkring. Og jeg vil ikke raade damerne til at reise videre frem til Kongsvinger. Hvis vore tropper maa retirere, kommer det til slag netop der. —

— Hvad skal vi saa gjøre? Vi kan ikke kjøre tilbage med disse heste og den drummel af en kusk. —

Diderik fik en lys idé: — Der ligger en gaard lige heroppe. Det lyser endnu af vinduerne. Der tror jeg nok, damerne kan faa kvarter. Det er ikke langt fra fæstningen saa man kan holde sig à jour med begivenhederne. —

Forslaget vandt bifald. Diderik hjalp damerne ud af vognen og hilste paa Cecilie, fik et lidet varmt haandtryk af hende; men i mørket saa han bare et glimt af hendes øine. De gik opover stien til tunet. Husvognen kom ramlende bagefter. Kusken med lygten gik og snufsed i halvgraat, han syntes vist rigtig, han var kommet op i alle krigens viderværdigheder.

Den høie, unge kone, som havde talt med løitnanten, da kolonnen drog forbi, tog imod dem. Det drøied en stund, før der blev lukket op; men da hun hørte der var kvinder med, blev hun roligere, og de slap ind i en hyggelig, velstelt stue, hvor der sad en del kvindfolk, piger og husmandskoner om peisen. Den unge kone fortalte, at hendes mand var sergeant og laa ude, saa de var bare kvinder paa gaarden. De sad oppe saa sent i uro, for de havde hørt rygte om et slag de ogsaa. Diderik beroliged dem saa godt han kunde, og søgte samtidig at være de to damer til hjelp.

Madame Garben var, trods sin bestemte optræden, adskillig medtat af reisen, og hun bragtes hurtigst mulig tilro i en anden stue, efterat hun havde takket Diderik saa meget for hans elskværdighed. Hun var i særlig grad venlig mod ham.

Cecilie maatte ud til vognen for at finde frem af reiseskrinet lidt the, madame Garben vilde gjerne ha en kop og forskjellige ting, de havde brug for til natten. Diderik var naturligvis til hendes tjeneste. De fik talt adskillig sammen, medens de famled mellem reisetøiet, deres hænder mødtes, og hendes brune haar streifed hans kind. Og siden, medens de lavėd theen ude i kjøkkenet, talte de mere sammen; husets kvinder havde trukket sig tilbage til en anden ende af huset; og madame Garben laa i storstuen, i den store

seng paa de grove lagener og undredes over, at den kop the kunde kræve saa lang tid at tilberede, og da den kom, var den saamænd heller ikke god.

Men det var ikke længe før reveljen gik oppe paa fæstningen, at Diderik sneg sig ind paa laaven til sine sovende kamerater, og han fik ikke blund paa øinene den nat. —

— — — — —

Allerede tidlig om morgenen sived det ud, at der havde været kjæmpet paa Skotterudkanten dagen før, og at Krebs var paa retræt til Lier for at ta mod svenskerne der. Der var kommet en ordonnans ud paa morgensiden, som saa ud som han havde det travlt. Fæstningen laa rolig i morgensolen med sine graa mure og grønne volder. Dannebrog vifted og vaied mod den blaa luft, og alt saa lyst og fredelig ud. Men der var alligevel et eget præg over dagen. Paa mangt og meget kunde man merke et travlt arbeide indenfor fæstningsportene. En afdeling landeværnssoldater marscherte forbi de frivillige jægere og ned mod skanserne ved elven. De unge frivillige, som trodde, landeværnskarene skulde nedover mod Lier, saa langt efter dem og ønsked sig i de daarlig klædte og slet bevæbnede bønders sted. Forresten lod det ikke til, man la noget større merke til jægerne. De havde selv haabet at bli kommanderet over til den anden side, og der fabledes om, at de skulde kunne gjøre sig

nyttige ved forfølgningen af fienden. Diderik trodde ikke noget større paa det. En flok paa tretten—fjorten mand egned sig vel ikke til at optræde selvstændig i en større træfning, men han tænkte sig, det kunde bli tale om at anvende dem som ordonnanser eller sligt.

Imidlertid gik morgenen og formiddagen hen, uden at noget hændte. Uvisheden og uvirksomheden øged spændingen. Ved tolvtiden kom der ordre fra kommandanten, at trænet skulde kjøres ned paa landeveien til Vangen gaard, og at alt skulde være færdig til opbrud paa første vink.

Med raseri i hjertet og kanske ogsaa med taarer i øinene maatte de frivillige gjøre front den modsatte vei af den, som førte mod fienden. De følte sig ynkelig reducerte i sin egen selvfølelse, og mange udtrykte sin bitterhed i tidens pathetiske stil.

Diderik var ogsaa harm. Han forstod, at man bare opfatted dem som nogle legesoldater, der kunde være gode nok til at passe paa en brødsæk, men som bare var iveien, naar virkelig fare var paafærde. Et trøsted ham, han kom nærmere Cecilie, og kunde kanske faa vekslet et par ord med hende.

Men timerne gik, solen brændte og varmedisen dirred over skogene. Glomma flød blank dernede, og alt var ro.

Da hørte de ved tre-tiden som en dump raslen etsteds i sydost. De færreste la noget større merke til det, men enkelte spidsed øren. Da

drønned der pludselig et fjernt kanonskud i samme retning, der kom et til, saa blev det en pause, hvori de hørte rifleknaldene, det var den raslen, de havde merket før. Og nu kom atter kanondrønnene, der blev flere og flere, luften rysted af larmen, det var som der kogte et helvede derborte bag skogaaserne.

Der blev liv i folkene. Trængampene spidsed øren, og selv de forsultne kuske retted sine øine mod larmen, og der kom glimt af ild i de sløve blik. Jægernes heste, som græssed langs veikanterne, blev urolige, og kasted sig som i tordenveir. Der blev en hel del sjou med at fange dem ind og berolige dem.

Og folkene følte ogsaa en uveirs uro besætte sig. Der var mange af dem, som henførte af tidens slagord havde ruttet med sin patriotisme i tide og utide, uden at der dog var nogen dybere stemning bag fraserne. Men i disse timer, da de laa ved den støvede grøftekant og lytted til kampbulderet og vidste, at knapt en halv mil borte fra dem blev der kjæmpet for det fædreland, de havde brugt til opbyggelse i gildestunder, naar øinene var blanke af vin, da fik de et andet syn. De vidste med et, hvad et fædreland var, og øinene blev blanke af taarer, og de frøs nedover ryggen af begeistring og utaalmodig længsel efter at faa være med der, hvor en mand fik staa sin tørn for Norges skyld.

Flere af omegnens folk kom til. Gamle kaller

humped frem paa staver, kvinder og børn flokked sig sammen paa elvebakken og saa med saare, tunge øine mod øst. De talte lidet, stod mest tause i egne tanker time efter time.

Cecilie Garben kom ud paa eftermiddagen nedover veien, fulgt af den staute sergeantkone. Løitnanten, som saa, han havde en dame foran sig, hilste chevaleresk og syntes tilbøielig til at indlede en samtale; men hun veg undaf ham, og idetsamme kom Diderik hen og hilste med kveldens jubel sildrende op i sin sjæl. Men hun var lidt sky for ham, og i konens nærvær kunde de ikke faa talt sammen, som de kanske ønsked. Hun gav ham et varmt blik og et lidet haandtryk, det fik han leve paa en stund fremover. Og de talte om hendes far, som nu stod derborte bag skogsranden og kjæmped.

Mod kveld, da skyggerne blev lange, døde larmen fra Lier af, det trak sig ligesom længer bort. Det maatte være saa, at nordmændene havde seiret; men man turde ikke rigtig tro det. Der havde været saa mange skuffelser i de sidste dage, beretninger om retræt og elendighed fra mange kanter. En stund sent paa eftermiddagen løb der et rygte fra mand til mand, at Krebs var paa flugt, haardt trængt af svenskerne.

Ved titiden, just som jægerne tænkte paa at indrette sig for natten, kom der ordre fra kommandanten, at proviantkolonnen skulde føres tilbage til leiren. Der fik de høre, at sven-

skerne var slaat tilbage og paa retræt. Og det meste af natten var de frivillige jægere og kuskene beskjæftiget med at læsse af provianten og stue den væk i magazinerne. Det var haardt arbeide, men det gik med liv og lyst; det var godt at faa slide med noget efter den lange, ørkesløse ventetid, og seirsefterretningen laa elektriserende i luften.

Saa gik dagene til den femte august. De frivillige jægere gik fremdeles og haabed at komme med; men de maatte bare være glade de ikke blev sendt tilbage til Christiania.

Ved middagstider den femte dukked en dragon med træthedsgrimer i det røde bondeansigt paa en skumsved hest opover elvebakken og red med raslende kjede og klirrende sporer frem leirens ene lange gade mod fæstningen. Folkene fik ikke svar paa de ivrige spørsmaal, de raabte efter ham, han vinked bare med haanden, medens han fór forbi; men de saa paa det brede smil, at han red med godt nyt.

Kort efter kom et par officerer nedover fra fæstningen. Løitnanten stod netop ved siden af Diderik, som havde sadlet sin hest for at ride et ærend til en gaard. Officererne stansed: — Der har vi jo de frivillige. De kan vel ogsaa bruges til noget. Vil De overlade mig en af deres folk, hr. løitnant, til at ride med en depesche til oberst Krebs? Har den mand der en god hest? —

— Jovel, der var ingenting i veien, og jublende af glæde steg Diderik i sadlen med depeschen vel gjemt i brystlommen, og satte afsted i gallop.

Han færged over elven, og saa bar det ned gjennem skogen mod grænsen og hæren. Han passerte Lier, hvor nogle soldater gik og stelte med et og andet; men det undred ham, at han saa saa faa spor efter kampen. Bare fléchen ved veien syntes noget ramponeret. Og videre bar det, saa fort hesten kunde bære ham, han følte sig for første gang paa lange tider som en mand mellem mænd.

Inde i skogen, et stykke før han kom til Malmer, stod en vogn halvt væltet med baghjulene udfor veilegemet. I vognen laa tilbagelænet en ung løitnant, som saa daarlig ud, og ved siden af stod en kaptein med armen i bind, og dasked sin flade klinge over kjørekarens, en trænsoldats ryg, medens han skjældte ham huden fuld. Diderik kjendte straks stemmen, det var kaptein Garben. Da han ikke godt kunde komme forbi, steg han af for at hjelpe med at faa vognen op. Han hilste paa Garben, og spurte om denne var alvorlig saaret.

Kapteinen stansed sin beskjæftigelse: — For pokker, er De her, Fleming! Han kommer forsent, nu har vi, Gud forbande mig, knust svenskerne, saa de skal ikke komme saa snart igjen. Jeg er ikke stort saaret; men min unge kamerat

der har faat en alvorlig blessure, og saa kjører den snøffel os i grøften — der fulgte et par dygtige rap. — Nei, jeg har faat en kugle gjennem armen. Se her skal De se kuglen — kapteinen fandt frem et stykke bly af vestelommen — den faldt mat ned i patrontasken til 139.

Kjørekaren og Diderik fik efter endel bryderi vognen af grøften. Diderik fortalte kapteinen, at madame Garben og Cecilie var ved Kongsvinger.

Han syntes meget forbauset: — Hvad fanden skal fruentimmer i krig! — Saa faldt noget ham ind. — Har han talt med dem, har han talt med Cecilie? Hvad sa hun til ham? — Det kom hovedkuls, som dikteret af den mest ordinære nysgjerrighed.

Diderik stod med foden i stigbøilen. Overmodet skjød op i ham: — Hun sa: Ja, hr. kaptein! —

— Se mig til den forløbne knegt af en diskenspringer! — Det kom som et forundringsudbrud, men Diderik saa, der bredte sig et tilfreds skjær over kapteinens hugafansigt.

Saa svang han sig i sadlen, hilste smilende, og jog ivei for at indhente den spildte tid. —

— — — — —

II.

ONDE AAR

Navnet var af oldenborgsk oprindelse, og byen bar meget af Oldenborgerpræget, som den laa der inderst inde i fjordbunden og radet sine regelmæssige gadeløb sammen under Akershus volde, omtrent slig som den havde ligget i alle sin tilværelses halvandethundre aar. Oslo var en anden by og havde sit eget præg. Oslo var norsk, der grodde paa mange vis stemninger fra historien op af dens smug og tomter, og omkring vokste fattigkvartererne frodig og vildt og ureguleret, slig som de reiser sig i en by, hvor ikke store begivenheder eller megen foretagsomhed kræver alburum.

Men Christianias vekst var ikke merkbar. Dens oldenborgske træk bar slaphedens præg. Her og der strakte nogle smaa udløbere sig fra de regelmæssig regulerte kvartaler, som opover Rakkergaden mod „Vendom". Og udenfor Grænsen, omkring Grænsehaven, søgte nogle spredte huse at skabe by. Men der var ingen feber i stadens blod, ingen ukuelig ekspansionstrang.

Landet omkring var godt. Paa den fede jord bredte sig frodige marker og agre, og gamle løvtunge trær suste langs veierne og i bakkernes skogholt i sommerkveldernes lyse skumring. Store, gamle gaarde og herresæder laa i krans om byen, og nærmere alle løkkerne, hvor borgernes kjør blev drevet paa græs om morgenen, og hvorfra de ved aftenstid i store, brogede flokker kom diltende hjem gjennem gaderne til sine respektive fjøs i et af de vidtløftige gaardsrums mange udhusbygninger.

I den første halvdel af det 19de aarhundrede gav netop disse løkker for en stor del byen sit præg. De var først en praktisk nødvendighed, idet de gav fôr til det antal kjør og heste, man var nødt til at holde; men løkkesværmeriet, som siden opstod, havde kanske sin dybeste aarsag i de ideer, som fra Frankrig havde spredt sig udover verden, især gjennem Rousseaus skrifter, og løkkelivet blev i mangt og meget en forberedelse for den nationale romantiske strømning, som siden brød ind i det norske aandsliv.

For naar græsset blev grønt paa markerne med islæt af gule hestehov, og naar kvisterne spandt sit gyldne løvspringsspind over trærne, var det almindelig, at gaardsgutten tidlig søndags morgen fik ordre til at spænde hesten for kjøkkenvognen, — man søgte ikke meget kirkerne i de dage — familien placerte sig opi, søndagsstegen, som var færdigstegt og indsvøbt i klæder for at holde sig

varm, blev tat i speciel varetægt af husmoderen, og saa rulled man udover de ujevne veie, mod Ullevold eller langs Frognerkilens strande. Ved løkken steg man ud, slap hesten paa græs og gav sig ifærd med at nyde alle landlivets feriebehageligheder.

Der var altid en lade derude og i laden oftest en ark, et eneste stort værelse, hvor man kunde ty ind i tilfælde regn og indta de nødvendige maaltider. Hele dagen blev tilbragt paa løkken. Børnene legte i det grønne, de voksne fryded sig over, at solen skinte, at græsset grodde og at løvet skygged, og de kosed sig ved dorskheden eller søvnen efter den solide middag, til det kvelded og man kjørte hjem, velbehagelig trætte af en hvilens dag i naturens skjød, for saa atter om mandagen ved tidlig slet at ta fat paa sin gjerning med nye kræfter.

Det var denne lille borgerlige idyl, som i al stilfærdighed gav byen sit ydre præg. Der var ingen larm længer af pragtfulde fester, af store begivenheder, eller forceret virksomhed. Efter krigen og alle de økonomiske nederlag var det mestendels forbi med den storstilede selskabelighed, som havde havt sine arnesteder paa herregaardene i byens omegn. Krigsaarene og ulykkerne smidde sammen et samfund, hvori smaaborgerne og de nye folk, som stræved sig frem til en position, blev hjørnestenerne.

Der stod intet vingesus ind fra den store verden. Embedsfolket sad mere rodløst end før, de ligned skibbrudne paa en fremmed og gold strand, nu efter at forbindelsen med Danmark eller rettere Kjøbenhavn paa det nærmeste var afbrudt. Universitetet og de andre nyskabte institutioner, som gav sin borgen for landets uafhængige stilling i unionen med det nye broderland, havde endnu liden samlende evne.

Den nationale begeistring, som paa baggrund af haarde tider og store begivenheder var blusset op ved aarhundrets begyndelse, sank snart i aske, og bare af og til slog et svagt blaf op. Tiden var reaktionær. Mændene med rod i fremmed kultur smilte sit tillærte, overlegne smil, naar talen faldt paa Storthinget, denne forsamling, hvor bønder havde sæde og ogsaa lod til at ville ha en mening. Og disse mænd følte det som en god og forfriskende luftning, naar kongen kom til byen med sin hale af artige svenske hofmænd, hvis prangende titler og gamle navne det gjorde godt at kunne tumle med til en afveksling.

Og der smiltes meget baade lønlig og aabenlyst ad de forsøg, som gjordes paa at stable hovedstadsfølelse og hovedstadspræg paa benene. Og smilet havde vel sin berettigelse. Hovedstaden maatte endnu i lange decennier trækkes med et uhjelpelig provinsielt ydre.

Trods byens ringe folkemængde formaadde selv ikke studenterne at gjøre sig og sine institutioner gjældende. Dels fordi de var for faa i tal, men mest fordi de under virkningerne af den økonomiske nedgang oftest leved i saa kummerlige kaar, at en viss forsulten, bitter opposition mod „spidsborgeriet" traadte istedet for et mere eleveret aandsliv. Det var nærmest gjennem rygtevise beretninger om en smule gadesjau og vægterkommers, eller gjennem presteattesterte anmodninger om middagsspise for en fattig student, at borgerne fik føling af universitetets nærhed. Selv dæmringsfeiden, da den udkjæmpedes, naadde bare som en dæmpet gjenklang frem til det store publikum.

Og byens forretningsliv og virksomhed ellers var saa fattigslig og svinged saa tungt, at det saa ud, som om byen sov.

Det kom meget deraf, at de aarer, som skulde drive friskt blod frem fra det store opland og kystdistrikterne omkring, var saa smaa og saa lidet vidtgrente.

Til Trøndelagen førte veien nordover, et tyndt og usselt baand, som bandt to landsdele sammen. Men „Vaarstien" og andre punkter var knuder paa baandet, som det var vanskelig og farlig at passere. Vest over fjeldene kunde en færdes over stygge klopper og langs bratte stup i reisekjærrer, og saa maatte en ta baadskydsen fat Sognefjorden ud, truet af skred

og jaget af kastevind. Fodgjængeren kom jo altid frem. Der gik stier og gamle færdselstraak over vidderne. Langs kysten førte en slags kjørevei helt frem til Stavanger, en kjørevei, som var vanskelig farbar det meste af aaret, formedelst de mange tunge kleiver og de utallige færgesteder over elver og fjorde.

Da var der ligere forbindelse med Sverige, ad de to urgamle linjer, og did gik vel ogsaa den største færdsel gjennem skogene, hvor hjulsporene skar dybt ned i den sølede vei.

Ellers blev bare sjøen tilbage. Men sjøen var lunet. Modvind og stygveir stjal ofte tiden fra folk og fordyred varefragten. Den almindelige passagertrafik fandt mest sted ved hjelp af smaa slupper og jagter. Det kunde hænde, man laa ugen ud i Drøbak og vented gunstig bris. Og i vintermaanederne var fjorden stængt af is.

Men netop disse blokadens vintermaaneder var paa mange vis byens livligste tid, ialfald var der mere færdsel da end ellers. Det begyndte senhøstes, naar drifterne kom ned fra heibeiterne. For hvert hus skulde jo ha sin kjødforsyning til vinteren. Og naar sneen la sig og føret blev nogenlunde, kom bøndernes karavaner med de smaa diltende, rimhvide gamper foran langslæderne, der var læsset med huder og kjød, smør, ost og vildt og mange slags husflidsgjenstande. Under jul og mod markedstid tætned veierne og iserne af slige bylæs. De kom mest

nordfra; men det regnedes som et særsyn, om de hørte hjemme saa langt oppe som i de øvre Mjøsbygder.

Høstens tid danned de mange vedjægter et særskilt træk i bryggelivets fysiognomi. De kom sjelden længer borte fra end Smaalenene og Grevskaberne; men de blev ventet med stor spænding, og man kunde se byens fædre ivrige stimle sammen om de overlegne skippere og diskutere priserne, som sjelden fandt naade for kjøbernes øine. Vestlandsjægter med æbler og tørfisk var ogsaa sikre høstgjester.

Der var andre skuder, som kom om høsten, som var mindre velsete, ialfald af byens handelsborgere. Det var de Slesvigske og Holstenske slupper og smaaskonnerter, som lod sig indefryse i isen, og hvis skippere drev en livlig handel med alskens fedevarer med byens husmødre, hvem de indrømmed kredit til vaaren, naar isen brød op og kursen sattes hjemover.

Fra de oplagte og aftaklede langfartsskuder drev skipperne handel med kaffe og sukker og specerier og andre kolonialvarer og konkurrerte stygt med kræmmerne.

Og under Akershus mure og mellem alle de indefrosne skuder tog kjørende sig frem udover flade fjorden, som blev til en bred og prægtig hovedvei for al færdsel til egnene omkring.

Men det liv og den færdsel, havnen og bryggerne hused, kulminerte i isperiodens sidste dage,

naar „vækningen“ foregik. Tidlig i graalysningen drog mænd med baadshager, issager, hakker og økser paa pigkjelker udover fjordisen, og naar det første solgløt faldt over Holmenkollen og Bærumsaaserne, steg opsangen freidig og frisk fra hundrede ru struber: „Hu er lei, hu er sei“, som uendelig omkvæd paa strofer af gribende enstonighed. Og issagerne gnog og hakkerne slog og isstykkerne brødes og puffedes under den faste is af de lange baadshager.

Frem paa dagen pleied gjerne byens borgere at forlægge sine spaserturer til isen, for at se paa det brogede arbeidsliv derude. Disse vækkere, som rekrutertes fra byens bestand af oplagte sjøfolk, løsarbeidere og tilfældig sammenskrab ellers, og som ikke alle var af mors bedste børn, blev for etpar uger byens kjæledægger. For vækningen var jo som et symbol paa selve vaarbruddet. Vaaren var i landet, legte med sol om fjeldenes pander og kjæted sig mellem de skummende elves isstykker, som dansed udover mod havet.

Og det var som menneskene drog et lettelsens suk, naar skuderne bugsertes gjennem de smaa aabne kanaler og spændte sine seil og gled udover fjorden, medens sjøen smøg sig med lune smaakluk om de tjærede planker. For menneskenes egen udfærdslængsel fik ligesom løsning derved.

De fleste af skuderne gik i trælast og skulde over Nordsjøen til England, en enkelt kanske i stykgods med stangjern og støbegods som ballast; men det var mest blit slut med jern-eksporten efter krigsaarene. Danmark hented nu sit fra Sverige.

Men borgerne blev tilbage i byen. De gik i de stille gader, hvor rendestenen løb i midten, fyldt af skyllevand og brænderiaffald, og tog byen som den var, et lidet rolig sted ved fjordens bund, hvor man til nød kunde slaa sig igjennem med beskedne fordringer.

Der var neppe endnu nogen, som drømte om Christiania som et centrum for norsk industri og handel, som saa, at den laa der den laa, netop færdig til at ta i sit fang alle de store dales og oplandenes produkter. Den kapital, som sad igjen paa enkelte hænder efter krigs-ulykken, blev helst gjemt forsvarlig bort i udenlandske banker, som gav megen sikkerhed men smaa renter. Det syntes en taabelig tanke at vove noget i norske foretagender. Der var ikke plads for nogen industri. Det eneste af den slags, som gik, var brændevins-brænderierne. De var utallige, hver gade havde sit, og de rygende drankvogne, som rulled gjennem gaderne, var et fast træk i byens fysiognomi. Der var ogsaa endel tobaksspinderier, som spandt tobak som taugverk og solgte i alenvis.

Haandverket laa nede. I mørke kjeldere eller paa baggaardslofter holdt her og der en mester til med læregutter og en eller høist to svende. Der blev syet sko og skaaret klær, og en stol eller et tarvelig bord blev ogsaa slaat sammen; men alt, som kræved større indsigt eller finere arbeide, blev indført fra udlandet. Det var som selve haandens dygtighed havde tabt sig i de aar, da folket fegted sin nervøse og opslidende kamp for at berge det daglige brød.

Og handelsfolkets kaar var neppe lysere. Der var ingen tradition at bygge paa. De store gamle huse var for det meste opløste eller faldt sammen. Ildebrande og andre ulykker havde gjort sit til at slaa støtterne bort under store formuer. Og de gamle forbindelser med Europa var enten afbrudte eller vanskeliggjorte, nu som man ikke havde Kjøbenhavn som en mellemstation.

I smaa, lave kramboder, hvortil enten et par trin førte ned fra gaden eller ogsaa med en svær og høitrinet trappe foran, holdt den nye tids handelsmænd til. Manden selv delte sig mellem kramboden og de faa kontorforretninger, som maatte skjøttes. Til hjelp var kanske en svend og en gut og kanske madamen selv, naar hun da ikke formedelst meget naturlige aarsager maatte holde sig i værelserne ovenpaa eller bag kramboden. Thi det var oftest et frugtbart folkefærd

og unge mennesker, disse som havde slaat sine pauluner op paa de gamle huses ruiner.

De repræsenterte nyt blod og ny energi. Mange af dem hørte til embedsslegter, som i de daarlige tider ikke havde raad til at la sønnerne gaa den vanlige studiernes vei; men mange var ogsaa indflyttere, holstenere, hanseater og schweizere, som tit ved et forunderlig spil af skjæbnen var havnet heroppe i det nye lille land, eller som fattigdom havde drevet ud fra nøisomme smaaborgerhjem med et par sølvdalere i lommen og mange gode leveregler paa hjertet.

Disse nye mænd tilførte utvilsomt byen en stor sum af dygtighed og virkelyst; men forholdene var ikke gunstige for nogenslags foretagsomhed, og de af dem, som siden naadde frem til rigdom og magt, kunde takke sin nøisomhed og sin fortrolighed med livets skuffelser for sit held.

Der laa mange stene i veien. Først bøndernes torvhandel om vinteren, holstenernes salg af fedevarer fra sine skonnerter, og de andre skipperes handel med kolonialprodukter, som de drev fri for handelsskat og andre afgifter. Ogsaa andre forhold gjorde omsætningen tungvindt. Om høsten, før fjorden la sig, maatte alle varer, som skulde afsættes om vinteren, hjemføres, og derfor trængtes store lagere. Hver kjøbmand maatte ha sit pakhusrum enten nede ved bryggerne eller ude i forstæderne. Ved disse høstindkjøb blev det des-

uden nødvendig at gjøre brug af kredit i stor udstrækning. Indenlands var det næsten umulig at reise penge. Den nye Norges bank vaaged over sine beholdninger som det dyre guld det var. Smaa bankierhuse begyndte vistnok at arbeide; renterne var imidlertid for store til, at midlerne kunde anvendes i den almindelige handelsomsætning.

Men de Hamburger-jøder, som leverte varerne til kjøbmændene, vidste raad. Hamburger-blancokrediten var en herlig opfindelse og en trøst for mange i nødens stund. Den var den eneste støtte for den norske kjøbmandsvirksomhed, saa det skyldtes ikke altid letsind, naar man roded sig dybere og dybere ind i kreditnettet: Man var vel vidende om, at disse penge blev sørgelig dyre, og at renter og omkostninger kunde løbe op baade til 12 og 15 procent. Og de, om saa længere, vidste ogsaa, at blancokrediten var farlig og utryg grund at færdes paa, fordi Hamburg i pengeveien var som et eneste stort vildnis, hvor det indbyrdes vekselrytteri grasserte værre end kanske noget andet sted.

I Diderik Flemings lille krambod i Nedre Voldgade ség skumringen ind. Der var sne ude og tøveir, og lyden af de forbipasserendes skridt lød dæmpet som svøbt i skind. Over paa den anden side af gaden tændtes lys i et vindu. En gammel kone i hvid kappe kom tilsyne. Hun rulled ned gardinet efter at ha kastet et blik udover gaden. En beruset gevorben sjangled langs husvæggene. Han saa forfrossen ud i den snaue blaa kjole og med de røde hænder, som stak langt nedenfor de korte ærmer.

Inde i det lille kontor ved siden af kramboden stod Diderik Fleming og saa ud i den vintergraa skumring. Han var træt og trist. Det var som den graa luft derude fyldte hans sjæl. Den lille skrivepult laa fuld af bøger og papirer. Han havde siddet hele dagen optat med nytaarsopgjøret, og han tog nu skumringstimen som et velkomment paaskud til hvile. I hans hjerne môl tallene rundt og rundt som barkfliser i en elve-evje, han sansed ikke noget bestemt uden en stor

sørgmodighed og træthed. Det durte et sneras fra hustaget ligeoverfor. Der gik en kunde i kramboddøren, og bjelden klingred hæst. Han hørte sin hustrus høie stemme, som raabte efter lys, den gled siden over i munter passiar med kunden.

Han kvak op af sin døsighed, vendte sig mod pulten, slog ild af fyrtøiet og tændte et spruttende talglys i en messingstage. Saa rulled han gardinet ned og tog med et gjæsp fat paa sine papirer igjen. Han arbeided længe og med methodisk nøiagtighed. Arbeidet skred rolig fremover, glædesløst og sikkert som en maskines regelmæssige slag.

Ind til ham fra kramboden naadde af og til smaa latterudbrud eller samtalestumper, ordrer som hans hustru udstedte til svenden, og loddernes klask mod vegtskaalen. Disse lyder pinte ham, men tog alligevel ikke tankerne bort fra regnskabet.

Hans kone kom ind og spurte muntert: — Er du snart færdig? Jeg maa op nu og stelle gutten. —

Han nikked uden at se paa hende: — Jovel, jeg er snart færdig. —

Men det varte længe endnu. Han hørte hende atter ude i kramboden, efter at hun havde lagt barnet. Dørbjelden klingred noksaa jevnt en stund, det hændte oftest, der kom et lidet ryk af kunder før lukningstid.

Tilslut reiste Diderik Fleming sig fra skrivepulten. Hans ansigt var alvorlig, men uden noget kummers præg. Han la sine bøger og papirer sammen, tog lyset i en rolig haand og gik ud i kramboden. Han hjalp svenden med at sætte skodderne for vinduerne, tømte pengeskuffens brogede blanding af kobber- og sølvmynt med et par enkelte smaasedler iblandt i en liden skindpose og gik ovenpaa til sin leilighed.

Aftensbordet var dækket. Paa den blaahvide dug stod to rygende grødtallerkener og melkekopper. Et talglys brændte midt paa bordet og kasted sit flakkende skjær over et gammelt bondemalet chatol paa den ene langvæg og en rigt kraadet rococodragkiste i en krog. Ellers var der i stuen bare enkle møbler af birketræ med rudet verkensbetræk, som saa ud til at være kjøbt hos en billig snedker. Svenden havde bedt sig fri efter lukningstid, han skulde besøge sin bror, saa de var alene.

Diderik spiste sin grød i taushed. Cecilie forsøgte at faa ham i humør ved at fortælle smaa pudsige ting, som var hændt i kramboden i dagens løb. Hun havde megen sans for det komiske, og hun kunde tegne en person paa en ofte slaaende maade ved en karakteristisk betoning eller en liden grimase. Men hendes mand havde ikveld bare enstavelsesord og kanske et svagt smil til svar.

Da maaltidet var over, tændte Diderik sin pibe

ved lyset og blev siddende paa sin stol og stirre ud i veiret. Cecilie hjalp pigen med at rydde af bordet, og opvaskskramlet begyndte ude i kjøkkenet ved siden af. Saa tog hun et strikketøi og satte sig ved bordet. Hun holdt af og til pinderne lige ind til lysflammen, for hun var lidt nærsynt, og hun holdt paa at fælde en strømpefod.

Hun skjønte paa sin mand, der var et eller andet iveien, men kom sig ikke til at spørge, forsøgte at snakke lidt frem og tilbage om gutten, som sov saa godt inde i sengekammeret; men hans tanker var nok stadig langt borte. Piben gik ud, og han glemte at tænde den paany.

Han reiste sig og gik hen til ovnen. Paa den øverste etage laa noget tyri. Han tog en tollekniv og satte sig i ovnskrogen og skar tyriveden op i tynde stikker. Han ofred megen omhu paa dette arbeide, som syntes at opta ham ganske. Da han var færdig bandt han et stykke uldgarn om bundten og la den tilside. Det var meningen, pigen skulde bruge den til at nøre op med næste morgen.

Da hænderne atter var ledige, blev han siddende at stirre som før. Cecilies strikkepinder rasled nervøst lige bort i talglysflammen. Hun sad som paa naaler for at faa vide, hvad der trykked ham.

Endelig tog han frem af indrelommen et tæt beskrevet papir og rakte hende det: — Der ser du en ekstrakt af opgjøret. —

Hun slap strikketøiet og gav sig ivrig i kast med de mange tal. Hun fulgte linjerne med fingeren for at holde de forskjellige poster ud fra hinanden.

Tilsidst saa hun lidt uforstaaende op paa ham:
— Ja, det har jo ikke været noget godt aar, men tiderne tør vel bedre sig. —

— Det gjør de neppe paa længe endnu. —

— Ja men, vi klarer det jo? — spurte hun lidt irriteret over hans forborgne udtalelser.

— Ja, Gud ved. Sandt at si ser jeg det meget mistrøstig an. Du ved, der var Hamburgerbrev med posten idag. —

— Ja, jeg har sandelig glemt at spørge, hvad der stod i det. —

— Behrmann skriver i anledning de shawler, du ved. Han kan ikke skaffe dem længer til samme pris som før. Uldvarerne er steget svært. Men i en efterskrift meddeler han, at det forlyder inden børskredse, at Jacobi & sønner arbeider tungt. Selv om der just ikke er fare for, at de gaar, saa kan vi ialfald vente indkaldelse af store remisser til vaarterminen, og da staar jeg der. Hvordan skal jeg klare det i disse tider, da ingen har rede penge? Ja selv om jeg fik ind alle mine fordringer, hjalp det lidet. Jeg har usolgt næsten hele kaffepartiet. Ingen kjøber jo mere. Da jeg fik det saa billig, trodde jeg, jeg skulde gjøre en forretning; men disse skippere derude paa isen undersælger mig alligevel. —

Cecilie blev mod sedvane taus. De brune øine stirred raadløse ret frem, og ansigtet fik trætte grimer. Mørke skygger traadte frem under øinene. Det blev med engang tydelig, at hun var med barn.

Diderik sad og saa paa hende, og det tog ham saart om hjertet. Det var bare et par aar siden, han havde ført hende ind i deres hjem. Han mindtes godt den kveld de kom, og den muntre kjøretur fra Drammen, hvor brylluppet havde staat, eftersom major Garben, som paa grund af sit saar erklærtes udygtig til tjeneste, var blit toldkasserer der. Han mindtes, hvorledes han bar hende gjennem kramboden og op i den lille stue. Den var adskillig enklere møbleret da, lidt havde de vidst at skaffe sig; men hun klapped i hænderne i overstrømmende glæde over de tarvelige birketræs møbler, som dog var deres egne.

Hun havde tat kjækt fat paa sine nye opgaver, havde strøget embedsmandsdatteren og frøkentitelen, den hun opnaadd, da faren ved sin afsked blev udnævnt til major, af sig, og fra morgenen efter brylluppet havde hun staat bag disken og veiet i markevis og maalt i alenvis og lagt lyst solveir over kramboden med sin muntre, rappe stemme, samtidig som hun skjøtted sit hus.

Kanske hun paa mange vis havde bidraget mere end ham til handelens trivsel. Det daglige smaastræv, den idelige paapasselighed i tusen smaa

detaljer, som maatte til, laa ikke egentlig for ham. Men hun havde en egen evne til at greie op dernede i kramboden, kunde netop holde smaatingene i sin haand og trække kunderne til ved sin muntre passiar og en liden spøg. Hun gav husmødrene gode og fornuftige raad, og var slet ikke bange for at betegne en vare som noget skidt, det ikke var værd at spendere sine skillinger paa, naar man da netop spurte hende.

Den daglige lille krambodshandel gik jevnt og godt, om den end kræved megen kreditgiven; men i det sidste havde uheldet forfulgt ham, naar han forsøgte noget større slag. Han skjønte nok grunden. Pengene blev for dyre, og forholdene var for smaa og for uryddige, til at nogen slags spekulation kunde trives.

Nu saa det altsaa ud, som det skulde falde istykker, det som de to havde prøvet at bygge op sammen. Og endnu var der ikke gaat tre aar, siden han iført borgeruniform indfandt sig hos magistraten og fremviste de 400 daler, som var hans egne, og som var betingelserne for, at han kunde faa løst sit borgerbrev. Han havde slidt ærlig i disse aar; men han kom ligesom ikke nogen vei. Det var at ligge og drive i en bagevje. Og hele byen og hele landet laa i bagevjen.

Han hugged tanken over og gik hen og strøg sin hustru over haaret: — Se saa, mor! —

Det var som hun vaktes ved dette kjærtegn,

der fløi et smil over ansigtet, og hun tog hans haand:

— Det kan vel rette sig, Diderik. Der findes vel altid en udvei, tror du ikke? —

Han vred sig undaf spørsmaalet, ønsked bare i øieblikket at skyve tankerne væk; men hendes vævre energi var vaagen, og hun søgte med alle evner efter udveie.

Hun nævnte et og andet, som kanske kunde være til hjelp; men han vraged alle hendes forslag og sa tilsidst, at det eneste, som kunde redde ham, var om det under hændte, at han fik solgt kaffepartiet.

Hun greb tanken: — Du faar vel ikke solgt det her i byen; men andetsteds, paa landet og i smaabyerne kunde det vel kanske gaa. —

Han blev opmerksom: — Hm ja, det er sandt nok. — Han sad og tænkte en stund, saa saa han op. Ansigtet havde faat et ganske andet udtryk. Viljeknuderne om munden strammed sig:

— Det er værd et forsøg. Jeg maatte da reise som probenreuter fra by til by langs kysten helt nord til Bergen. Kanske kunde jeg faa solgt kaffen med saa pas stor avance, at jeg greide de værste vanskeligheder. Saa kommer der vel siden raad. —

Han tog op en blyant og gav sig til at regne paa bagsiden af opgjørsekstrakten. Reisen vilde bli dyr, det lønned sig vel næsten bedst at kjøre med egen hest. Men paa den anden side

kunde han sælge andre ting end kaffe. Han havde nogle andre varer, som han kanske kunde faa afhændet med fordel i smaabyerne.

De blev siddende at regne og snakke frem og tilbage. Det var langt over borgerlig sengetid, da Diderik Fleming endelig reiste sig og gik sin vanlige runde gjennem huset for at se efter, om ild og lys var slukket, og for at stænge den store port, i hvis rum skinker og fenaknoker og sorte staburpølser hang i skjøn forening med brandspand og stiger og lange brandhager.

Det var vanskelig og besværlig at foreta en reise i de dage. Det sled baade paa folk og heste og redskab. Daarlige ubrøitede veie førte fra by til by. Skydsskifterne bød kummerlige bekvemmeligheder, og man maatte sommetider vente baade en halv og en hel dag paa viderebefordring. Mangesteds var ogsaa fremkomsten slig, at det mest gik paa livet løst.

Diderik Fleming rusted sig paa den fornuftigste maade, han vidste, til reisen. Han kjøbte en sterk liden hest og en slæde, som var saa stor, at han fik plads til sine prøvekasser og sit reiseskrin. Han nisted sig ud med lidt af hvert; for han maatte være belavet paa, at madspørsmaalet kunde frembyde vanskeligheder. Det hændte, at folk, som fór langs landeveien, maatte ta ind paa steder, hvor husets beboere ofte mangled det nødvendigste. Fattigdom og virkelig nød var endnu efter krigen og uaarene en almindelig foreteelse paa landsbygden.

Han gjennemgik meget paa denne reise og

lærte meget, som siden kom ham til nytte. Han fik indblik i ting, som ellers blev skjulte for den, som sad i en by og bare saa livet, som det arted sig der. Han aned svagt landets muligheder i økonomisk henseende, og saa hvor lidet der var gjort for at udnytte dem. —

En dag i begyndelsen af februar kom Diderik Fleming kjørende østenfra over broen ind til garnisons- og sjøfartsbyen, hvor hans første ungdom var henlevet. Der stod sno ud gjennem elvegabet, og han trak skrubskindspelsen op om ørene, saa gjemte han sig i det samme, om der endnu skulde findes dem, som kjendte hans ansigt igjen. I de brede gader med de lave huse skar slædemeierne ned i sanden, saa han maatte la hesten gaa i skridt. Han sad og smilte tungt ved minderne om de dage, da han gik her halvsulten og forfrossen og grundede og la store fremtidsplaner.

Han havde god tid til at se sig om, og han la straks merke til, hvor byens træk havde forandret sig. Der var saa underlig ødt og stilt i gaderne, der var ingenting tilbage af det liv og den færdsel, som engang havde præget dem. For enden af gadeløbet saa han en aftaklet skuderig tegne sig mod den blanke vinterhimmel; men der var stille nede ved bryggerne og havnen, der hørtes ingen klubbeslag og opsange fra verfterne. Og folk gik saa stilfærdige omkring langs snefannerne i de daarlig opkjørte gader. Diderik tænkte, han havde nok faat ret i, hvad han en-

gang spaadde om denne bys fremtid. Men det faldt ham ind, at hovedstaden gjorde vel omtrent det samme indtryk paa den udenforstaaende betragter. Der var ødt og stille der ogsaa, uden travlt liv. Bagevjen som môl rundt og rundt. De tunge tanker ség over ham som et skred.

Han svinged op gjennem gaden og stansed udenfor et skilt, hvor der stod P. Fleming med store bogstaver. Han steg ud af slæden og ind i kramboden, som var stor og lys og nypudset, langt større end hans egen. En svend med et meget pent og dannet væsen tog imod ham og viste ham ind gjennem en dør i baggrunden, da han bad om at faa tale med kjøbmanden selv. Han kom ind i en gang, for enden af hvilken der var en lukket dør. Bag den hørte han munter sang og fløitespil. Diderik var saa bevæget ved tanken paa gjensynet, at han ganske glemte at banke paa, men traadte lige ind.

Inde i stuen sad Paul og spilte paa fløite, og den fordums jomfru Cornelis sad paa hans knæ og sang med en liden lys, spæd stemme. De fór begge forskrækket i veiret, da de saa den fremmede skrubskindskar i døren.

De to brødre faldt hinanden i armene med store smil, og de havde ondt for at tale det første, de var ligesom saa tætte i halsen. Men siden kom alle de vanlige gjensynsbemerkninger og de mange spørsmaal stormende. Det var kanske mest Diderik, som spurte. De to andre var saa

optat af sin unge lykke, de var blit gift ved juletider, at det blev dem naturlig, at alt dreied sig om dem og deres. Og denne deres umiddelbare lyse egoisme tøed Diderik op. Han glemte i øieblikket sine bekymringer og reisens besvær og skuffelser, og der la sig et lunt smil over hans ansigt.

Han maatte beundre alt deres udstyr og stel. Stuen og dens møbler, soveværelset og omhænget paa den brede himmelseng, kjøkkenet med de blankpudsede kobberkar og tallerkenhylderne, han maatte beundre sølvskeerne og sukkerbøssen i skjænken og de to-tre kobberstik paa væggene. Rundt overalt maatte han. Hvad der var i kramboden, maatte gjennemgaaes nøiagtig, at Diderik rigtig kunde se, hvordan de havde det. Men herude var det som Paul atter fik følelsen af at være den yngste, han søgte naturlig en støtte i den ældre bror og bad Diderik si sin mening om varerne og om priserne.

Og Diderik gik omkring og besaa alt; men sa lidet. Han vilde nødig bedrøve broren, som var saa optat af sit, og vistnok fandt det saare udmerket. Men han fik straks et indtryk af, at det stod noksaa kummerlig til med Pauls indsigt i handelsprinciperne. Det hele var planløst anlagt. Kramboden var for kostbar, mange af de kurante varer var ikke gode og indkjøbt til altfor høie priser, og hylderne var fyldt op med luksusartikler, som var vanskelige at sælge. —

Madame Anette havde gjort sig sin yderste flid med middagen. Paul tog hul paa en flaske bordeauxvin, og maaltidet forløb under den bedste stemning. Men hverken da eller senere paa eftermiddagen kom Diderik egentlig ind paa sine egne forhold. Han bare nævnte løselig, at hensigten med hans reise var at faa afhændet nogle varepartier før vaaren. Hvad kunde det nytte at bebyrde Paul med bekymringer, som han neppe var moden til helt at forstaa. —

Først sent paa kvelden, da Anette havde trukket sig tilbage og de to brødre sad ved et glas punsch overfor hinanden, medens der var stille omkring dem, gjenfandt de noget af guttedagenes inderlige og uaffekterede fortrolighed. De syntes, det var saa længe siden de havde været sammen, og de tog op fælles barndomsminder, som de i den mellemliggende tid kanske neppe havde tænkt paa. Det var det smaapudsige og lystige, de begyndte med; men siden kom der mere og mere islæt af alvor i samtalen. De talte meget om sin mor, som nu var flyttet til Bergen, hvor hun var født og havde sin meste slegt, efter at staten havde solgt enkesædet. Og deres kjærlighed til hende blev ung og varm igjen nu, da de kunde sidde to og tale om hende og hendes gode gjerninger. Og de kom ind paa sine egne forhold. Det slap ud af Diderik, at denne reise gjorde han for at søge at redde sit, og han blev siddende at tale længe om de vanskeligheder, en

handelsmand havde at kjæmpe med. Landet var ikke saa fattig, som man trodde; men ulykken var, at den norske kapital laa bunden og ikke blev anvendt i omsætningen og derved heller ikke til næringsveienes fremhjelp.

Paul svarte bare ha og ja. Han sad og undred sig over den indsigt, broderen havde i disse ting, de slog ham ved sin nyhed mange af tankerne, som Diderik udkasted. Især var det nok sandt dette om den udenlandske kredit. Paul frøs nedover ryggen, naar han tænkte paa vaarterminen.

Diderik blev et par dage i byen. Han forsøgte at faa afhændet sine varer, gik fra kjøbmand til kjøbmand og bød dem frem. Men han forstod snart, at der laa som en død haand over byen. Ingen vaaged sig til med større bestillinger, der var ikke brug for andet end de mest kurante sager, og de havde sine udenlandske leverandører. Lidt blev jo solgt. Hans gamle principal Hans Echner kjøbte et mindre parti kaffe; men Diderik forstod, det var mere for at vise ham en venlighed end for at gjøre en forretning.

Den dag, Diderik havde bestemt at reise videre, kom Paul ind til ham paa hans værelse, netop som han holdt paa at pakke sine sager sammen. Paul optraadte noget forlegent. Han snakked først frem og tilbage om en mængde ting og kom saa frem med sit egentlige ærend:

— Du Diderik, nu har du fartet omkring fra

kjøbmand til kjøbmand for at faa bortbestilt dine varer, men det har endnu ikke faldt dig ind at spørge, om jeg har brug for noget. For eksempel af kaffe vilde jeg gjerne ha nogle sække og ligeledes af det engelske klæde, du kan sælge saa billig, og — han saa et eget blink i Dideriks øine, og tog hastig frem sin lommebog — ja jeg har pengene her, jeg vilde helst betale med det samme, du skal jo reise og kan kanske trænge.

Diderik afbrød ham næsten haardt: — Hvad vil du med kaffe? Jeg synes heller, du skulde se at bli af med den beholdning du har, den er altfor stor. —

— Aa — Paul blev endnu mere forlegen — det er jo en vare, som stadig gaar. — Han begyndte at kramme frem nogle sedler af bogen.

Diderik gik hen og tog sin bror et tag i begge skuldrene, som denne kjendte godt fra guttedagene: — Se mig nu ind i øinene, Paul, og sig mig, hvor mange rede penge du kommer til at raade over, naar du har git mig den sum, du staar med i haanden der. —

Paul veg undaf: — Aa, du ved jo, jeg har adskillig staaende ude, jeg kan ikke saa nøie si det. —

— Ja netop, du har meget staaende ude! Og det er naturligvis saa let at faa ind slige fordringer her i byen, kan jeg tænke. Nei, hør nu bror, stik dine penge i lommen igjen. Du kommer saavist til at trænge dem inden ret længe,

er jeg bange for. Jeg vil ikke sælge for en skilling til dig hverken af kaffe eller klæde, ikke om jeg kunde tjene 200 procent. — Hans stemme var ikke ganske klar, og Paul saa for første gang siden barneaarene, at der glimted en taare i Dideriks øine. Denne slog over i en anden tone. Det kom som et udbrud: — Vi to skulde være rige, Paul, vi skulde ialfald ha det slig, at vi ikke behøved at bekymre os om denne fattige handel med 2 skillings avance paa dit og 3 skillings avance paa dat. Vi har knapt haarde nok hjerter til at baute os frem i dette krappe farvand. Gud ved, om vi nogensinde faar det. Men indtil da faar vi holde af hinanden, som vi hidtil har gjort. Og tak for din kjærlige mening! —

Han slog armene haardt om broderen, og de blev staaende slig en stund.

Da de atter slap hinanden, var Diderik rolig; men Paul maatte ha lommetørklædet for ansigtet.

Og Diderik drog videre langs kysten. Han solgte slæden i byen og leied en gig, for der var tøveir og snebart en mil længere vestpaa.

Helt fra morgenstunden af tætned skyer sammen paa himmelen i nordost. De drog over fjeldet paa høiskogsveier med truger under hesten og slæden slingrende mellem sneskavlene. Der var kanske lindere i luften end vanlig saa høit tilfjelds paa denne aarsens tid. Det gik sent fremover, sneen blev som løsere og dybere, efter som det hælded fra storfjeldet ned mod dalen.

Diderik kasted af og til i utaalmodighed pelsen og forsøgte at gaa ved siden for at lette lasset; men han maatte gang paa gang opgi det, han sank for dybt i. Han havde sine grunde til at skynde paa. Et sneskred havde gjort den vanlige vei over fjeldet ufarbar, saa han maatte søge en anden overgang, og nu nærmed han sig sin barndoms dal. Alle minderne laa dernede i dalbunden og vented ham; men Diderik vilde helst forbi dem og videre frem. Han brød sig ikke om at møde de mennesker, som havde udgjort hans verden, da han endnu var barn og ungdom, før han drog bort for at vinde sig hæder og rigdom i kampen derude.

For nu var han en slagen mand. Reisen havde været til unytte. Overalt hvor han fór frem, mødte han den samme døde haand. Overalt var man lænkebundet af udlændingerne. Det var som ingen vaaged rigtig at indlade sig i storhandel med en nordmand. Lidt havde han jo faat afsat her og der, mest til smaahandlere og landkræmmere. Det blev saapas meget, at han godt og vel fik sine reiseudgifter dækket.

Det var mangeslags tanker, som kom og gik i hans hjerne, som han skumped frem gjennem sneen under graaveirshimmelen. Han havde set landet langs kysten, og her kjørte han gjennem dets indre. Det var fattig at se til, men ikke saa fattig, som folk vilde gjøre det til. Han aned uklart som i syner, at netop af disse øde vidder og døde myrer og store mosgrodde skoge kunde der stige fremtid for landet og brød for folket, om der fandtes mænd, som turde ta fat paa rette maade.

Han vidste, hvor bønderne sled jevnt og tungt. Han kunde selv været en mand i deres række, kunde lagt sin kraft til deres arbeide. Han havde ikke altid næret store tanker om den gjerning, skjæbnen havde sat ham til; men det dæmred for ham, at den kanske kunde faa sin betydning, at netop en handelsstand, som saa maalvisse linjer foran sig, var den rette løftestang i den kamp, som maatte føres for frigjørelse af de bundne økonomiske værdier.

Og ind mellem disse tanker sneg sig minderne.

Han søgte at skyve dem væk, der laa en skygge over dem, og de pinte ham. Han vilde kjøre som en fremmed gjennem bygden, hvor han hørte hjemme mere end noget andet sted i verden, den bygd som hans hjerte hang saa saart ved, endda han ikke vilde indrømme det.

Langt bortefra kom som en egen sus gjennem luften, og der dalte nogle sneflinger. Skydsgutten gløtted urolig mod øst og smeiste paa hesten:
— Ret nu har vi veiret over os! — sa han.

— Aa, det blir vel ikke værre, end at vi klarer det — mente Diderik.

— Du, som er fra Kristian, kjender vel snaut noget til vinterveir paa fjeldet. —

— Aa, det turde nok hænde jeg gjorde det alligevel — smilte Diderik for sig selv.

Susen blev sterkere, og pludselig slog et vindstød ind paa dem og tog i slæden, saa det kjendtes som den skulde kantre. Den trætte hest stansed og veired med den rimede mule mod vinden. Skydskaren hypped paa den, og slæden sattes atter tungt i gang. Trugerne pressed sneen under hoverne, der blev som et bobl af sne, naar hesten løfted benene, meierne skar dybt ned i skavlerne, som pløiedes tilside. Umerkelig havde sneyren tætnet, nu var det et helt fog, og de saa lidet omkring sig. Vinden drev flingerne som isnaaler mod ansigtshuden.

— Nu er vi ilde ude! — hausted skydskaren i Diderik Flemings øre.

— Kjør paa du! — skreg han tilbage. — Snart er vi nede i lien. Der liver skogen. —

Skydskaren hørte ikke for stormulet, men vendte sig bare med en opgit mine mod hesten, som med ludende hode arbeided sig tungt frem.

Der gik timer med lange minutters stans, naar den skjælvende og prustende hest stod fast i fonnerne, til den havde hentet kræfter og brøited sig videre. Af og til raabte skydsgutten noget, som Diderik ikke skjønte. Han nikked bare til svar og sad som før, gjemt i pelsen. En egen ligegyldighed besatte ham, det var som det hele ikke vedkom ham. Om han frøs ihjel her paa fjeldet, vilde det ikke spørges vidt alligevel. Vist kom der til at sidde nogen i ynk og sorg for ham, der sad altid nogen i sut, naar folk døde. Men de vilde hurtig fyge igjen, de spor han havde sat sig i verden. Det var spor i sneen og ingenting andet.

Ud af snedrevet rykked med ett en haug eller knaus, som paa den ene led havde lodret afskaarne sider. I læ af den stansed hesten. Skydskaren slap tømmerne og vendte sig mod Diderik. Det røde, veirplusne ansigt var fortrukket i angst: — Vi naar aldrig til bygds! — hausted han.

Diderik svarte ikke straks, sad bare og stirred paa knausen. Han kjendte sig med ett igjen, mindtes vaarmorgener med orreleik paa berget og hønernes kaglen i lyngen omkring. Det var Knutshaugen, ret ned havde de Fisklaus-

vandene, saa kom de til skoggrænsen, og det bar gjennem Dyrskaret mod dalbunden. Hans sløvhed gled af ham. Det vilde være for latterlig at sidde og fryse ihjel i saa vel kjendte trakter, og han bøied sig frem mod skydsgutten: — Nu skal jeg hitte veien, om ikke du og gampen greier det. — Han kasted pelsen, tog hesten ved bidslet, og ledte den frem. Han sank i til livet det første stykke, hver alen kosted voldsom kraftudfoldelse; men over Fisklausvandene var sneen mindre dyb, vinden havde feiet den bort. Veiret tog værst der, en kunde næsten ikke holde øinene aabne. Diderik havde imidlertid retningen paa følelsen. Gutten sad som en ubevægelig tilsneet bylt paa fremsædet.

Før de næsten selv vidste det, fik de skogens udposter, de første krøgne bjerkestammer, ind paa sig. Saa kom en og anden vrien furu, og det tætned sammen til skog. Det gik lettere for hesten ned Dyrskar, som skraaned brat. De mødte vinterveien gjennem dalen nedenfor.

Da stod dagen paa held, det mørkned saa smaat, og sneveiret hang som et tykt tæppe foran dem. Veien var tung af den løse, nye sne.

Da de saa lyset i den første stue ved veien, vilde skydsgutten, at de skulde ta ind der; saa Diderik maatte næsten true ham til at kjøre videre. Ikke for nogen pris vilde han raste for natten i bygden.

Og det gik trægt og tungt nedover i mørket

Af og til saa de et lys. De aned kirkevæggen som en mørk skygge etsteds; men lysene fra prestegaarden, som laa bag, naadde ikke frem. Og Diderik var glad for det. Alt blev saa velsignet fremmed og ukjendelig i mørket. Veien gled ogsaa ud i natten og veiret som en del af det. Det gik fremover paa maafaa. Diderik vidste ikke ret, hvor han var, og snart blev det vel farlig, der hvor de glatte svaberg hvælved issvul lige ned mod strygene.

Med engang var det som snedækket under dem brast. Hesten forsvandt i en hvid skavl, og slæden sank ogsaa, vælted sig over og slængte mændene og bagagen dybt ned i et hvidt kog.

Da Diderik sansed sig, kjendte han først, det gjorde ondt i skulderbladet. Han kared om sig og fik tag i noget fast, som han støtted sig til, saa han kom op. Det var skydsguttens ben, som havde hjulpet ham. Denne fik ogsaa reist sig. Han var ør i hodet; men ingen af dem feiled noget. Et par skridt borte stod hesten. Selen var sprængt og vridd af den, den muled rolig i sneen.

Skydsgutten løfted stemmen til et nødskrig; men Diderik slog ham paa skulderen: — Hold kjæft gut! Vi kan vel altid greie dette uden hjelp. —

— Jeg kjører ikke et skridt længer, det gaar paa livet løst! — Den voksne gut snufsed i graad. Og Diderik indsaa, det var vanvid at prøve paa at komme videre. Selen var et eneste virvar, og det ene drag var brukket.

— Ja ja, vi faar finde folk da. —

— Der er et lys! — skauskreg gutten og pegte. Der stod en mat gul prik og lyste inde i sneyren.

— Vel. Gaa efter lyset og hent folk da. Saa blir jeg her ved hesten. Jeg skal skrige, saa dere finder mig igjen. —

Det drog ud en stund, før han kom tilbage med tre karer. De tog rede paa hesten og kjøredoningen og bagagen, og Diderik vassed sig gjennem sneen op til tunet.

Det lyste rødt fra en stor vaaning. Sneflingerne blev som rosenblade, naar de dalte fra nattehimmelen forbi vinduerne.

Diderik syntes, han drog kjendsel paa svalen, da han stod foran den. Der var noget kraad i ligning af et mandshode paa stolperne. Jo, det maatte være Brattgaarden! Det var paa Bratt, han søgte husly. Som en fattig færdesmand stod Diderik Fleming udenfor Dordeis hjem.

Han smilte bittert ved tanken; men han var rolig, da han gik ind. Nu, som mødet var uundgaaelig, skyed han det ikke længer. Han følte nærmest nysgjerrighed.

Der flammed en dygtig ild paa peisen i stuen. En gammel mand sad fremfor og nøred den.

— Godkveld! — hilste Diderik.

— Godkveld! Du faar se til at sidde. Jeg hører, du har faret ilde ude paa veien. Aa ja, her er stygveir ikveld, og naar en ikke er kjendt saa. —

— Tak! — Diderik vrængte pelsen af og satte sig. Han kjendte godt Brattgubben igjen.

— Hvor er den kroppen ifra? — Den gamle saa paa ham, som om han prøved at ta trækkene igjen.

— Du kjender mig kanske att, om du saa dig rigtig godt for. —

— Det er laakt med synet mit nu; men det er ikke laakere, end at jeg kjender Flemingætten i dig. Tar jeg ikke feil, er det han Diderik. Du er blit en baus og fin kar. Du ligner paa din far, det første han kom til dalen. —

Diderik stod underlig betagen. Han havde nok glemt, hvor langt mindet rak her mellem fjeldene. Det var godt, han ikke havde prøvet at gjemme sig væk under en fremmed maske.

— Du ser kjæk ud endnu. — Diderik syntes, han maatte si noget.

— Ja vi holder os godt her i dalen. Hvordan lever saa du? —

— Tak, det er ikke værd at klage. Nu sidst kommer jeg vestfra over fjeldet. —

— Du gjør vel det ja. Vi har spurt, du bor i Kristian ellers. — Han gik hen til døren og raabte ud: — Dordei, du faar komme med velkomstdrikken. Her er gammelkjendt folk i huset. —

Diderik reiste sig, stod bleg og læned sig mod peisstøtten.

Dordei kom ind med et sølvstøb i den ene haand og en ølkjænge i den anden. Hun var ligesom høiere end før, og et alvorlig, næsten

strengt drag laa over ansigtet. Hun bar koneskaut. Foran gjesten stansed hun.

— Du drar kanske kjendsel paa ham? — Den gamle fulgte hende vagtsomt med øinene.

— Ja — sa hun stille. Brændevinet i støbet kom i sitrende bevægelse og skvalped udover kanten. — Du faar være velkommen til gaards, Diderik. —

— Tak, Dordei! — Han løfted støbet, nogle draaber drypped og brændte paa hans frosne haand. — Guds fred i huset! — hilste han efter dalens skik og drak.

Den gamle stavred ud gjennem døren, og de blev alene. Han stod og saa paa hende, medens hun duged bordet.

— Det er længe siden sidst — sa han som til sig selv.

Hun gik mod døren. Uden at se paa ham svarte hun: — Det er ikke flere aar, end at en nok kan mindes dem alle. —

Diderik drev forstemt frem og tilbage paa gulvet, medens en jente gik fra og til og stelte bordet færdig.

Straks efter kom en af de mænd, som havde berget hesten, ind. Han hilste Diderik, saa denne skjønte, han maatte være husbond paa gaarden. Diderik kjendte ham ogsaa, da han saa til. Det var Ivar Kvam, en gut fra en storgaard sør i bygden.

— Jeg vidste ikke, at du og Dordei var gifte. —

— Jo, vi vigde her i høst. —

— Saa. — Diderik vidste ikke noget at si, han kunde ikke rigtig finde sig tilrette i tanken.

Ivar søgte paa mange omveie at faa vide, hvad ærend Diderik fór i. Og Diderik forklarte, han havde været paa en forretningsreise til vestlandet og skulde hjem.

Da han havde spist, kom Brattgubben ind og siden ogsaa Dordei. De blev siddende disse fire at prate om bygdeforhold og hændelser, siden Diderik reiste bort. Blandt andet kom ogsaa krigsaarene paa tale og nøden da. Krigen havde de kanske ikke merket saa meget til uden paa den maade, at der blev mangel paa arbeidshjelp, og det kunde igjen ha bevirket nød i enkelte grænder. Værst var uaaret 1812. Men folk havde trolig delt med hinanden, ialfald med sambygdinger. Korn og mel var ting, en kunde faa igjen, om aarveien slog til, og en gav aldrig velmagten bort med maden; men det havde været uraad at forsøge paa at føde alle de tiggere og reier af løst og farende folk, som trak gjennem dalen fra andre landsdele.

Slig som det nu var, havde ikke bønderne det stort bedre end under krigen. For folk, som bodde langt undaf byerne, var det vanskelig at faa afsat nogenslags produkter og skaffe sig rede penge. Der var ingen spørsmaal efter last eller andet. Det blev for bønderne samme strid paa gammel vis. De eied nok af jord og skog,

men af mangel paa nogle usle dalere til skatter og afgifter, saa man ret som det var folk gaa fra gode gaarde. Og næsten større ynk var det med dem, som landkræmmerne og somme bykjøbmænd fik i garnet sit. De laa og spradded og gisped som fisk paa land. De solgte sig med hud og haar og leved af kræmmernes naade, og det var stram kost.

Diderik blev interesseret. Disse klagemaal havde han hørt før paa sin reise, og han maatte gi den gamle og Ivar ret i meget af, hvad de anførte. Der var ikke ret samarbeide mellem bønderne og byerne. Producenterne fik for lidet for sine varer, og det maatte tilslut bli til skade for begge parter. Handelsmanden var det naturlige mellemled i omsætningen, og han maatte ha sit; men det vilde hevne sig, om han forsøgte at skrabe hele gevinsten til sig. Diderik udvikled indgaaende, hvordan han tænkte sig et sundere forhold i disse ting. Han gik i detaljer, for sagen fængsled ham. Han forstod, at her var et virkefelt for en klog mand. Dordei og de to karfolk lytted interesserte til og nikked ofte bifaldende.

Det blev nattens tider, før de reiste sig for at gaa til ro. Da sa gamle Nils Bratt: — Far din var en klog kar, og jeg fik mangt et godt raad af ham; men jeg tror mest, saa gammel jeg er, at jeg kunde lære et og andet af dig ogsaa. —

— — — — —

Den næste morgen var veiret lige haardt. Det føg hvidt om alle hushjørner, og sneen la sig i svære fonner. Der var ikke tale om at reise videre, en maatte være glad, en kunde holde sig indendørs. Diderik havde igrunden ikke noget imod at bli over paa Bratt. Han følte uklart, at der var noget, han skulde udrette, en gammel regning, som skulde gjøres op.

Ud paa eftermiddagen sad han alene ved vinduet i stuen og saa ud. Veiret var lige haardt. Foran ham paa bordet laa „Kjæmpeboka“. Han havde siddet og læst i den.

Men tankerne vandred fra Roland og Burman til hans egne bekymringer. Trods han var en hjemløs mand her paa disse tomter, følte han det, som dalen atter havde tat ham i sit morsfang, og han syntes, det var haardt igjen at skulle vende tilbage til sin haabløse kamp derude. Han forsøgte at binde tankerne ved Cecilie og barnet; men det var, som ogsaa de kom til at staa ham underlig fjernt. Det var en sang, som nynned i hans hjerte, en gammel sang, som vaagned paa ny. Han kjendte ikke dens ord; men tonerne hildred ham.

Dordei kom ind. Hun skulde hente noget i skjænken. Han fulgte hende med øinene, holdt hende ligesom fast, da hun vilde gaa, saa hun stansed og slængte paa maa faa et ord til ham:
— Du sidder saa sturen der. —

— Synes du? Aa ja, det kan nok hænde. —

Hun ledte ligesom efter ordene: — Du havde støt saa stort et mod før i verden. Du kommer vel sagtens frem. Men det er kanske ikke altid saa godt for de andre. —

— De andre? Hvem mener du? —

— Aa, dem du gaar forbi, — sa hun lavt og fort og vilde gaa.

Men Diderik sprang op: — Du gaar vist omkring og tænker ondt om mig, Dordei. Det behøver du ikke at gjøre. Ved du, hvor let eller hvor tungt det har faldt mig at gjøre det, jeg trodde jeg pligted. Du burde ikke lægge sten til børen. —

— Jeg skjønner ikke ret, hvad du siger. — Dordeis stemme var mildere nu.

— Nei, nei. Men jeg skal si dig det. Jeg er en færdig mand, saa ung jeg er. Det, jeg har prøvet paa, gik ikke. Til vaaren mister jeg alt, og saa staar jeg med to tomme hænder, som dengang jeg reiste fra dalen. —

Dordei for sammen. Hun saa ikke paa ham: — Staar det slig til? — Der blev en lang pause, saa vendte hun blikket mod ham: — Det er synd, Diderik, for du er i mange maader en kar, og jeg tror, du duger mere end de fleste. —

— Ja, jeg gjør kanske det. — Han smilte bittert. — Men derude, ser du, hjelper det ikke altid, om en duger mere end de andre, især naar de andre lidet duger. —

— Ja, det er vel saa. — Hun gik langsomt ud.

— — — — —

Det var maaneny om natten, og da begav veiret sig. Om morgenen gjorde Diderik sig istand til at reise. Han havde ikke hug til at bli længer. Der var gaat istykker noget for ham efter den korte samtale med Dordei. Han kunde ikke bli sin misstemning kvit.

Netop som han havde gjort sig færdig, kom Ivar ind i stuen.

— Du Diderik — sa han — jeg synes, det er kleint, du skal fare, uden at vi har gjort en handel sammen. — Og han nævnte en skogteig, han havde, som laa sjelden godt til for uddrivning. Der kunde sagtens være penge at tjene for en handelsmand paa den.

Diderik spidsed øren; men det var for stort et foretagende, der maatte mange udlæg til, og han vidste, han ikke kunde skaffe pengene.

Han sa nei, han kunde desværre ikke indlade sig paa handelen, havde ikke evne til det.

Ivar mente, at om det skorted Diderik paa rede penge til driften, saa kunde han nok selv drive skogen ud, om saa Diderik vilde ta sig af den videre, sælge den og skibe den, mod rimelig fortjeneste. Det kunde bli lidt skillinger for dem begge, og Ivar vilde faa mere ud af det paa den maade, end om han slutted kontrakt med et af de store trælastfirmaer.

Diderik sad og brændte af lyst til at gaa med paa affæren. Det var netop noget for ham, vilde

virkeliggjøre hans idéer; og han følte bittert sin afmagt.

— Du faar ha tak, Ivar, at du har slig tro til mig. Men du faar ligesaa godt vide det. Det kan ikke nytte at komme til mig med sligt. For jeg er færdig, jeg. Til vaaren maa jeg gaa fra alt mit. —

— Jeg vidste, du ikke var videre ved magt just nu. Dordei sa det. Hvormeget maa der til, om du skal klare dig? —

Diderik skjønte ikke, hvor han vilde hen, og nævnte summen, som ikke var særlig stor.

Ivar gik hen til chatollet, trak ud en skuffe og tog frem en seddelbunke: — Der har du pengene, om du vil laane dem. Du er en truendes kar, og kan du klare at sælge skogen skikkelig for mig, saa blir der vel altid en raad for dig til at betale dem tilbage. —

Diderik blev bleg. Det var, som fjeldet aabned sig for ham. Han saa veien fri og fremtiden atter fuld af muligheder. Men en tanke slog ham, og han spurte hastig: — Vil Dordei det saa? —

— Ja, du kan vide det. Jeg gjør ikke sligt paa egen haand. Det er jo Dordeis det vesle, vi eier. —

— Saa lidet er det vel ikke, naar du kan gjøre sligt. — Diderik stod fortænkt. — Du faar ha tak; men det er nok ikke ret af mig at ta imod det. — Han taalte ikke den tanke, at Dordei skulde bringe ham hjelp i nøden. Det

faldt ham ind, at det vilde være noget af et forræderi mod den anden, mod Cecilie.

Ivar søgte at ombestemme ham. De vilde jo alle ha sin fordel af, at han tog pengene. Det var jo mest, fordi de maatte ha ham til at hjelpe sig med skogsalget. De maatte ha en bymand med, om det skulde bli noget af. Men Diderik stod paa sit. De penge kunde han ikke ta imod. De fik søge en mand, som kunde svare for sig. Han nævnte flere, de kunde stole paa.

Medens de snakked slig frem og tilbage, kom Dordei og den gamle ind.

— Han Diderik vil ikke. — Ivar saa sig om efter hjelp hos de andre.

Dordeis øine fik et haardt blik: — Aanei, han holder sig vel for stor til at ta mod en haandsrækning af bønder. Han har vel sine hjelpere blandt storkarerne, der han hører til. —

Det sved som salt i aabne saar. Diderik fór op: — Du siger ikke sligt, Dordei, og du mener det heller ikke! Jeg ser nok hjertelaget hos jer. Vorherre skal vide, der er ikke altid saa meget af det i byen. Jeg tar mod pengene. Gjør jeg nogen uret ved det, saa faar Vorherre tilgi mig. Og I skal ikke angre det. —

Han famled sedlerne til sig med dirrende hænder og steg saa frem fra bordet for at takke.

— — — — —

Brattgubben selv skydsed Diderik nedover. Der laa sol over sneen. Det glitred og skinned

Uden egentlig at gjøre sig det klart, merked Cecilie Fleming paa mange maader, at hendes mand var blit en anden, siden den aprildag han kom kjørende op gjennem Voldgaden fra sin lange reise rundt i landet. I det ydre var kanske forandringen lidet merkbar, hans væsen bar præg af den vanlige ro. Men det var slut med de lange ørkesløse stunders grublerier, forbi med den evindelige famlen om nye planer, som han før var saa henfalden til. Han var nu en mand, som gik sin sikre vei fremover. Der kom en energisk iver over ham. Forretningerne optog hans tid og tanker helt, han havde faat mere hug til dem nu, da de ikke bare blev et kav for at redde nogle skillings gevinst, og han saa den videre betydning, hans virksomhed kunde faa. Men det afgjørende var kanske, at han nu følte sit ansvar større. Han havde ligesom ansvar overfor saa mange. Først var det Cecilie og børnene og hans mor, men desuden Paul. For Paul kom nok til at trænge hjelp.

Sterkest følte han imidlertid ansvaret overfor Brattfolket og de bønder, han gjennem dem kom i handelsforbindelse med. De penge, han modtog hin vinterdag paa Bratt, havde været som en forskrivning. Selve summen blev snart betalt tilbage; men det var den, som skaffed ham alburum, og medens forretningernes omfang stadig vokste, saa han stadig i hine penge kilden til sin velmagt. Han kom aldrig forbi det. Men Diderik Fleming var forsigtig i al sin færd. Han saa altid i krambodhandelen det sikre replipunkt og den regulerende faktor i hans virksomhed.

Der kom atter et myndig drag over hans mund. Han havde havt det før i sin ungdom, da han var den første mellem sine jevnaldrende; men det var visket ud i de mange aar, da han sled sig frem, først i underordnet stilling og siden under stadige pinende vanskeligheder.

Cecilie fik aldrig fuld greie paa Dideriks oplevelser under handelsreisen. Han kom tilbage med frelse, og hun vidste, han havde opnaaet den gjennem nogle barndomskjendte. Han talte ofte om Brattfolket, nævnte ogsaa Dordei, men aldrig det, som laa under. Cecilie følte bare en dyb taknemlighed mod disse mennesker. Hendes husstel og den stadig øgende krambodhandel optog mere og mere hendes tid og hendes tanker. Hun maatte stadig ha sin haand med i det, som skede indendørs, hun trodde sig uundværlig i alt

arbeide der og oversaa helt betydningen af den virksomhed, som Diderik skjøtted fra det lille kontor, der mere og mere blev hans faste standplads. Hun bare saa og forstod, at det gik fremover for dem, og det var tilstrækkelig til, at hun følte sig tilfreds.

Der var kommet som lidt fart i byens forhold i begyndelsen af tyveaarene; men det dormed snart af igjen. En krise i England styrted et par af byens større trælastfirmaer. Diderik undgik alle virkninger af dette krach, han havde klogelig ikke vaaget sig længer ud, end at han kunde ro sig iland. Men de store handelshuses fallit syntes ham et tegn paa, at han havde ret i sin opfatning. Det gjaldt mere og mere at gjøre sig uafhængig af den udenlandske kredit og bygge paa indenlandske værdier. Det betinged mindre operationer, men det var sikrere. —

Dampkraftens nyttiggjørelse var et af tidens store problemer. I udlandet var man saa smaat begyndt at ta den i industriens tjeneste; men endnu eied man ikke en eneste maskine af den art i Norge. Det hilsedes som et merkværdig fremskridt, da man omsider fik indkjøbt et dampskib. Det syntes utrolig og et sandt vidunder af opfindsomhed, at en slig skude kunde gaa mod vind og strøm uden hjelp af seil eller aarer. Men man havde jo beretninger om dampskibenes store fortræffelighed fra England, hvor der allerede var flere stykker i fart.

Det blev en begivenhed, da det nye skib første gang anløb hovedstaden. Det var en klar, fin høstdag. Himmelen stod høi over aaserne, trærne blussed i gylden og vinrød pragt, og ude paa den blanke, blaa fjord fløød øerne og holmerne som fjerne eventyrlande i solen.

Alle mennesker var paa benene, og Diderik Fleming og hans hustru spaserte ned paa Fæstningsvolden for at se paa indseilingen. Der myldred af mennesker, mest brave borgerfolk med sine familier. Ungdommen og de mere løse eksistenser havde besat bryggerne. Men trærne paa volden hang dryssende fulde af gutunger, ikke just fordi de deroppe mellem løvet saa bedre; men fordi det nu engang var kjækt og almindelig skik ved slige anledninger at besætte trær og lygtestolper.

De gode borgere diskuterte i ventetiden indgaaende dampkraften og dens anvendelighed. Mange mente, at der altid maatte være adskillig resiko ved at betro sig til et sligt fartøi. En dampmaskine skulde være adskillig udsat for at eksplodere, og i haardt veir kunde den jo pludselig slaa klik, saa laa man der og drev for vind og vove. Andre havde mere tro paa opfindelsen; men alle var dog enige om, at for fragtfarten egned dampskuder sig ikke. For post og passagerer og lidt stykgods kunde de derimod gaa an.

Akershus varmed sine gamle graa mure i høstsolen. Der suste et vinddrag i trærne, og det rasled af visne blade, som dalte mod jorden. Ude under Hovedøen gled en grønmalet vestlandsjagt langsomt frem.

Pludselig gik der en bevægelse gjennem mængden. Langt ude tegned en mørk røgstribe sig mod himmelen, og gutterne i trærne skreg høit af begeistring.

En gammel kone blev meget forskrækket. Hun trodde, der var gaat ild i skibet, siden det røg slig, og hun lod sig ikke berolige ved de omstaaendes forsikringer, at det var paa den maade, slige fartøier bevæged sig frem.

Da dampskibet endelig kom tilsyne og basked sig over den indre fjord, medens hjulene slog sjøen til hvid skumskavl omkring, saa duren drev ind over land, løfted sig et almindelig jubelskrig, og da den vældige vimpel med „Constitutionen" i hvidt mod rød grund folded sig ud i vindblaffet, fik raabene fornyet kraft. Constitutionen var endnu et ord, som fyldte hjerterne med begeistring og stolthed, der var neppe det middagsselskab, hvor ikke Constitutionen fik sin velmente skaal ledsaget af patriotiske sange.

Da fartøiet skjultes af Akerhus, blev der en almindelig bevægelse i folkemængden, de fleste tog nu veien ned til bryggerne for at faa et glimt af skibet paa nært hold.

Cecilie Fleming var skuffet. Det hele saa dog ikke saa merkværdig ud, som hun havde tænkt sig; men samtidig havde hun lyst til at se lidt mere paa indretningen: — Skal vi gaa nedover mod Bjørvigen? — spurte hun.

— Nei, hvorfor det. Vi faar saamænd ikke se noget, der er altfor mange folk. — Og Diderik Fleming tog sin hustru under armen og vandred opover mod byen.

Hun var lidt misfornøiet, men sa ikke noget. Diderik havde været saa taus og fortænkt i den sidste tid. Det var aabenbart noget, han grunded paa, og hun kjendte sig lidt nervøs, før det slap ud af ham, hvad det var.

Der var næsten folketomt i gaderne, og de folk, de mødte, var paa vandring nedover. Der dundred nogle skud paa havnen, det var vel skibet, som averterte sin ankomst, og snart efter svarte nogle tunge drøn fra Akershus, saa ruderne klirred i husene nærmest. Det undred Cecilie, at de ikke gik lige hjem, han førte hende bort mod torvet.

— Hvad er det, du egentlig pønsker paa fortiden, Diderik? Du snakker jo næsten aldrig. —

— Hm, gjør jeg ikke det? Jeg tænker forresten paa, at vi igrunden har for liden plads, der hvor vi nu bor. —

— Forliden plads? Hvad mener du med det? —

— Jo, her kommer vel snart nye tider. Denne dampskude, vi netop saa løbe ind paa havnen, er forbud om det. Kan bare kommunikationerne komme i ordentlig stand, veiene bli bedre og flere, saa sættes der nok fart i tingene. —

— Saa sig da, hvad du egentlig mener! — Cecilie rykked ham utaalmodig i armen.

— Jo, da trækkes bønderne og deres produkter lettere til byen, og det er bønderne, vi bykjøbmænd skal hente vor velmagt hos. —

— Pyt bønderne! — blæste hun. — De har jo aldrig rede penge. Der blir saamænd ikke stor avance paa det smør og ost og kjød, vi tusker os til hos dem. —

— Nei, du ser ikke saa meget til det i kramboden; men jeg ved, hvad bønderne har. De har skog og mange andre ting, som vi altid kan staa os paa at bytte os til baade for penge og varer. —

— Du vil da vel ikke begynde at drive med trælast i stort! Du vil da vel ikke ruinere os! Husker du, hvordan det gik Tank og Rosenkrantz? —

— Det gik dem daarlig, mor, rigtig daarlig. Men en kjøbmand kunde greie det anderledes, naar han bar sig lidt fornuftig ad. Jeg har tænkt mig, at vi maatte indrette os paa rigtig at trække bønderne til. Stor gaardsplads og meget husrum. De maatte kunne bo hos os

og faa staldet op sine heste. Saa vilde de sælge til os og kjøbe af os. Slig maa de store kjøbmænd ha det, ved du. Skal det bli til noget, maa vi osgaa lægge det slig an. —

Cecilie blev næsten maalløs: — Men hvordan havde du da tænkt at faa plads? — spurte hun om lidt, ganske forsagt.

De var nu kommet til torvet, det laa øde og tomt med vandposten i midten, en pige kom vandrende hen mod den med to tomme bøtter i et aag over skulderen. Diderik pegte paa en gaard paa hjørnet: — Den gaard der tror jeg vilde passe udmerket. Jeg har den paa haanden og tænker at kjøbe den imorgen. —

— Men vil han sælge? — Der bodde en gammel kjøbmand Pettersen i gaarden.

— Han maa sælge. Det er den usalige Hamburger blancokredit, som gjør det af med ham. Det er en velgjerning, om jeg kjøber huset. —

— Men, det er jo en gammel rønne. —

— Ja, men der er stor tomt. Jeg river huset ned og bygger nyt efter mit eget hode. Nabohuset tænker jeg ogsaa saa smaat paa; men det faar staa hen til siden. —

Cecilie Fleming slog hænderne sammen i fortvilelse: — Vorherre se i naade til os! Jeg tror saa sandelig, du har faat storhedsvandvid, Diderik! —

Der kom en af de pludselige rier af gutteagtig kaadhed over ham, og han greb hende fast om livet og svang hende rundt i dans midt paa torvet, medens han sang et par selvlavede strofer:

Du skal nok se, at det gaar, min ven,
for Diderik og hans madame!

Cecilie blev yderst fortørnet over hans upassende opførsel; men hun trøsted sig omsider. Ingen havde set skandalen, undtagen den „inpertinente tøs“ med aaget, en stakkars pige fra landet, som lod bøtterne falde med et dunk i brostenene af pur forskrækkelse over det uventede skue.

— — — — —

Det blev slig, at Diderik kjøbte hjørnegaarden og ganske kort efter den ved siden. Han bygged sit nye hus og udhusene i firkant om en stor og rummelig gaardsplads. I hovedbygningens første etage var kramboden og kontorerne og forskjellige andre rum, som hørte til. I anden var familiens beboelsesrum. Tredje etage blev delvis leiet bort. En fløibygning, som førte hen mod udhusene, var indredet til at ta imod kunder, der var en mængde værelser af forskjellig udstyr, for der maatte opretholdes en vis rangforordning. Langs anden etage løb en svalgang, hvorfra trapper førte ned til gaarden.

I bagbygningerne var første etage optat af staldrum til Diderik Flemings egne heste og til kundernes. I de øvre etager var lagre og forskjellige andre rum, høloft og verksteder. Bryggerhuset afgav plads til mange smaa laboratorier, hvor der kogtes sæbe, støbtes lys og lavedes lak, og hvor om høsten ansjoskonerne residerte.

Paa gaardspladsen stod en uhyre vegt, den blev ligesom midtpunktet for livet der. I række og rad stod stolper, hvor bønderne kunde binde sine heste, og i almindelighed var pladsen et broget virvar af dyr og mennesker, kjøredoninger og haandkjærrer, varer og redskaber og vandtønderne, som hver morgen blev fyldt fra posten paa torvet. Paa sin faste kjærre stod brandkarret, at det kunde komme afsted saa fort som mulig, naar varselskudene drønned fra fæstningen, at nu var der ildløs i staden.

Medens støien og larmen af de mange mennesker var paa sit høieste, kunde det bli stille med et, naar der lød en kraftig kvinderøst fra svalgangen. Det var „madamen", Cecilie Fleming, som fra denne kommandobro udstedte ordrer og holdt skik paa livet i de indre regioner.

I den første tid, under overgangen fra de mere beskedne forhold i Voldgaden, var det tit, som det svimled for Cecilie. Hun kjendte ikke fast grund under fødderne, alt svulmed op og

antog saa store dimensioner med et slag. Men hun vilde ikke gi tabt. Med sin iltre energi tog hun fat paa det, hun mente var hendes opgave. Husholdningen var stor, der skulde sørges for husfolket og kunderne, som slog sig ned og ofte blev i dagevis, og børneflokken vokste ogsaa; men alligevel syntes hun, hun fremdeles maatte holde sig à jour med handelens gang, og hun opfatted det som sin pligt at ha øie med krambodfolkene, at de gjorde sin skyldighed og ikke drev dank. Havde hun en ledig stund, stod hun gjerne bag disken og betjente kunderne, til der kaldtes paa hende fra en eller anden kant af det store hus, hvor hendes nærvær trængtes.

Diderik Fleming gik ikke slig op i detaljer. Han fulgte gangen i de store træk, leded det hele med myndig haand, og han greb sjelden feil. Men han havde ikke sin hustrus rovfuglevne til at overvaage de tusen smaa ting og slaa ned, hvor der var et og andet at paatale. Der kunde gaa ting for sig bag hans ryg, som han ikke ante, eller ialfald lod som han ikke ante.

Det fremtrædende træk i husets liv var travlhed. Det præged dagene fra morgen til gry i disse aar, da Diderik Fleming skabte sin formue og sin stilling. Han la stadig nye felter ind under sin virksomhed. Samtidig som han øged sine forbindelser paa landsbygden, søgte han ogsaa at

trække byens befolkning til kramboden. Han foretog aarlige reiser til Hamburg og den store Leipziger messe, og foruden de kurante varer, han førte med sig hjem, havde han stadig en eller anden liden nyhed, som kunde overraske publikum og trække folk til.

Markedet var aarets store stevne mellem by og land. Der kunde tvistes, om det egentlig var nogen løftestang for omsætningen, og det havde mange skyggesider, som snart maatte springe i øinene; men markedet blev alligevel den populæreste af alle institutioner, og det gik ikke an at røre ved det. Enhver, som saa sig nogen muligheds raad, maatte gjøre et besøg i hovedstaden paa den tid. De kom i række og rad fra oplandene og fra dalene. Kakserne sad i skrubskindspelser med spræke gamper foran de kraadede spidsslæder. Smaabønder dupped frem og tilbage paa høisækken øverst paa langslælasset af smørbutter og huder og vildt-knipper og osteløb. Tømmermerkerne havde mere hastverk end andre, de fyldte veiene med sine varsko, der de fór frem med sneklumperne fygende for traverbenene. Hestehandlerne havde gamperne i række og rad bundet efter slæden, de fór ikke fort frem, for det hændte ret som det var, at en af folerne steiled og kasted sig til

siden i snefonnerne, saa der blev uro over hele linjen. Kramkarer fór langs veien paa ski med store tomme skræpper daskende paa ryggen. De skulde fyldes med kram i byen. Der var mange andre, løskarer og arbeidsfolk, som ikke egentlig havde noget ærend. Men til „marken“ skulde de, det var den store høitid, som trak med uimodstaaelig magt, lyspunktet midt i vintermaanedernes graa ensformighed.

Fra smaabyerne var der ogsaa en stadig indvandring ved denne aarsens tid. Ikke bare folk, som søgte til markedet i forretningsøiemed; men man valgte gjerne disse dage til at aflægge hovedstadsbesøg hos slegt og venner, eftersom byen da presenterte sig i et adskillig festligere skrud end ellers.

Desuden samled markedet en broget bande af de forskjelligste racer og af de forskjelligste haandteringer. Der var tækkelige dalkuller med vadmelsvæve, vesskytter med kram, klokkebyttende tatere, zigeunerbander, gavtyve som ingen rigtig vidste hvor kom fra. Og alle de gjøglere, som ellers førte en kummerlig tilværelse omkring paa landsbygden i Norge og Sverige, feded sig nu en stund ved markedets kjødgryder. Der var sverdslugere og linedansere, tryllekunstnere og akrobater, skjæggede damer, kalve med seks ben, og fiffige sjømænd, som for tiden var uden hyre; men som skabte sig levebrød ved at orevise „Den store sjøslange, i den hellige

skrift kaldet Leviathan. Nylig indfanget ved Drøbak.“ Koner som solgte honningkager og markedssukkertøi, var der altid overflod af. De var ligesaa uundgaaelige som julebukker og sjernegutter om julen. —

I et kjøbmandshus, som Diderik Flemings, var markedet aarets travleste tid. I kramboden var der et stadig indsig af kunder, som dividerte og kjøbslog og vraged og valgte og prutted. Kjendinger hilste paa hinanden, nyt blev drøftet, man skubbed og puffed og trængte hinanden foran disken, og krambodfolkene fløi omkring med sveden drivende om panden, de maatte gi rappe svar paa vittigheder, meddele gode raad, smigre kvindelige kjøbere og opmuntre mandlige, medens de haandterte klædesruller og silkebaand afvekslende med brændevinskagger og sildefjerdinger.

Kontoret var stadig beleiret hele formiddagen af skogkakser og trælastfolk og storbønder, som havde et og andet at snakke med „han selv“ om. Og Diderik Fleming sad rolig og tog imod, hilste paa de forskjellige, snakked om tusen forskjellige sager og maatte gjemme i sin erindring aftaler og overslag af yderst forskjellig art.

Ude paa gaardspladsen var der en stadig strøm af heste og mennesker, slæde ved slæde stod stuvet som sild i tønder. Vegten midt paa pladsen var i stadig brug, og gaardsformandens monotone stemme danned som en undertone for

larmen og summen af de mange mennesker, naar han skreg vegten af et parti huder eller andre varer ud over mængden. Og de, som havde faat sine sager vurderet, tumled med høisækker og skjændtes indbyrdes og med gaardsgutterne om staldrummet.

Og „madamen" havde det næsten travlest af alle i den store gaard. Hun maatte se til, at der blev sørget for sengeplads til de mange kunder. De maatte stuves sammen i rummene saa godt det lod sig gjøre; men man maatte nøie følge rang-forordningen, det gik ikke an at lægge en stor-kakse i samme rum som en smaabruger eller en husmand, der kjørte bylæs for sin husbond. Og desuden skulde der tages hensyn til forhold af mere personlig art. To uvenner maatte holdes fjernt fra hinanden, to venner var det bedst at anbringe sammen, at de rigtig kunde trives.

Og alle disse mennesker skulde ha mad. Det begyndte med frokost paa sengen om morgenen, og siden stod bordet dækket hele dagen, der spistes middag i mange bordsætninger fra klokken et til henimod firetiden. Desuden maatte hun ta sig af de gjester, slegt og venner udenbysfra, som fandt for godt at besøge huset i markeds-tiden. De skulde underholdes og trakteres og hygges om paa alle vis. —

Sedvanlige gjester under markedet var Cecilie Flemings forældre. Et aar fulgte Fredrik Garben med, han var hjemkommen, efter at ha tjenstgjort

en tid i den franske marine. Han skulde nu ind i norsk tjeneste igjen, og gik og vented paa nærmere ordre.

Cecilie og hendes bror gik ud en aften for at se paa markedslivet, som det udfolded sig paa torvet og i de tilstødende gader under tranlampernes osende skjær. Cecilie havde arrangeret alt til den store aarlige kundemiddag, som skulde holdes næste dag, og undte sig nu et par timers frihed fra stræ vet. Majoren og Diderik Fleming var tat ud paa Bjørvigen tidlig om eftermiddagen for at se paa den daglige travkjøring derude. De vilde kanske ogsaa prøvekjøre en gudbrandsdøl, som Diderik tænkte paa at kjøbe. Fru Garben var reist paa besøg til en veninde, der leved som enke paa en løkke ude paa Hegdehougskanten.

Cecilie gik ved sin brors arm og viste ham om, han var lidet kjendt i Christiania og med Christianiaforhold. Fredrik Garben var en smuk ung mand, med et uforfærdet og muntert sind. Han var igrunden et meget elskværdig menneske; men hans udprægede retfærdighedssans og en viss paagaaende energi gjorde ham ikke afholdt af hans høiere chefer i den lille søvnige norske marine.

De to søskende traved den vanlige markedsgang i den optraakkede søle mellem honningkage- og sukkertøisboder og gjøglertelte med balustrader foran, hvor udraaberne i pjerrot- eller bajadsdragt og ofte med en trompet eller tromme

til hjelp, søgte at lokke tilskuerne ind. Ud over folkesværmens hoder hagled det med ældgamle bajadsvittigheder og markedspudsigheder, som undertiden indeholdt et ganske saftig point. Andre reklamerte med større alvor, og søgte at hidse publikums nysgjerrighed med fantastiske og storslagne beretninger. Etsteds opfordredes man til at se sverdsluger Apollonius Andersen, som havde optraadt for „de fleste europæiske monarker samt deres majestæter kongen og dronningen og desuden flere kronede hoveder.“ Ved siden af residerte madame Dahl, som uden vanskelighed dansed paa glødende jern. Etsteds beretted et straalende transparent sammen med en rødfrakket imiteret neger, at indenfor forevistes verdens største og eleganteste panorama „forfærdiget af Europas første kunstnere.“ En fodkunstner uden hænder tilbød at vise publikum, hvordan han klipped og raged sig, skrev og tegned og spiste udelukkende ved føddernes hjelp. Alt meget interessant, kun fire skilling i entre!

Næsten ligesaa broget og afvekslende som gjøglerboderne var det publikum, som drev omkring mellem dem. De brede kakser gjorde vei i stimmelen, der de støvled frem i tulupper og skindluer. Vadmelsklædte bønder af mere beskedne dimensioner, ofte med koner og voksne og halvvoksne børn paa slæb, stilled sig maabende foran de glorede skilter, og der opstod ret som det var en livlig diskussion om, hvorvidt

man skulde spendere et besøg i det „verdensberømte marionettheater Tombelli“ eller hos „linedanserinden Maritha med den dresserede pudelhund Carissima.“ Af og til maatte man vige ud i værste sneslapset og sølen for at undgaa en beruset markedsgjest, helst en fjeldbonde eller en tater, som svang den blyskodde oksepeis truende over sit hode. Og stilfærdige drev agtværdige smaaborgere omkring med sine koner under armen og saa paa stasen med en underlig følelse af at være fremmede paa sit eget torv. Her og der saa man kjendte ansigter af byens beaumonde. Nogle „løver“ med sine damer, hvem de paanøded de vanlige store poser med markedssukkertøi. En og anden kjendt embedsmand, som fornemt „betragted folkelivet“, men inderst inde mored sig kostelig. I stimen fór nogle studenter og kathedralskoleelever omkring og forsøgte at lave kommers. Og som marodører paa en slagmark drev folk fra forstæderne, skumle fysiognomier, som ellers sjelden viste sig saa langt inde i byen, og forsorne gevorbne af garnisonen. Det var folk, som var beredte til at nytte hver leilighed til lidt naskeri, om ikke skjæbnen skulde være saa gunstig at sende dem i armene en velbeslaat og troskyldig bondegut, som de kunde plyndre i ro og mag efter alle bondefangerkunstens regler. De lod sig ogsaa nøie med lidt uskyldig markedsmoro i form af et slagsmaal. Ved slige leiligheder pleied altid soldaterne at gjøre furore med bajonetbalgene.

Ret som det var, modtog Cecilie Fleming en hilsen i stimmelen. Hun maatte da oplyse sin bror om, hvem vedkommende var, for han kjendte svært faa. En temmelig høi, bredskuldret mand, draperet i en folderig kappe og med hodet kastet tilbage, saa den bebrillede næse kneiste i sky, kom gaaende. Han slog ud med haanden, idet han hilste og passerte: — Godaften, madame Fleming, hvilket broget liv! Hvor frydelig at se folkets glæde!

Søofficeren saa misbilligende efter den høirøstede mand: — Hvad var det for en bravache?

— Det var candidat Wergeland. Han er poet. —

— Aa ham! Jeg har hørt ham omtale. Han ser mig ud som en vindbeutel. —

— Det er vistnok de flestes mening; men han er dog afholdt af mange, især af de fattige folk ude i forstæderne. Marthe, en af de koner, jeg har i mit arbeide, fortalte mig fornylig en historie om ham, som dog viser et godt hjertelag. En dag mødte han en fattigkone ude paa Vaterland, som bad ham om en skilling i Guds navn. Han greb straks til sin pengepung; men havde intet i den. Saa tog han resolut sit ur op af lommen, bad konen følge med sig og gik ind til Gert Hamre, en lidet anseet pantelaaner derude, og gav konen alle de penge, han fik for uret. Slige gjerninger gjør han ofte, efter hvad Marthe fortalte, og ude paa de kanter af byen er der ingen mand, som blir

set slig op til, endda de finder ham en smule naragtig. Han har saa mange griller, vil lære folk at lave the af tyttebærblade og denslags. Og man skal kun bære vadmel og ikke udenlandsk klæde, efter hans mening. —

Fredrik Garben puffed tilside en beruset bonde, som sjangled ind paa dem: — Nu ja, det kan hænde, denne Wergeland er en bra kar; men han er en fantast. Hvad kan det hjelpe at skrive vers om en ting; man maa ta fat, hver paa sit omraade. For jeg har en følelse af, at meget trænger til at reformeres herhjemme. Jeg er bange for jeg nok faar min tørn dernede paa Fredriksværn. —

— Huf, nu blir du jo høitidelig. Kom, skal vi gaa ind her, jeg har svær lyst. —

De stansed udenfor en gjøglerbod, hvor „Et forfærdeligt tropisk dyr, ukjendt af videnskaben“ forevistes tilligemed en „indiansk fakir eller troldmand“, som aad „levende ild.“

Det forfærdelige tropiske dyr viste sig at være en fredsommelig og alderstegen grævling; men troldmanden putted ganske rigtig nogle brændende papirstrimler i munden. De to søskende lo og mored sig over publikum. En glad matros vilde absolut klappe grævlingen, og han forsøgte at konversere troldmanden paa et sprog, som han paastod var indiansk. Det endte med, at troldmanden gav sig til at skjælde matrosen ud paa klingende bergensisk.

Cecilie Fleming og Fredrik Garben var inde i et par andre boder, og mored sig kostelig; men netop som de stod udenfor porten igjen og vilde gaa ind til aftensmaden, kom gaaende en mand og en kvinde, som syntes at betragte huset med særlig interesse. Manden var klædt i sort vadmel og bar sølvknapper i vesten, han havde et godlidelig og temmelig markeret ansigt. Kvinden var høi; men skautet skjulte hendes træk.

De de saa Cecilie og Fredrik gaa op gadetrappen, kom manden hen til dem og hilste: — Med forlov, I hører kanske huset til? I kan vel ikke si, om Diderik — om kjøbmand Fleming er hjemme? —

— Nei, min gode mand, jeg tror neppe han er hjemme i øieblikket. Kan jeg ikke hilse ham fra nogen, jeg er hans kone? —

— Det var just ikke noget særdeles. Vi kan kanske komme og hilse paa ham imorgen. Vi er kjendinger fra gamle dage. Vi har ogsaa gjort nogen handeler sammen. —

Cecilie Fleming skifted ham. Fra den glade markedsgjest blev hun kjøbmandens ferme kone: — Men hvorfor er I da ikke kommet forat bo hos os? Kan I ikke nu flytte op straks ikveld. I er velkommen, og plads har vi. — Det sidste var nu ikke helt sandt, hun stod netop og brød sit hode med, hvorledes hun skulde faa indkvarteret dem, for der var fuldt paa alle rummene; men det gjaldt ikke at støde nogen.

— Tak, vi kan nok ikke det — svarte manden — vi bor hos nogle skyldfolk. Men vil I hilse jer mand fra Ivar Bratt, at vi kommer til ham imorgen. —

— Er det Ivar Bratt? — Det var et navn Cecilie saa ofte havde hørt Diderik nævne. — Saa er hun vel Dordei Bratt? —

Den høie kvinde nikked. Jo, det var nok saa. Cecilie sa noget om, at det glæded hende at se dem begge, hendes mand havde saa ofte alt om dem. Og efter megen nøden loved de, de skulde komme og spise middag hos Flemings klokken to den næste dag.

— — — — —

En fast institution, som hørte sammen med markedet i ethvert større kjøbmandshus, var den store kundemiddag. Da bænked Diderik Fleming om sit bord Østerdalskakser, skoghandlere fra Solør, proprietærer fra de brede bygder, foruden landkræmmere og andre mere tilfældige folk. Mange af dem havde sine koner og døtre med. Mandfolkene sad høitidelig og sveded med guldkjæder eller tykke sølvlænker paa maverne, og kvindfolkene sad alvorlige og værdige med staselige skaut og i fine sorte klædeskjoler. Det var i regelen først langt ude i maaltidet, at mandfolkene tøed op; men kvinderne forblev urokkelige og stive, til det hele var slut. Det var en umaadelig kjedsomhed, der som regel præged disse fester; men de hørte nu engang til, og det

vilde vistnok ha havt farlige følger at undlade kundemiddagen et aar.

Traktementet var usvigelig det samme fra aar til andet. Fiskepudding, oksesteg og prinsessepudding, bastante retter,. som kunde staa sig for den vildeste appetit. Der blev drukket vin til og desuden øl og dram.

Diderik Fleming var i almindelighed en god vert, og han gjorde ogsaa fyldest for sig ved denne anledning. Han sad høitidelig som en prest for bordenden; men i øienkrogen laa et lunt blink, som tyded paa, at han fulgte med og merked sig godt alle de smaapudsigheder, som kunde forefalde.

For om Diderik Flemings ydre bar et strengt og lidt stivt drag, saa brød der dog ofte frem hos ham et rent gutteagtig lune, og han kunde med den høitideligste bedsteborgermine begaa rene skøierstreger eller sætte igang en grotesk spøg. Med aarene danned der sig mange historier om hans forskjellige paafund. Saaledes havde han engang forlystet den halve by paa følgende maade: Endel herrer fra byen agted at foreta en liden udflugt til hest; men den hest, Diderik Fleming skulde ride, blev i sidste øieblik halt. I farten kunde han ikke faa fat i nogen anden, og han indfandt sig da paa mødestedet ved Russeløkbakken — ridende paa en kjæphest.

Selve middagen forløb paa vanlig vis. Cecilie Fleming var flink, endda hun havde den vanske-

ligste opgave, at sætte liv i alle de strenge kone-ansigter. Der faldt sjelden andre svar end ja og nei, før hun samled dem om sig i storstuen efter middagens slut; medens mandfolkene damped paa cigarer og piber inde i den røde stue. Da listed hun lempelig talen over paa omraader, hvor bondekonerne følte sig hjemme, og det hændte der kunde komme igang en noksaa livlig passiar om vævning eller pølsestopning og lignende ting. Det var vistnok paa en maade en lidelse for Cecilie, som selv var af saa livlig temparament, at stræve med disse tungvindte maskiner; men samtidig likte hun at gi rollen som kjøbmandens kone.

Hun havde faat paalæg af sin mand om sær-lig at ta sig af Dordei Bratt; men hun fik ikke større anledning til det, før det begyndte at tyndes mellem gjesterne udpaa eftermiddagen. De fleste havde endnu 'mangt og meget at be-sørge i byen, og kunde ikke kaste bort en hel dag paa et kalas.

Tilslut var Dordei den eneste af de kvindelige gjester, som var igjen. Inde i rødstuen sad endnu en landhandler fra Toten, foruden et par Odals-kakser, sammen med Ivar Bratt.

For at adsprede Dordei, lod Cecilie børnene hente ind. Dordei snakked rolig med dem paa bønders vis. De stod og saa forundret paa den fremmede og klynged sig til moren. Bare den yngste, som knapt kunde gaa, stavred hen til

Dordei. Hun tog ham op paa fanget og saa paa ham:

— Han er lik Diderik — sa hun.

— Ja, han er saa —

Pludselig tog Dordei den lille heftig ind til sig, og der fløi en let rødme over kinderne, medens hun bøied sig ned mod barnet. Det var en hurtig bevægelse; men den forundred Cecilie. Det var sjelden, at bønder viste slig bevægelighed.

Dordei sa som undskyldende: — Det er tungt ingen at ha. — Straks efter satte hun barnet ned.

Cecilie sad lidt utryg og kunde ikke rigtig komme sig af sin forundring. For at snakke om noget, spurte hun, om Dordei og Ivar havde kjendt Diderik godt i barndomsaarene.

Dordei svarte, at hun og Diderik havde legt sammen som barn; men Ivar havde kjendt ham mindre i den tid, for Ivar var længer sørfra i dalen.

Cecilie sa da, hun skjønte, det maatte være Dordei, som havde slig tillid til Diderik, dengang de betrodde ham den pengesum, som hjalp ham over vanskelighederne. Og hun sa noget om, at det var smukt at ha slig godhed for en barndomsven.

Dordei mente, det var ikke noget at snakke om, og for ligesom at vri sig undaf al taknemlighed, sa hun: — Jeg havde nok ingen godhed

for Diderik dengang; det var nok heller som det fristed mig til at gjøre ham ondt; men saa kunde jeg ikke. — Hun talte som i vildelse, der blev noget fjernt over hendes stemme.

Og saa seg der en dyb stilhed ind mellem de to kvinder. De sad og saa ned hver for sig i sine egne tanker. Cecilie ante i et blink, hvad der laa bag den stilfærdige bondekones taagede ord.

De hørte stemmerne inde fra den anden stue. Totenkræmmeren slog op en skraslende latter: — Hai, hai, det var modig godt gjort af Landaasen, dama! — De andre knegged mere stilfærdig.

Dordei reiste sig med et: — Jeg tænker, det er bedst vi gaar nu. Du faar ha tak for os! — og hun rakte Cecilie haanden.

— Ingen aarsag! Kom indom De og Deres mand, naar De har lyst. —

— Aa nei, jeg tror ikke det er værd. Men du faar ha tak! — Hun gik hen og kaldte paa Ivar, og de tog begge afsked.

Cecilie følte, hun trængte at være alene en stund; men idetsamme kom Fredrik Garben ind i storstuen. Han havde moret sig kostelig og begyndte straks hviskende at betro hende nogle rispende gale fremmedord, landkræmmeren havde opvartet med. Hun forsøgte at smile; men det brast for hende, og til Fredriks store forfærdelse helded hun sig mod hans skulder og hulked saart. —

Der var noget, Diderik havde skjult for hende, noget mellem ham og Dordei Bratt. Det var vel kanske gammelt og forbigangent; men alligevel sad det som et agg i hende. Og hun glemte det aldrig helt, det reiste et skille mellem dem, umerkelig og uden at de selv vidste det. Og hun var for stolt og kanske for vár til at si de par ord, som kunde ha fremkaldt en forklaring.

Paa en maade var det ogsaa, som de heller aldrig fik tid til noget indbyrdes opgjør. Det var engang for alle forbi med idyllen fra de unge fattige dage i Voldgaden. Det store kjøbmandshus havde tusen forskjellige krav til dem begge. Der var saa meget, som skulde sees efter og passes paa. Fremmede gik ud og ind i deres stuer til alle dagens tider. De spiste knapt et maaltid sammen, uden at fremmede eller nogen af krambodfolkene var tilstede. Det hjemlige præg maatte mere og mere vige. Diderik Flemings hus var en kjøbmands hus.

Men det urolige, travle liv gav paa en maade Cecilie erstatning for det, hun maatte savne. Det hidsed hende stadig til mere og mere arbeide. Hun la enkelte huslige industrigrene ind under sin virksomhed. Saaledes drev hun det i stort med nedlægning af ansjos, og hun havde et sæbekogeri og en lugtevandsfabrik i baggaarden, som hun selv styrte og stelte med.

Og alligevel fandt hun tid og anledning til at delta i selskabelighed. Naar hun havde stelt sit

hus og sine børn og ordnet med alt det, som laa under hendes opsyn, og kanske endnu i hvilestunden staat bag kramboddisken, saa kunde hun alligevel ta paa bal om kvelden og danse med liv og lyst til morgengry. Der stod bestandig som et eget veir af liv omkring hende, og en glødende intens energi, som aldrig svigted.

Fra beiteheierne nord og vest i landet kom fédrifterne rækende hver høst. I lange rader fulgte de stierne og de ældgamle traak over alle fjeldene, tit i snefok og tiere i skodde, saa folk og krettur sled ondt og det jamt gik paa livet løst. Saa søgte de ned til nærmeste dal, og rautende og brægende og bølende fyldte de dalene med nyt liv. Fékarerne var sommetider til hest; men mest gik de med stav i haand og skræppe paa ryggen og i hælene smaa sinte dyrehunde, som vel vidste at holde kretturet paa ret lei. Ned mod „Kristian“ stevned de. Det var lang og tung vei, nu som regnbløden gjerne faldt ind og gjorde veiene til en eneste myr, saa det søkked og smakk for hvert skridt.

Fédrifterne leired sig paa løkkerne i byens østkant, og i nogle dage var dér som et marked i det smaa. Borgerne skulde forsyne sig med slagt til vinteren, der kjøbsloges og pruttedes, og Christianiadialekten brødes med klingende sognemaal og kraftig gudbrandsdølsk. De mindre

borgere tog et eller to naut, de behøvte ikke mere til vinterforsyning; men de store kjøbmandshuse trængte mange. Og fra løkkernes hager spredtes fæet udover byen, og i dagene, som kom, stod der en emmen, sød lugt af dampende blod fra alle byens gaardsrum, og det rauted saart af rædde krettur i mørke otten, og sauers hjelpeløse brægen dirred spædt som fortvilede nødraab.

Og siden blev det travlt, naar alt det ferske kjød skulde saltes og stelles for vinteren. Længe før gry begyndte livet at røre sig i huset. Der tændtes lys i somme vinduer ind mod gaardspladsen, det gik paa gangene, døre sloges op og igjen, og fra bryggerhus og kjøkken svinged mangeslags lyd sig op til de af husfolket, som endnu havde lovlig ret til et par timers nattesøvn. Det ramled over gulvene af saltebaljer, som droges frem og tilbage. Der kom hvasse hug mod huggeblokkerne, det dundred hult i de store mortere, og alt imellem hvinte en sag mod ben.

Cecilie Fleming var med i alt fra første stund. Det var ikke bare barneverk at ta sig af og indrette sig med et slagt af det omfang, som trængtes i Fleminghuset. Og skulde noget bli ordentlig gjort, maatte hun selv være med, det var hendes faste overbevisning. Hele dagen gik hun i fast rute mellem bryggerhus og kjøkken, hun maatte ha et øie paa hver finger. —

Pølsedagen var særlig travl; men til den blev altid indkaldt ekstra hjelp. Ved ni-titiden om formiddagen viste sig i huset nogle individer, som saa ligesom forgjemte ud. Det var en samling halvgamle eller ældre damer af den slags, som alverden kalder tanter, enten ugifte eller barnløse enker. Somme af dem var paa en eller anden maade beslegtet med huset, andre havde gjennem fælles venskabsforbindelser faat sin gang der. De dukked hver for sig op ellers i aaret med bestemte mellemrum, stilled tidlig om formiddagen med kappekurv og strikketøisposer i hænderne og slog sig ned for dagen. De var ikke meget fordringsfulde gjester, og de kunde udmerket underholde sig selv. Hovedsagen for dem var, at de havde det lunt og godt og fik den velsignede maden.

Men i anledning pølsestopningen blev de trommet sammen under et. Det var de finere kjød- og medisterpølser, de skulde ta sig af. Den tarveligere pølsemad maatte pigerne og leiekonerne greie med, det vilde været en fornærmelse at anmode de gode damer om en haandsrækning der. For de var allesammen af umaadelig fin extraction, ialfald i sine egne tanker. Enkemadame Zittau snakked altid om „min salig mand capitaine von Zittau“ med særlig eftertryk paa v o n, en præposition, som den nye, mere demokratiske tidsaand ikke tillod hende at beholde. Jomfru Wingaard slog stadig om sig med

sin svoger amtmanden, og jomfru Mühlbach kunde ikke høre en høitstaaende person nævne, uden at hun straks proklamerte vedkommende som „min papas fætter“ eller „min mamas onkel“; jomfru Mühlbach var et fremmelig pigebarn paa omtrent seksti. Presteenken madame Wrede interesserte sig sterkt for den høiere religion. Det vil si, hun sværmed for biskopper, ringere geistlige personer havde hun liden fidus til, om hun end husede en faible for ganske unge kapellaner. Men bisperne var hendes autoriteter, og hun kunde citere lange perioder af den og den høiærværdigheds prækener ved de forskjelligste leiligheder. Ellers var det jomfru Dahlerup, som gjorde sig et levebrød af sin skarpe tunge, der bar sladder fra hus til hus, og den blege og beskedne Euphrosyne Lindemann, der som datter af en general indehavde frøkentitelen.

Disse damer blev efter en solid frokost indstalleret i et værelse i nærheden af kjøkkenet, foran store fade fyldte med pølsemad. Med vante hænder klemte de vandet af tarmerne, satte hornet fast, og langsomt og sikkert gik stopningen for sig. Der stod som en fossedur udover gangen, bare døren aabnedes et øieblik. De færreste var skaarne for tungebaandet, og eftersom de havde hver sine faste dage i forskjellige gode huse, vidste de ganske overmaade udmerket besked om alt nyt. Og deres tunger tilberedte nyhederne paa det delikateste med tilhørende komentarer

som skarp sauce. Naar Madame Cecilie havde en ledig stund, satte hun sig ind til dem og deltog i arbeidet. Hun var ikke den, som sparte paa mundlæret ved givne anledninger, og hun kunde godt delta i behandlingen af de foreliggende themaer. —

Men idag satte ikke damerne nogen særlig pris paa madame Flemings nærvær. De havde paa tapetet en meget interessant og pikant sladderhistorie, som det ikke gik an at debattere i hendes paahør, eftersom hun netop var en af hovedpersonerne.

En franskmand, en monsieur Corbineau, opholdt sig for tiden i byen. Han fortalte, han havde været officer under „Le grand empereur“, og lod det skinne igjennem, at politiske forfølgelser havde drevet ham hidop til Norge. Han ernærte sig ved at gi undervisning i sit morsmaal og var en meget søgt informator.

Den smukke og elegante franskmand var i regelen lidet likt af mandfolkene, som sig imellem kaldte ham en charlatan og en eventyrer. Men til gjengjæld var han gjenstand for megen dyrkelse af damerne, som fandt ham interessant.

I den sidste tid havde man sat hans navn i forbindelse med Cecilie Flemings. Den nærmeste og vel ogsaa eneste aarsag var, at disse to optraadte sammen i et stykke, som der prøvedes paa i „Det dramatiske selskab“. Sladderen havde ved et eller andet tilfælde bemægtiget sig dem,

og deres navne hvirvledes nu om i bysnakkets malstrøm.

Cecilie forstod ingenting af det hele. Franskmanden havde nok gjort kur til hende paa sin vis; men hun betragted hans komplimenter som høflighedsfraser og undskyldte hans lidt demonstrative opmerksomheder med det at han var en fremmed og tilhørte den galanteste og ridderligste af alle nationer. Men hvad han havde tænkt, er ikke godt at vide.

Pølsestopperskerne drøfted indgaaende denne sag, naar de saa sig i ro for nogen af husets folk. Den blev gjenoptat stadig og gav underholdning for hele dagen. —

Da de første pølser var kogt, blev der sendt en smagebid ned til Diderik Fleming, og det var fast takst, at han straks efter indfandt sig hos damerne og overbragte dem sine komplimenter. I hans følge seiled altid husjomfruen med et mægtig bræt med vin og kage, en formiddags hjertestyrkning, som de gode damer satte særlig pris paa. Og Diderik drak med damerne og blev siddende at passiare en stund. De satte megen pris paa Fleming, han var altid særdeles artig mod dem. Han fik høre om „min salig mand capitaine von Zittaus“ meriter i 1808, jomfru Wingaard betroed ham, hvad hendes svoger amtmanden havde erfaret af hans majestæt under en audiens paa slottet i Stockholm, og madame Wrede citerte en ytring af Cecilie Flemings onkel, Trønder-

bispen, under en visitatsmiddag i Strinden, da han blev traktert med smaa, røgede kjødpølser som anden ret. Diderik Fleming havde en egen evne til gravalvorlig og med den mest interesserte mine af verden at modta denslags betroelser.

Jomfru Dahlerup benytted leiligheden til at øve sin tunge: — Om hr. Fleming havde hørt, at denne monsieur Corbineau skulde ha forsøgt at laane penge hos forskjellige folk her i byen. Han skulde imidlertid være blit afvist, det var den almindelige mening, at han maatte kaldes en vagabond. Trodde ikke hr. Fleming ogsaa det? — Hun sad med et fult blik og gav agt paa Cecilie.

Diderik kunde ikke komme tilorde, før Cecilie uforfærdet og umistænksom begyndte at forsvare franskmanden. Han var saamænd ingen eventyrer, det var virkelig en meget pen og dannet kavaler.

Hun merked ikke, hvordan blikkene krydsed omkring hende og slog fast, at der dog alligevel maatte være noget i rygtet. Diderik smilte for sig selv. Han havde en slags tæft af, hvad folk sa; men det faldt ham ikke ind med en tanke at være skinsyg. Han mored sig bare lidt over, at Cecilie saa let gik i fælden.

— — — — —

Mod kveld stilned dagens arbeide lidt efter lidt i det store hus. Pigerne og hjelpekonerne

var næsten segnefærdige efter at ha tumlet med kjødtraug og saltebaljer og digre gryder den hele dag, og de sad og smaadupped og halvsov over aftensmaden ved det store kjøkkenbord. Damerne værked i haandled og arme efter pølsestopperiet, og var trætte og tørre i munden af alt snakket. Derfor tog de afsked lige efter thebordet og tumled afsted med sine kappekurve paa armen i glad bevidsthed om, at imorgen vilde Flemings tjenestegut overraske dem med en sending af slagtemaden, slig som det nu engang var skik.

Cecilie Fleming havde været i travl virksomhed hele dagen og kunde vel kanske mere end nogen anden trænge til ro. Hun maatte imidlertid klæde sig om i huj og hast, for theatervognen var ventendes hvert øieblik. Den kjørte om og hented de rollehavende. Det var sidste prøve, før „generalprøven for børn og tjenestefolk" paa det stykke af Kotzebue, hvori Cecilie spilled sammen med monsieur Corbineau.

Det dramatiske selskabs bygning laa ikke langt borte, i Grænsehaven, det var ikke mange skridt at gaa; men gaderne var sølede, og det hørte nu engang til god skik og orden at la sig hente af vognen.

Der var koldt og raat inde i theaterbygningen. Tilskuerpladsen laa hen som et dødt hav. To talgpraaser ved sufflørkassen kasted lidt lys over forteppet, saa man skimted nogle trær og lidt blaat vand i forgrunden af skilderiet.

De rollehavende samledes bag kulisserne, hvor der stod en liden themaskine og surred paa et bord. Der blev budt om the og smaa sukkerkavringer, og det gjorde godt at faa noget varmt i skrotten. Man stod og skutted sig og grued for det øieblik, da man skulde kaste ydertøiet og gaa ind paa scenen.

Christoffersen, theatrets faktotum, klatred op og begyndte at tænde lysene i kronen, som oplyste scenen. Stemningen blandt aktørerne var meget mat. Kulden og halvmørket i den store tomme bygning kvalte den hellige ild hos selv de alleryngste. Det blev ikke bedre derved, at man maatte vente paa monsieur Corbineau. Nogle af herrerne brummed meget høilydt over den franske abekat, som aldrig var præcis, og damerne følte sig ikke særlig oplagte til netop iaften at forsvare sin yndling.

Omsider kom han. Han var selskabsklædt og bredte en let duft af vin og tobak omkring sig. Han var overstrømmende elskværdig og konversabel og havde tusen undskyldninger for sin udebliven. Men han havde altsaa været i middagsselskab.

Cecilie lo: — Det kan man ogsaa straks se paa Dem. Men lad os saa begynde. De skal ind i første scene. —

Christoffersen rulled forteppet op, og komedien begyndte. Franskmanden var en dreven skuespiller og tog sig godt ud. De andre var ogsaa

temmelig scenevante, og gammel tradition skabte et spil, som stod adskillig over vanlig dilettantniveau, og den adstadige Kotzebue gik med fart og freidighed over brædderne.

I anden akt faldt Cecilie Flemings og Corbineaus hovedscene.

Nede paa tilskuerpladsen stak publikum — som bestod af de rollehavendes paarørende — hoderne sammen. Sladderen havde sivet over hele byen.

Det spændende punkt var et kys, som monsieur Corbineau skulde trykke paa sin medspillerskes læber.

Cecilie Fleming ante fred og ingen fare. Før havde han, som sig hør og bør, afleveret et fingeret kys, en theatergestus; men det er ikke godt at vide, hvad der gik af ham; ildnet af vinen og begeistret for sin medspillerske, rørte hans mund virkelig ved hendes læber et øieblik.

Der gik et stønnende aah! gjennem salen.

Da det gik op for Cecilie, hvad der var hændt, futted hun af som en raket i gnistrende raseri. Det første, hun gjorde, var at plante sin lille faste næve i monsieurens fjæs, saa han udstødte et skrig af smerte og fór tilbage.

Saa spytted hun eftertrykkelig og lidet damemæssig og sa: tvi! og tørred sig om munden, saa fór hun ud gjennem kulisserne og skreg op om, at den franske abekat havde insulteret

hende, og at direktionen øieblikkelig skulde excludere ham.

Et par af direktionsmedlemmerne, som var tilstede, kom styrtende og søgte at glatte sagen ud. Monsieur Corbineau nærmed sig med en svidende, ildrød plet paa den ene kind og vilde forklare sig. Men madame Fleming vilde hverken ta imod forklaringer eller undskyldninger. Hun tog sit tøi og gik hjem.

Diderik Fleming havde bedt sin ven, kongelig fuldmægtig Jæger hen paa en bid slagtemad om aftenen. De havde ladet sig maden smage fortræffelig og havde nippet tilen ypperlig aqua vitæ for at styrke appetiten. Nu sad de i rødstuen med et glas grog foran sig paa bordet og piberne i fuld damp, og havde det rigtig mandfolkehyggelig med hinanden.

Midt op i denne idyl kom Cecilie Fleming dumpende med sin kyssehistorie. Hun dirred af indignation. Diderik mored sig indvendig over det hele, og tænkte at hun nok havde maalt baade franskmanden og direktionen skjæppen fuld i tilstrækkelig grad. Han minded hende spøgefuldt om en anden ørefig, hun ved en anden leilighed havde tildelt en franskmand, dengang de to mødtes første gang i Christianssand.

Cecilie maatte jo ogsaa smile lidt ved den erindring; men hun kunde ikke glemme aftenens oplevelse. Hendes blod var kommet i kog, og Diderik vidste af erfaring, at der maatte ganske ekstra

anstalter til for at faa hende beroliget. Tilslut spurte han halvt gjønende og med et blink til fuldmægtig Jæger, om hun syntes, han skulde udfordre franskmanden.

Cecilie Fleming var en officers datter, ja hendes forfædre i mange led havde været officerer, og dueller var jo ikke ukjendt selv i den lille fredelige hovedstad, derfor tiltalte tanken hende unegtelig i øieblikket, og hun svarte: — Ja, hvis du var noget til mand, saa gjorde du det. Men du kan jo ikke slaas! —

— Sig ikke det, mor. Du skal se, du har en helt til mand, var jeg kanske ikke madhusing i 1814? Jæger, du maa være min sekundant. —

Jæger, som saa et træk, der loved kommers, om Diderik Flemings mund, var straks med paa noderne. Og tilsidst følte Cecilie sig ganske trøstet, da de to mænd begyndte at drøfte omhyggelig de forskjellige duellove, som de forresten lod til at ha temmelig uklare begreber om.

Morgenen efter var Cecilie Fleming rigtignok ikke fuldt saa opsat paa at se sin mand vove liv og blod for at gardere hendes ære; men nu var han ubøielig, der var ingen ende paa hans mordlyst, han vilde se den kjeltrings blod for enhver pris.

Og Jæger tropped virkelig op og fordred æresopreisning hos monsieur Corbineau, som meget forbauset maatte se at skaffe sig en sekun-

dant. Efter mange forhandlinger mellem sekundanterne, der blev forsterket til to for hver af parterne, blev det bestemt, at paa grund af fornærmelsens art og andre forhold skulde Diderik Fleming vælge vaaben.

Hans sekundanter meddelte derpaa franskmandens i et høitidelig møde, at hr. Fleming havde bestemt sig for — tollekniv.

De meget forbausede sekundanter for den anden part gjorde forgjæves gjældende, at tollekniven aldrig kunde betragtes som et lovlig duelvaaben; men Diderik Flemings venner fremholdt, at tollekniven netop var det specifikt norske duelvaaben og maatte respekteres som saadant. Denne besked blev saa overbragt monsieur Corbineau.

Hans galliske fantasi kom i heftig oprør. Han havde hørt beretninger om beltespændinger, hvor de stridende parter stod og risped hinanden med kniven, til den ene laa død. Det syntes ham ganske anderledes grufuldt end nogle smaa udfald og riposter med en kaarde eller et par pistolskud i luften, det besatte ham og vokste ham rent over hodet.

Enden paa det hele blev, at franskmanden pakked sine sager og forsvandt skyndsomst samme aften. Han tog afsted med ekstraskyds ned gjennem Smaalenene og følte sig ikke tryg, før han var vel over Svinesund. Han viste sig aldrig siden i Christiania.

Cecilie havde ogsaa en ond tid. Det blev mere og mere forfærdelig for hende, at Diderik skulde slaas. Først da det kom op, at franskmanden var rømt af rædsel for den norske tollekniv, forstod hun spøgen, og kunde more sig over den.

Men hendes kraftige kindhest gjorde hende meget populær i byen, særlig inden herreverdenen. Man havde endnu, selv i de øverste lag af befolkningen, en sund, ungdommelig respekt for snartænkt mod og ethvert udslag af haandens kraft og behændighed.

Omtrent samtidig med kjøbet af bygaarden erhverved Diderik Fleming sig en løkke over paa Ladegaardsøen. Med tiden øged han stadig dens udstrækning, kjøbte jord som laa til, saa det blev en gaard af ikke lidet omfang. Han tog sig meget af denne eiendom; han havde ikke tid til at drive den selv, men holdt nøie opsyn med dens skjøtsel, saa den i et og alt maatte kaldes et mønsterbrug. Straks der kom et pust af vaar i luften, blev hans besøg derude hyppigere og hyppigere. Han stjal mange gange tid fra forretningen for at kunne pusle om jordbruget.

Da hans velmagt var sikret, bygged han et stort herskabsmæssig hus paa eiendommen. Det havde to etager og blaat mansardtag og søiler foran indgangsdøren. Det fik navnet „Fleminghus“, et navn som senere gik over paa hele gaarden. Diderik stod selv for daaben.

Fra huset skraaned en bakke vifteformet mellem to knauser ned mod Frognerkilen. Den blev efterhvert omdannet til have og park.

Til „Fleminghus" flytted familien hver sommer, og vaar og høst søgte man didud om søndagene og ellers, naar der var leilighed. Cecilie og børnene holdt af og glæded sig ved huset og haven og parken med baadbryggen og badehuset; men for Diderik betød disse ting mindre. Det var selve jorden han elsked. Han kunde kjende en egen vellystig glæde ved at gaa over vaarbløde eller høstpløiede marker og vide, at den jord han traadte paa, var hans egen.

— — — — —

En vaardag i 40-aarene red Diderik Fleming udover til Fleminghus. Han tog sig godt ud tilhest, og han vidste det ogsaa selv. I bygaderne sad han rank som et lys, og det kraftige ansigt saa ret frem. Det syntes skaaret i sten. Der var noget militært over hans holdning; men han var glatraget, uden officersmerket, det martialske overskjæg. Hesten, han sad paa, var en lidt tung vallak nede fra hertugdømmerne; men den bar godt.

Han besvarte folks hilsener uden at smile eller fortrække en mine. Ubevægelig og rolig sad han, som om tankerne var langt borte.

Men da han var kommen op Ruseløkbakken, slappedes trækkene lidt, der var faa mennesker derude at morske sig for. Udover Drammensveien skvat sølen under de brede hestehove, og langs kjørebanen laa endnu skidden smeltende sne.

Men der var vaar i luften. Tindrende sol fyldte Christianiadalen. Der skar glimt af hvidt sølv fra skogbundens sne mellem de mørke stammer i aaserne omkring. Der var sterktblaa glimer af aabent vand mellem drivende isflag i fjorden. Ude ved Skillebækløkken fik han det første syn af Frognerkilen, den laa endnu dækket af et metalgraat skjold. Men isen var sprød, der svartned huller her og der, og vand stod høit over den.

Diderik Fleming skjøv de tanker, som plaged ham, væk. Han følte vaaren gaa sig i blodet, han var jo endnu en mand i manddommens fulde styrke, og solvarmen hidsed som vin. Han spored hesten, den samled sin svære krop, og det gik fremover som et brusende veir.

Men da han svinged ud Ladegaardsveien, tvang han atter hesten ind i skridt. Der var saa ensomt og stille mellem stammerne, en hørte knapt hovenes slag mod det opblødte, raadnende lag af visne naale og fjorgammelt løv. Men solen smøg ind gjennem kvistelaget og legte over skogbunden og de svindende sneklatter. Vaaren lod sig ikke stænge ude.

Han blev vek tilsinds. Det var ofte saa, at han, naar han færdedes i naturen, blev grebet af et vemod, som han siden altid ærgred sig over som noget sentimentalt og ham uvedkommende. Hans sind vendte sig mod gamle minder, og det hændte han drømte om et lykkeligere liv, som

han kunde ha levet under andre kaar. Der var i hans sind en gjemt krog, som ikke engang hans nærmeste fik se ind i. Uden selv at ville det eller vide det, dyrked han denne sin sentimentalitet. Han havde paa mange vis indrettet sig et særkabinet i sit væsen, hvor han feired sine uskyldige stemningsorgier.

Forbi hovedgaardens jorder stødte han paa sine egne. De laa brungraa i solen med sneflekker endnu i skogbrynet. Om grøftekanterne var der alt begyndt at trække sig grønne strimer. Der skinned enkelte hvidsymrer som stjerner mod det gule.

Da han saa de vide jorder, gav vemodet plads for en sterk magtglæde. Den var hans, denne jord, og meget mere til. Ved sit eget arbeide havde han vundet den. En underlig skjæbne havde engang git ham en chance, og han havde vidst at nytte den.

Det var mest herude paa gaarden, at han fik kjending af sin egen magtglæde. Jorden var en ældgammel og naturlig værdimaaler for prestesønnen, som var vokset op paa landet. Selv midt i bygaardens brogede liv og virvar, hvor kunderne stod tæt om disken, og hvor pengemænd søgte konferencer med ham paa kontoret, følte han sig ikke i den grad som mand mellem mænd som her, naar han saa udover disse vaade vaarlige jorder, som laa og vented paa plougen.

Han svinged ind mod „Fleminghus". Paa hver side af indkjørselen laa to staselige portstuer. Diderik dunked haardt i væggen til den ene med ridepiskens skaft, og Anders husmand, som han hed fra gammel tid, endda han nu havde værdighed som en slags gaardsbestyrer, kom ud og tog sig af hesten.

— Nu, Anders, hvordan staar det ellers til herude? — spurte han paa sin mutte maade.

En kunde ikke andet si, end at her stod til som det skulde, nei det kunde en ikke.

Der kom et par spørsmaal om arbeider, som skulde være gjort, og Anders fik streng tilsigelse om at passe paa at ha alt færdig, saa han kunde gaa igang med mistbænkene. Og naar han havde sat ind hesten, maatte han komme ned i haven. Diderik Fleming vilde se lidt paa de arbeider, som skulde gjøres der iaar.

Medens han drev nedover i haven, hørtes brøndvinden gaa. Vallaken skulde ha friskt vand til havremaalet. En stund efter kom Anders og fik sine instruktioner, som det gjaldt at skrive sig bag øret. For „han selv" var ikke naadig, om en kom og fortalte, en havde glemt noget.

Det var bra, at Anders var begyndt at spade lidt i blomsterrabatterne, saa gik tælen fortere ud af jorden, her langs grøftesiget. Hm, det var bedst at faa gartneren ud snarest, saa han kunde ta sig af keiserindepæretrærne. Og Anders maatte

huske at spa en ring om glasæblerne og gjødsle dem godt. Og det var ikke endnu værd at ta dækket af de fine rosentræer i rundingen omkring soluret.

Nede ved stranden blev der en længere konference om reparationen af badehuset. Isen havde knækket nogle planker i kummen. Og der maatte en ny bøie til skodfæstet for den store familiebaaden.

Efter denne inspektionstur fik Anders træde af med ordre til at indfinde sig paa første vink med hesten sadlet. Diderik Fleming gik op til huset, trak et vældig nøgleknippe frem af baglommen, valgte et par nøgler og laaste sig ind gjennem hoveddøren. Den blev omhyggelig stængt efter ham igjen. Han kom ind i en stor forstue, med trap op til anden etage, hvor et galleri skaffed adkomst til værelserne.

Han gik til venstre og kom ind i en stor grøn stue. Lidt svagt lys sived gjennem vinduslemmernes sprækker og viste i halvmørket konturerne af tunge mahognymøbler. Der satte sig smaa lysøier i glasset paa speiler og kobberstik paa væggerne, det glitred blegt i rammer af guld.

Diderik Fleming kasted bare et lidet blik omkring sig og gik videre til næste dør, der førte ind i det allerhelligste, hans eget rum, som sjelden betraadtes af andre end ham selv.

Han slog ild og tændte et lys i en kobberstage, der stod paa et bondechatol, som i hans egteskabs første tid havde prydet stuen. Værelset var meget sælsomt udstyret. I den ene krog var opmuret en solid peis, og i skorstenen hang en spegeskinke, en fenaknok og nogle røgede pølser. Mod væggen stod et uhyre, gammelt klaffebord paa kuglefødder. Det var overfyldt af papirer, rare stene, fundne hestesko, æsker med gamle mynter og utallige andre ting af liden værdi og end mindre nytte. Mest gjorde sig bemerket et blankpoleret kranium.

Paa hylder og skabe omkring i værelset stod krus og skrin af tin og sølv, smaa støb, kretturbjelder og lysestager. I et stort korkestykke var stukket ind en samling slireløse bondesmidde tolleknive, paa væggene hang gamle bøsser og pistoler og andre vaaben, jamsides med snurrige skillingstryk og gamle stik.

I en krog stod en bondemalet kiste og ved siden et jernskrin. Oppe paa kisten laa en violinkasse.

I peisen stod nogle smeltedigler, mortere og andre kar. Der var adskillig ved værelset som minded om et heksekjøkken, og almuesfolk, som hændelsesvis var kommet til at faa et blik ind i det, bevarte siden i sit hjerte en urokkelig overbevisning om, at „han selv“ nok kunde mere end sit fadervor.

Men idag foretog Diderik Fleming ialfald ingen besvergelser eller mystiske eksperimenter. Han beredte sig ganske ligetil paa at holde frokost. I et stykke papir havde han bragt med sig nogle paasmurte brødskiver, som han la paa en træbrikke. Saa løfted han ned fenaknoken og satte frem fra hjørneskabet en klunkeflaske. Tilsidst tog han lyset og et krus, løfted op en lem i gulvet og steg ned i det gabende kjeldermørke under.

Rundt om væggene dernede laa vinpiber med aarstal brændt ind paa bundens staver, og paa hylderne flasker, som var støvede og indspundne i spindelvæv. Det var en privat beholdning, som Diderik Fleming havde til sin egen og sine allerbedste venners opbyggelse.

Men idag ænsed han ikke de ærværdige flasker. Midt i kjelderen paa to krakker stod en kagge, som han stak an. Han skylled kruset med de første draaber, og fyldte det saa med mørkt hjemmebrygget øl, der skummed med fed frohat over. Han tog straks et langt drag og følte drikken gaa sig lige til margen. Jo, det var af det rette slag og brygget i hans egen bygd.

Kruset blev fyldt igjen, og Diderik gik ovenpaa. Han valgte sig en af tolleknivene, den han brugte paa bønders vis til at flise af fenaknoken. Han aad brødet og kjødet og drak dertil det gode øl og en gammel akkevit, den var tyk som likør og dufted som blomster.

Da han var færdig, tændte han sin pibe og rydded tilside efter sig, og saa blev han siddende i værelsets eneste stol og spekulere.

Han var flygtet hjemmefra og fra ting, som plaged ham der. Der var ligesom saa utrygt i huset i denne tid. Hans ældste søn Peter var netop kommen hjem fra udlandet. Han havde været der for at lære handelen fra grunden af og i store forhold. Sidst kom han fra Hamburg, der var som en høiskole endnu for unge norske handelsfolk. Det var Dideriks mening, at sønnen skulde gaa ind i hans egen forretning, og Diderik havde set frem mod den tid, og glædet sig til at kunne læsse noget af byrden af. Men gutten vilde ikke. Han slog paa, at skulde det bli til noget, maatte han staa paa egne ben. Han vilde begynde for sig selv, og vilde ha faderen til at hjelpe sig med at komme igang. Men det havde Diderik ingen lyst paa. Tiderne var ikke slige, at man netop kunde føle sig fristet til at lægge ivei. Det gik ret som det var galt med unge kjøbmænd. Peter havde imidlertid sikret sig moderen som forbundsfælle, og hun slap ikke saa let en ting, hun havde sat sig i hodet.

Det, som nærmest skabte Dideriks modstand, var at han igrunden saa lidet kjendte sønnen og hans evner. Derfor vilde han først se ham arbeide en stund under sin opsigt.

Det havde draget efter i Diderik Flemings

sind i de senere aar, at han saa lidet kjendte sine børn og stod dem fjernt paa mange maader. I de travle aar, da han sled sig frem, havde han havt liden tid og anledning til at gi sig af med dem, og hans strenge, mutte væsen, som holdt tjenere og butiksfolk i age, øved også sin virkning i forholdets udvikling mellem ham og børnene. Under opveksten blev de vænnet til at se paa ham, ikke som far, men som „han selv“, den fjerne, ophøiede, som det gjaldt at forsone ved god opførsel, den strenge dommer, som det var bedst at smyge sig undaf for. Cecilie Fleming var delvis skyld i dette. For letvindtheds skyld brugte hun ofte sin mand som skræmsel. Men der laa noget dybere under. Fra den dag, hun saa Dordei Bratt staa med hendes barn i armene, var der faldt som en skygge over hende, en angst for, at hun ikke skulde faa beholde sine børn helt for sig selv. Hun syntes, at hendes mand var ligesom stjaalet bort fra hende. Og i alle aarene førte hun en rolig, stilfærdig muldvarpekamp for at holde børnene fast og heller faa dem fjernet fra faderen. Det var oftest rent ydre midler hun brugte, og i det store hus med den stadige uro, som umuliggjorde det intimere samliv, var det let for hende at faa sin vilje frem.

Det var et hævdet dogme i huset, at „han selv“ var streng og heller haard. Alle husets folk gik inderst inde med en lønlig rædsel for

ham, endda han aldrig, eller ialfald kun yderst sjelden, lod sig rive hen til noget vredesudbrud. Men de saa op til ham med dyb respekt. Han merked det godt, og fandt sig med resignation i at spille den rolle, man paadutted ham. Den var ham til nytte mange gange og mored ham ofte; men den bragte ham ogsaa lidelser, og han følte sig tit som den ensomme og udestængte.

Dette havde gjort sit til, at han søgte et afløb for sine blidere følelser ved at dyrke minderne om sin barndom og ungdom. Hans eget værelse i „Fleminghus“ var et tempel, han havde viet til denne kultus. De snurrepiberier, han her samled om sig, de vaner, han faldt hen til, naar han var alene herude, og de luner og paafund, som tit greb forstyrrende ind i de andres arrangementer paa Fleminghus, var smaa ofre til det barnlige i hans sind. —

Da Diderik havde siddet en stund og røgt og grundet i det mørke værelse, som oplystes af det kummerlige talglys, medens vaaren udenfor baded hele verden i sine straalekaskader, gik han hen og løfted violinkassen omhyggelig ned fra den rosemalte kiste. Violinen havde været hans fars. Det var derfor Diderik gjemte den, selv kunde han ikke spille. Men han husked godt, naar faren i de lyse sommerkvelder sad udenfor paa dørhellen under drysset af heggen

ved husvæggen og spilled underlige, saare melodier, som drev sammen med elvesuset og kvernhusbækkens raskere rytme. Violinen skulde være gammel og sjelden god. Den rosemalte kiste blev laaset op. Den var næsten tom, bare paa bunden laa et sæt klær af grovt tøi, falmet og slidt og med gammeldags snit, og ved siden et par udgaaede sko. Det var den dragt, Diderik bar, da han fór hjemmefra. Naar han strøg over de grove traade i tøiet, var det som han følte sig nær det forbigangne.

Jernskrinet var svært og forsynet med en særegen laaskonstruktion. Det hed sig blandt de af tyendet, som kjendte dets tilværelse, at det indeholdt store rigdomme, det kunde man skjønne af, at „han selv“ altid bar slig omsorg for det. Det blev nu ogsaa tat frem og laast op. Det indeholdt papirer, værdiløse papirer for alle andre. Mest breve fra mor og søskende, fra Cecilie i forlovelsestiden og andre breve, som havde havt betydning for ham, eller som han satte pris paa. Og mellem brevene laa den lille pakke, som moderen havde git ham, kvelden før han drog hjemmefra.

Seglet var ubrudt. Han havde aldrig kommet sig til at bryde det og trænge ind i sin slegts hemmeligheder. Tit nok havde han villet det, og siddet med fingrene puslende om snoren, som holdt pakken sammen; men det var, som han aldrig kom sig til. Han syntes, han ingen ret

havde til det endnu, han havde ikke hævet navnet saa høit, som han burde ha gjort.

Tit nok kunde han føle sig som en pokkers kar. Borgerne i staden saa i ham en af sine fremste mænd, kongen havde ved flere leiligheder udmerket ham; men det hjalp ikke. Naar han stod her mellem sine minder, følte han sig liden. Han havde ikke naaet noget af det, han engang drømte om.

Atter sad han med dokumentpakken i haanden, tvilraadig om han skulde bryde den — da lød der pludselig rammel af en vogn, som hurtig kom kjørende ude fra veien og stansed paa tunet. Det ante ham, at det var nogen som søgte ham, og han gik gjennem grønstuen ud i forstuen og slog døren op.

Peter, hans søn, hopped netop ned af en gig og kom mod ham. Han havde tydeligvis en meddelelse af vigtighed at overbringe.

Diderik mødte ham paa trappen, som vilde han hindre ham i at komme ind: — Nu, hvad staar paa? —

— Hamburg er brændt! Hamburg er ødelagt! De er til rotterne allesammen dernede! —

Diderik Fleming fortrak ikke en mine: — Jasaa. Er det hele byen? —

Peter gav ham i korte træk et uddrag af de efterretninger, som netop var indløbne til hovedstaden. Handelskontorerne og de rige lagere, alt var brændt. De fleste større huse vilde vistnok

komme til at indstille, og Christiania stod paa ende. Der havde allerede været mange paa kontoret for at søge raad og daad hos Diderik Fleming.

Denne forstod fuldt ud rækkevidden af dette. Han vidste, hvor tæt indfiltret med Hamburgerjøderne mange Christianiakjøbmænd var. Han selv vilde gjennem andre vistnok paaføres endel tab, som dog ikke kunde rokke hans stilling. Men han kunde være til nytte med raad og daad for mange nu, og han raabte til Anders husmand, at han skulde trække frem hesten. Saa gik han ind for at slukke lyset og lukke og stænge efter sig.

Da han kom ud, stod Peter endnu paa trappen og støtted sig mod gelænderet. Han spurte stilfærdig: — Dette rører vel ikke dig, far, i sterkere grad? —

— Nei, du kan være tryg. Jeg er engang blit brændt sky paa Hamburgerkrediten. —

Peter stod som før en stund; men netop som Diderik Fleming skulde stige til hest, sa han med et: — Nu blir der god plads for nye folk. De kommer til at ryge over en bank — og han nævnte en række kjøbmænd.

— Hm! — Diderik Fleming saa hvast paa sin søn. — Du mener vel: den enes død, den andens brød. Du vil vel, jeg skal sætte dig igang nu. Jeg tror nok, jeg kunde anvende de penge bedre ved at hjelpe de andre, som staar for

fald. Men ens eget kjød og blod bør vel gaa først alligevel. Vi faar snakke sammen senere.

Og Diderik Fleming steg til hest og jog ind mod byen i den straalende vaardag. Det var sandt, der blev nok meget at gjøre for nogen hver. Han var urolig og trist paa de mange truedes vegne; men der sad ogsaa i hans sind et ubehag, som var vakt af Peter. Egennytten lyste saa altfor grelt af gutten midt oppe i de andres elendighed. —

Peter kjørte ogsaa ind til byen alt hvad remmer og tøi kunde holde. Han syntes, han maatte være derinde, parat til at slaa til straks, om der bød sig en leilighed; der var ikke andet i hans tanker. Og han maatte gjøre sin mor delagtig i den glade nyhed, at nu havde „han selv“ opgit al modstand.

En af pigerne fortalte ham, at madame Ziegel var inde hos madamen. Han forstod straks besøgets art. Ziegel var nok en af dem, som nu sad værst i myren, og hans hustru var vel kommet for at søge trøst og raad. Det var ikke sjelden, at Cecilie Fleming maatte forrette denslags sjælesorg.

Men Peter kunde ikke vente, han lod sin mor kalde ud og gav hende glædesstraalende meddelelsen om det passerte.

Cecilie Fleming var optat af ulykken med Ziegel, defor skar hendes søns umiddelbare glæde hende i hjertet, og hun gav til svar

en af disse sætninger, som gjorde hende kjendt og frygtet i vide kredse: — Ja, jeg faar vel gratulere dig; men du er en fordømt hjerteløs skarv, Peter!

Saa gik hun uden flere ord ind for atter at opta sin afbrudte trøstergjerning.

Det var lige efter middagen juledag. I Diderik Flemings hus var bare den allernærmeste familie samlet.

Høit bedaget, men endnu rank og spænstig sad gamle fru Garben i sofaen ved siden af sin datter. Den store ørnenæse faldt udover de hvide kappebaand, de skarpe øine vidned om usvækket liv. Hun var ikke at formaa til at ta sig nogen hvile efter middagen, hun betragted søvn om eftermiddagen som den væsentligste aarsag til slegtens degeneration.

Diderik Fleming selv havde trukket sig tilbage til sin vanlige lur, han lod sig ikke paa nogen maade snyde for den.

De to ældste af hans sønner, Peter og Jørgen, stod henne ved kakkelovnen og prated lavt sammen. Det vil si Peter snakked, og Jørgen viste bare af og til ved en indskudt bemerkning, at han saavidt fulgte med. Deres hustruer sad sammen paa vindusforhøiningen og talte middagsdøsig sammen.

Peter var gift med en svensk dame, Camilla Örnklou, som i sin tid vakte adskillig røre i hovedstaden. Hun var at regne for en eventyrerske af den skikkeligste art, havde søgt at slaa sig igjennem som musiklærerinde og ved at gi information i forskjellige sprog. Men hun bar sig uforsigtig ad, fortørned den lille by ved at løbe paa skøiter paa Bjørvigen, og som et rædselsfuldt sagn hed det om hende, at hun røgte cigarer. Hendes rygte var derfor temmelig maltrakteret, da den adstadige og beregnende Peter Fleming overrasked sine forældre med den nyhed, at han agted at gifte sig med hende. Cecilie fik et raserianfald, og Diderik reiste til „Fleminghus“, men der var intet at gjøre; naar Peter vilde noget, satte han det ogsaa igjennem. Det viste sig forresten, at Camilla Örnklou, da det kom til stykket, var et udmerket og fornuftig menneske, og madame Cecilie tog ikke i betænkning at udtale, at hun var altfor god til Peter.

Jørgens hustru var en datter af skipper Peter Fleming, Dideriks bror, som døde ung i Ostindien. Jørgen havde forelsket sig i hende under et besøg i Bergen, og for hendes skyld kasted han overbord de historiske studier, som før havde beskjæftiget ham, og beslutted sig for handelen, for at kunne gifte sig snarest mulig. Efter meget paatryk kjøbte Diderik omsider „Ringsstenen“ til ham. Det var et gammelt handelssted nede i Chri-

stianiafjorden med udskibningsplads og sagbrug og et lidet skibsverft.

Inde i den anden stue sad Caspar, den tredie af Diderik Flemings sønner, og fantaserte dæmpet ved klaveret. Han var juridisk student og en af byens første balkavalerer. Margrethe, hans ældste søster, stod ved siden og forsøgte at overtale ham til at være hendes reserve til borddansen paa „Foreningens“ bal næste dag; men det var ikke mulig at faa et ordentlig svar.

Skumringen fyldte mere og mere stuen. Bjerkeveden knitred i kakkelovnen og kasted rødt lys i en stor vifte udover gulvteppet. Udenfor var det graaveir. Enkelte snefiller daled lydløst gjennem luften.

Karen, den yngste, sad alene ved det ene vindu og holdt udkig med torvet. Der stod vandposten som et stort uformelig trold i tusmørket. Af og til kom mørke menneskeskikkelser enten parvis eller i grupper, sjelden en enkelt, vandrende over den hvide plads. Det var aftensang-tid. Det lyste fra vinduerne i Vor Frelsers kirke, og klokkeklangen drev dæmpet ud i sneluften, En hørte den knapt gjennem de dobbelte vinduer.

Hun kjeded sig, alle var saa høitidelige og stille idag. Bare Caspar og Margrethe holdt lidt spetakel, men derfor var det slet ikke sikkert, at hun var velkommen derinde. De to holdt altid sammen og betragted hende bare som et barn.

Det havde sine gode grunde, at stemningen i det Flemingske hus var trykket. Det var dette med Fredrik Garben, som pinte dem alle. Lige før jul var Fredrik Garben ved krigsret blit dømt til embedsfortabelse.

Hermed forholdt det sig slig: Fredrik Garben havde, fra han var ganske ung, ligget ude i fremmed tjeneste. Derude i større forhold vandt han sig et agtet navn for sin dygtighed og ærlighed. Han bar æreslegionen for et eller andet, han havde udført nede i Algieriet, og Stanislausordenen fik han, da han redded et russisk skibsmandskab udenfor Portland. Men i de smaa hjemlige forhold kunde han vanskelig finde sig tilrette. Her var saa smaastelt og uryddig. Nede paa Fredriksværn sad de og hang sammen som erteris og vanskjøtted paa det sørgeligste marinens tarv og havde fred indbyrdes og med alverden. Men pludselig blev de skaket voldsomt op. Hensynsløst beskyldte Fredrik Garben et kotteri dernede for uredelighed og mislig omgang med statens midler.

Dette vakte en voldsom opsigt. Det var mange udenforstaaendes overbevisning, at Fredrik Garben havde ret; men ved almindelig krigsret blev han dømt, hele officersetaten holdt sammen. Han apellerte sagen, men tabte den da ogsaa. Nu i juledagene sad han i husarrest og vented paa, at degradationen skulde finde sted over nytaar.

Gamle fru Garben — som bodde hos Diderik

Fleming, efterat hendes mand var død — var som ellers at se til, ingen trækning forraadte, at hendes tanker stadig kredsed om sønnen og hans vanskjæbne. Hun havde forbudt Diderik Fleming at henvende sig til kongen personlig for at faa straffen mildnet, som hans mening havde været. Var Fredrik dømt, saa var han dømt, og der skulde ikke søges om nogen medlidenhed. Det var jo som at opgi ham og tro ham skyldig. Hun sad rolig i sofaen og kom af og til med en ligefrem bemerkning eller et spørsmaal af dagligdags art.

Tusmørket tætned. Jørgen fik pludselig en slags psykologisk interesse for Peters passiar. Denne havde nu længe bearbeidet ham angaaende en spekulation, de to skulde gjøre sammen. Jørgen hørte efter med et halvt øre, til det pludselig gik op for ham, at dette vist blev en høist besynderlig forretning, utvilsomt fordelagtig nok for Peter, medens han selv vilde bli siddende med risikoen, og under alle omstændigheder ialfald en høist lurvet gevinst. Han smilte ironisk. Peter behøved sgu slet ikke at anstrenge sig saa svært, Jørgen saa nok hans kjærlige brorskab i praksis, og skulde ikke glemme det. I et anfald af galgenhumor gav han Peter sit løfte om at gaa med. Det var skam noget nær den bedste handel, han havde indladt sig paa.

Diderik Fleming kom ind i stuen og stilled sig hen til sine sønner ved kakkelovnen: — Nu, holder man skræddertime endnu? —

— Ja. Synes kanske mor, vi skulde tænde lys? — spurte Cecilie.

Den gamle rysted energisk paa hodet: — Ikke for min skyld. Jeg liker godt tusmørke. —

— Ja ja, der er noget lunt ved det. Du mor, jeg undres rigtig, hvordan Paul har det idag. —

Cecilies stemme blev bevæget: — Ja, det kan du rigtig si. —

Paul var deres yngste søn. Han var født samme aar som Paul Fleming, Dideriks bror, døde. Gutten havde noget af Flemingættens eventyrart i blodet, og gik tilsjøs som ganske ung. Siden farted han stadig omkring i den vide verden med smaa afstikkere hjem.

Diderik vendte sig om mod sine to ældste sønner: — Nu, hvad passiarte saa I om? —

Peter vred sig undaf: — Aa, vi snakked om lidt af hvert. Du, det var virkelig en god marsala, du trakterte med idag. Kan du ikke gi mig adressen paa din forbindelse, man kunde godt sælge den for sherry. —

— Saa, kunde man det? I min krambod blir den nu solgt som marsala alligevel, saalænge jeg raar for det. —

Jørgen lo: — Den maa nok staa tidlig op, som skal lure dig, Peter. Huf, jeg er bange for, jeg kom sent op idag. — Og han gik hen til sin kone og svigerinde og begyndte en passiar med dem.

Diderik Fleming stod taus en stund, saa sa

han lidt sagtere til Peter: — Du ser ikke videre godt ud om dagen, er du ikke frisk? —

— Aa jo, jeg er kanske lidt træt efter julesjauen. Jeg har noget ondt her i baghodet. —

— Du skulde gaa dig en tur i frisk luft. — Han sænked stemmen til en hvisken: — Kan du ikke gaa hen til onkel Fredrik og høre, hvordan han har det. Mor sendte middagsmad til ham; men det vil kanske adsprede ham, om du gjør visit. —

En stund efter at Peter var gaat, kom Preben Hammer og ringte paa. Preben Hammer var en slegtning af Garbens og havde sin stadige gang i Diderik Flemings hus. Han bestyrte en bekjendt privatskole i hovedstaden og regnedes for en autoritet paa skolevæsenets omraade. Han var ungkar. Tjenerne hvisked om, at han nok havde faat kurven af jomfru Margrethe; men den omstændighed syntes ialfald ikke at influere paa hans venskabsforhold til huset.

Han blev hilset som en velkommen afbrydelse i den stilfærdige kjedsomhed, som havde sneget sig ind mellem dem, der de sad i mørket og saavidt skimted hinandens konturer. Preben Hammer havde været til middag paa gamle Akers prestegaard; men var brudt op for at gjøre tante Garben sin opvartning.

Lamperne blev tændt og kasted sit røde, fede oljeskjær udover stuerne. De var endnu saa ny en indretning, at de regelmæssig fremkaldte

undren over, hvor meget bedre de lyste end selv de fineste vokslys. Bare gamle fru Garben kunde ikke like lamper. Hun mente, folk forvænned sine øine med det nye lys, og hun syntes, det var noget griseri, naar de oste, hvad der jo ikke hændte saa sjelden.

Peters og Jørgens børn, som havde legt ude i „legestuen“, kom nu ind, og for at underholde dem og vel ogsaa for at faa spredt de mørke skyer, som hviled over alle, blev man enige om at spille lotto.

Alle deltog, selv Diderik og gamle fru Garben. Cecilie havde lagt nogle forgjættelsesfulde smaapakker frem paa bordet, og børnene fulgte spillet med spænding, om de muligens skulde bli de lykkelige vindere.

Denne barnlige moro optog dem, indtil husjomfruen viste sig i døren for at tilkjendegi, at aftensbordet stod færdig. Men Peter var endnu ikke kommet. Siden det var juledag, skulde man vente paa ham, endda det var et brud paa husets tilvante punktlighed.

Uden nogen paaviselig aarsag listed sig under ventetiden en egen uhyggestemning ind over dem alle. Spillet stansed af sig selv. Langsomt svinged viseren videre over vægurets blanke, sølvindlagte messingskive. Peter pleied aldrig at være for sen.

Gamlefruen spurte pludselig: — Sig mig, Diderik, sendte du Peter hen for at se til Fredrik? —

Det kunde ikke nytte at lyve for hende: — Ja, jeg gjorde. —

I stilheden svarte fru Garben rolig: — Nu, saa sidder de vel og passiarer sammen ved et glas vin og glemmer tiden. —

Kort efter ringed det paa gadedøren, og alle aanded lettet ud. Det var vel Peter, som kom tilbage, og de smilte ligesom flaue ved sig selv over sin taabelige uro.

Men stuepigen kom ind og sa, at en herre ønsked at tale med hr. Fleming, han vilde ikke komme ind.

Diderik skyndte sig ud og stod overfor en af byens kjendte læger. Diderik gik lige løs paa ham: — Hvad er det, som er hændt? —

— Ved De kanske noget? Deres svoger, kapteinløitnant Garben, har aflivet sig selv ved et pistolskud gjennem tindingen. —

Diderik støtted sig mod væggen: — Hvordan? Naar skede det? —

— Det tør jeg ikke bestemt si. Det er skeet efter middag. Det blev opdaget derved, at Deres søn kom for at besøge ham. Døren var ulaaset, og efter at ha banket paa uden at faa svar, traadte han lige ind og fandt sin onkel død. —

— Hm. Det var en uhyggelig efterretning, hr. doktor. Ja, jeg skal bringe den videre. —

Doktoren greb hans haand til afsked; men Diderik stansed ham i døren: — Sig mig, min

søn Peter, hvor er han? Har De set noget til ham? —

— Nei, ikke siden jeg blev hentet. Han bad mig underrette Dem om det indtrufne. Han selv orked ikke. Som rimelig kunde være, lod det til, at det var gaat sterkt ind paa ham. Men han er vel gaat til sit hjem. —

Diderik Fleming vidste ikke, hvordan han skulde faa sagt det; men det stod næsten skrevet paa hans pande, da han traadte ind i lampelyset i stuen.

Der blev en uhyggelig utryg taushed Da reiste fru Garben sig og gik frem til ham. Hun spurte med sterk, men rolig stemme: — Er det skeet? —

Diderik blev forvirret: — Hvad mener du? —

— Jeg læser det i dit ansigt. Fredrik har skudt sig! —

Diderik Fleming sænked hodet.

Det var som fru Garben vokste med ét. Hun vendte sig mod de andre, og sa stolt: — Jeg vented ikke andet af min søn! —

Saa gik hun hen og satte sig paa sin gamle plads i sofaen med fast lukket mund og rolige, haarde øine.

Der blev en stunds stilhed, som sønderflængedes af de andre kvinders hulken, saa hørtes Preben Hammers røst, halvt i ekstase: — Gud være hans sjæl naadig! —

— Du skal ikke ynke ham, Preben. Ynk

heller de andre. Han har gjort sin pligt. Men han vilde ikke leve med et navn, som var trukket i smudset, og saa har han handlet, som det kan være ethvert mandfolks pligt og ret at handle. — Gamlefruen vendte sig trøstende mod Cecilie, som var sunket sammen over bordpladen: — Du har været ham en god søster, Cecilie. Han talte ofte med kjærlighed om dig. Jeg tænker, han gjerne vilde takket jer alle; for han holdt af jer. Men I skal være glad, han døde som han døde.

Diderik Fleming gik pludselig hen til gamlefruen og kyssed hende ærbødig paa den hvide pande.

Preben Hammer stod midt paa gulvet. Han greb Jørgen i armen: — Det er ikke god kristelig tænkemaade. Men det faar ikke hjelpe. For en stor kvinde! —

— — — —

Først et par dage senere fik man rede paa Peter Fleming. Han var vandret i ørske omkring ude paa landsbygden. Det viste sig, han havde faat et chok, som han aldrig siden forvandt, idet han blev lidende af periodisk vanvid. Med aarene blev anfaldene hyppigere og hyppigere. Han forstod selv, naar de kom, og gik da rolig for at gi sig under lægepleie.

Mellem anfaldene var han ved sin forstands fulde brug. Han skjøtted sin forretning med

fremragende dygtighed. Den var i sit slags en af hovedstadens første. Men hans liv var en evindelig sjælslidelse, og arbeidet hans eneste glæde. Han blev afstumpet overfor alle andre følelser.

Margrethe Fleming var blit gift med Lyng, en ung og dygtig departementsmand, som havde faat en fogedkonstitution i Christianias nærhed. Udpaa sommeren reiste Cecilie paa besøg til det unge par, og Diderik benytted leiligheden til at holde en af sine herremiddage ude paa „Fleminghus". Disse herremiddage var berømte, og Cecilie hørte stadig, naar hun vendte tilbage fra en udflugt, fantasifulde beretninger gjennem tjenere og andre. Hun ærgred sig voldsomt, fordi hendes mand benytted sig af hendes fravær, hun maatte ligesom ha at gjøre med alt, som hændte indenfor hendes kreds.

Denne gang havde han forresten et antagelig paaskud: Ved et rent tilfælde var Diderik kommen til at ta nogle aktier i et grubeforetagende paa Arendalskanten. En af hovedmændene for dette var en udlænding, en tysker, som hed Fleming von Fallberg. Da denne kom til Christiania, opsøgte han Diderik. Det viste sig, at tyskeren førte det samme vaaben i sit signet, som var brugt til at forsegle den pakke familiepapirer, Diderik

gjemte i sit skrin. Ogsaa af andre ting fandt de ud, de maatte være beslegtet; men Diderik var for stolt til at reklamere med det. De to mænd kom ogsaa til at sætte pris paa hinanden af andre grunde, og under sine senere besøg i hovedstaden var Fleming von Fallberg Dideriks stadige gjest.

Desuden var Ole Bull i byen paa den tid. Han var en slegtning af Cecilie, og han og Diderik var gode venner og kom udmerket overens. Ole Bull stod netop da paa sin berømmelses høide og var populær som aldrig før hos alle nordmænd.

Ved middagstid gjorde Diderik sig færdig til at reise ud til Fleminghus, han vilde gjerne ha et overblik over forberedelserne, før festen begyndte. Vognen stod forspændt foran døren, og han var ifærd med at klæ sig om, da hans søn Jørgen banked paa og bad om at faa tale med ham.

— Kom ind! — Diderik barberte sig og ballancerte kniven henover hagen, saa strøg han sæbeskummet af mod venstre haandflade: — Nu, er du kommen til byen? Hvordan staar det til ude paa Ringsstenen? —

— Tak — Jørgen saa temmelig brydd ud og snakked nervøst om nogle gamle skindbreve fra Haakon VI Magnussøns tid, han var kommet over. De var meget interessante, og det havde lykkedes ham at tyde dem i sin helhed.

—Ja saa! — Diderik mored sig, for han skjønte

godt, at Jørgen slet ikke var kommet for at fortælle ham om disse skindbreve; han var plumpet ud med dem i ren forlegenhed. — Jasaada. Det var vel forretningspapirer, kan jeg tænke. Veksler kanske? — kom det infamt.

— Nei, kjære, veksler er jo af langt yngre dato — begyndte Jørgen forklarende; men forstod i det samme, at faren holdt ham for nar, og med et hjelpeløst smil tog han nogle papirer op af lommen: — Ja, Gud bedre os, det var nok veksler. —

Diderik skrabed sig paa halsen, det varte en evighed, syntes Jørgen, før han talte: — Læg papirerne der, saa skal jeg se, hvad jeg kan gjøre for dig. Jeg har liden tid i øieblikket, jeg skal ha middag paa „Fleminghus“. —

Jørgen stod en stund, som om han vented at bli indbudt; men det kom ikke, og han trak sig lidt forvirret tilbage.

Diderik kasted et blik i papirerne, undred sig aabenbart over et eller andet, og tog dem i haanden, da han gik.

Nede i korridoren mødte han Caspar, som holdt paa at pakke nogle jagtsager sammen fra et skab. Caspar havde netop efter overstaat eksamen faat en fuldmægtigpost og skulde reise om et par dage.

Da han nu saa sin far komme stikkende med en bunke blaa papirer i næven, blev han straks hed om ørene. Han havde adskillige mindre be-

hagelige opgjørstimer i erindring; men han beroligedes, da Diderik spurte, om han kjendte til, at Peter og Jørgen stod i forretningsforbindelse med hinanden.

— Jo, Gudbevares, — Caspar tog det meget ligefrem — Peter snød ham nylig for et par tusen daler i den affære med „Sjøblomsten".

Diderik saa hvast paa sin søn: — Snyde er et stygt ord! —

Caspar var uryggelig sikker, nu da han selv gik skudfri: — Gudbevares, juridisk korrekt er alt, hvad Peter foretar sig; men —

— Hm! Men, ja der er et men! Tak for underretningen. — Diderik gjorde mine til at gaa; men Caspar stansed ham:

— Du skal jo ha middag idag. Du kunde gjerne invitere mig ogsaa, siden jeg snart skal reise. —

— Nei gut, du er for ung. Husk, smaa gryder har ogsaa øren. Du kan ta dig af Jørgen, han er kommet til byen og sidder formodentlig og spiser nu. Du kan jo muntre ham lidt iaften. — Diderik trak frem en større pengeseddel og leverte sin søn: — Her har du til repræsentationsudgifter. Tag ham med dig i „Nymfen". Jeg har hørt en fugl synge, om at du undertiden skal frekventere den høiere dannelsesanstalt af dette navn. —

Saa for pokker! Det var utrolig, alt hvad „han selv" fik vide. I et anfald af overmod smilte

Caspar: — Jeg tror ikke egentlig Jørgen passer der. Han er jo gift og forelsket i sin kone. —

Diderik fortrak ikke en mine: — Hm! Gid du var vel gift og forelsket i din kone. — Han vendte sig raskt og gik ned til vognen.

— — — — —

Middagene paa „Fleminghus" havde et visst originalt præg. De kunde ikke i mindste maade kaldes stive, og de løier, man ved disse anledninger tillod sig med hinanden, var tiest af en temmelig løssluppen art.

Der blev spist og drukket godt. De mænd, som var Diderik Flemings samtidige og venner, havde i sin tidligste ungdom prøvet krigens og nødens aar, og det havde staalsat dem og gjort dem sterke i livets strid. De var børn af en stor tid; men de havde havt behov for det dagligdagse, rolige arbeides flid for at bygge op fra nyt et samfund. Deraf kom deres ydre ro, bedsteborgermasken, som dækked dem til daglig.

Men naar de sad trygge sammen og vinen gik dem i blodet, kunde de stryge det ydre skal af sig, og der dukked op hos dem stemninger fra deres bevægede ungdom. Ordene faldt djerve og ligefremme, tit maatte de synge for at skaffe sin begeistring luft, og de sang helst trodsige, frimodige viser, i hvis rytmer der ligesom gynged en krigslurs klang. Naar deres sønner og døtre sang, saa var det helst sværmeriske maaneskinsvers.

For mange af disse herrer var navnet Henrik Wergeland endnu som en rød klud. De vidste ikke selv, at de var mænd af hans tid og beslegtet med ham i mere end et træk.

Det viste sig kanske mest i de smaa ting. At tale om statsanliggender hørte ikke rigtig til god tone. Politik i egentlig forstand eksisterte ikke. Man kunde nok indbyrdes forarge sig over bonderepræsentanternes kniberi paa pensioner til veltjente embedsmænd og de andre passive oppositionsforsøg, som blev gjort fra den leir. Enkelte af byrepræsentanterne blev ogsaa betragtet som mistænkelige og kaldtes for rodhuggere og lignende; men hele stortingets arbeide formaadde ikke at afvinde nogen større interesse, med mindre man selv enten som medlem af en korporation eller rent privat havde leveret ind et lovforslag. Statsanliggender ellers snakked man nødig om i godt selskab. Den sidste embedsbesættelse f. eks. kunde bli et kildent thema, naar der kanske var baade departementsfolk, som havde havt med sagen at gjøre, og forbigaaede ansøgere eller deres nærmeste tilstede.

Men udenlandsk politik bøied man ikke undaf for. Der var altid en revolution eller en krig et eller andet sted, som kunde gi anledning til voldsomme debatter. Jo længere borte landene laa, desto sterkere sympathisertes med de mest yderliggaaende partier.

Middagen var forløbet i den bedste stemning.

Fleming von Fallberg havde uden at blunke tømt „Ærligheden“, den store kande, som blev budt hver ny gjest ved Diderik Flemings herremiddage til velkomst. Man kunde tømme laaget eller „Snyderen“, om man ikke trodde sig til at magte selve kanden. Men det blev sjelden tilgivet.

Der blev talt og sunget vældigen. En af byens mest ansete geistlige var den ypperste anfører for sangen. Han havde ogsaa for anledningen skrevet en vise, hvis hovedthema var dette: „Hr. Diderik sidder paa Fleminghus og under sine venner en glædelig rus.“ Ingen tog forargelse deraf, hver mand var sin egen herre udenfor sit embede og i godt vennelag.

Kaffen blev serveret nede i haven, og der blev ogsaa punschen brygget. Det var en vidunderlig sommeraften med lys, stille luft og blege, enslige stjerner høit oppe. Lygterne lyste i det frodige, tætte løv. Nedenfor laa Frognerkilen som en blank flade af sølv.

Den fremmede gjest sad betagen. Han kunde godt følge med, for af hensyn til ham førtes samtalen mest paa tysk eller fransk, og han undred sig over den sikkerhed, som laa i disse mænds væsen. Deres navne var prunkløse, og deres titler lød beskedne i hans øren; men han forstod, de repræsenterte en kultur, ligesaa særpræget og forædlet som de priviligerede klasser i hans eget fædreland. Det dæmred for ham, at det var et lykkelig folk, som bodde heroppe under rolige

politiske forhold med nogenlunde gode økonomiske vilkaar og omgivet af en vidunderlig natur.

Henrevet af sin stemning reiste han sig og talte i pathetiske og storstilede vendinger om dette land og folk, som havde vundet hans beundring og agtelse.

Hans tale vakte vældig begeistring; men før de andres jubel endnu var stilnet, sprang Ole Bull op paa marmorbordet med et glas i haanden og begyndte at tale. Ordene snubled frem over hans tunge, de kom uryddige og ufjelgede uden logisk orden i rækkefølgen. Det var om Norge og atter Norge han talte, om dets vilde, durende fosser, om dets stolte, steile fjeld og de dystre, melankolske skoge. Han stod der, en kjæmpe af skikkelse i silhouet mod den lyse himmel. Hans ord var underlig naive, og han stotted dem frem, men til at begynde med var der alligevel noget af den troldske, henførende magt i hans tale, som besatte folk straks han bare knepped paa en felestreng.

Men Diderik Fleming vidste, at han, ubehersket som han var, kunde bli lumsk kjedelig, naar han i halvtimevis stod og gjentog sine rungende fraser, og Diderik listed sig bort og ind paa sit eget værelse i huset, og tog sin fars violin frem af kassen. Han gik ned i haven og rakte den sammen med buen op til Ole Bull.

Mesteren stansed sin tales flom, straks han saa violinen: „Du har ret, Diderik! Den skal

føre ordet for mig!" — Han kjendte instrumentet og havde beundret det før.

Han kjæled for strengene, medens han stemte dem. Saa løfted han buen høit i haanden, og tonerne kom stigende. Det var som de fødtes af selve naturen omkring. Det var som sommernattens lyse himmel klang, som den runged, fjordens sølvskaal derude, og det nynned af hviskende løv, og den rullende jord selv brummed dybt nede i bassen.

Det var Norge, som laa i hans spil. Han malte landet i toner. For hver enkelt af de tilstedeværende steg hans egne minder om barndomsegne frem. Han stod der, mesteren, og kasted guld omkring sig i raust overmod. Sterke mænd hulked tungt over bordet, og hos andre tændtes fjerne smil. Den fremmede sad fortryllet og bare stirred frem for sig. Han kunde ikke føre det skjønne, koglende spil tilbage til stemninger i sit eget indre, men hans sind bøied sig ydmygt under dets magt.

Ole Bull slutted brat og steg ned af bordet. Diderik Fleming tog varsomt imod violinen. Der var stille omkring dem. En fugl stemte pludselig i, som vækket af det tonebrus, der endnu hang som et spind over haven.

Diderik Fleming tog violinen ved halsen og løfted den høit: — Dette instrument har tilhørt min far. Han var, Gud bedre det, en maadelig musikant; men han var et bedre menneske end

nogen, jeg har kjendt. Ingen har spillet paa den, siden han døde, før du nu, mester! Og ingen skal spille paa den mere!

Og Diderik Fleming hugged felen mod marmorbordets kant, saa bunden knustes med et brag.

De andre sad forundret, men Ole Bull sprang op og omfavned Diderik Fleming: — Det var synd paa det gode instrument; men jeg forstaar dig jo nok!

Diderik bar den knuste violin omhyggelig, som man bærer et sygt barn, atter ind paa sit eget værelse, og la den i kassen, som han laaste omhyggelig igjen. Han var lidt saar, ved det han havde gjort. Men han syntes, han havde handlet ret. Hvem mindtes nu hans far? Naar han selv engang var død, vilde man se paa violinen som paa et andet gammelt instrument, man vilde værdsætte og kanske afhænde den.

Han var hed af vinen og af sin handling. Han laaste hurtig op jernskrinet og tog frem dokumentpakken. I den selvsamme aften vilde han bryde seglet og faa rede paa alt. Der sad jo en mand ude i haven, som kunde gi ham supplerende oplysninger. Og han var den, han var. Men saa randt morens ord ham i minde: „Naar din æt blomstrer."

Formiddagens hændelser stod tydelig for ham, den skikkelige Jørgen, som paa en hæderlig maade var blit snydt af Peter, og Caspar i sit store,

glade letsind som vidne. Nei, hans æt blomstred ikke, og han stod ensom med sin gjerning.

Al hans modige selvfølelse forsvandt med et. Der blev saa uhyggelig i det lille sælsomme værelse, hvor skyggerne flød sorte om væggerne, naar lyset blaffed i stagen. Det skinned koldt i messing og sølv og bøssernes staalløb paa væggen. Hjerneskallen paa bordet gliste med to sorte, tomme huller i tandgaren. Som saa mange gange før, kasted han atter pakken ned i skrinet og slog det larmende i laas.

Og han gik ud til sine venner, som sad og drak som mænd mellem det dystre løv under sommerens blege himmel.

Der stod en natlig vaarhimmel med tætte stjerneblink over Christianiadalen. Aasernes mørke linjer tegned sig mod den blaa baggrund. Nede ved Akerselven og langs fjorden laa byen tag i tag uden lyd af liv. Fra Vor Frelsers kirketaarn glodde talskivens ildøie udover torvet. Stjernerne speiled sig i fjorden. Inde paa Bjørvigen, lige i bryggerne, flød endnu isstykkerne omkring, halvfortærede og uformelige. En jæger, som vilde prøve morgenspillet ved Ullevoldssæteren, vandred udover Maridalsveien. Alle løkkerne bag slottets nye, hvide facade laa i slør af knoppende grene. Yderst, før de store jorder begyndte, reiste sig Uranienborgskogens mørke mur.

Paa slaget tolv slukkedes gaslygterne i byen, som fra den tid hylled sig i mørke. Alt var stille og fredelig i de bedre kvarterer; men nede i Tomtegaden gik nogle halvfulde sjøgutter og sang. En natvægter fulgte dem fra gadehjørne til gadehjørne, betænkt paa at skride ind; men han

vilde helst vide sig i nærhed af en kamerat, før han foretog noget.

Pludselig dundred et kanonskud fra fæstningen. Sjøgutterne stansed sin sang, og vægteren traadte uforsigtig midt ud i gaden. Der kom et skud til. Stor brand! Sjøgutterne gav sig til at løbe opover paa maa faa. Vægteren løb ogsaa nogle skridt henover gaden, saa sansed han sig og raabte: „Brand!" Det svarte rundt i de tomme, øde gader. Vinduerne blev slængt op i fuld fart, og der hagled alleslags spørsmaal nedover kabudsen. Det smeldte i døre og hvinte i porthængsler, og hestehover begyndte at klapre inde paa gaardspladsenes stenbrolægning. Det rumled med brandspand i portrummene, og de første vogne med vandkar kom kjørende gjennem gaderne. Det arted sig som et kapløb mellem gaardsgutterne, den som kom først, fik en daler i præmie. Det maatte være etsteds henover mod jernbanestationen, det brændte. En saa som en rød lysning mod himmelen.

Diderik Fleming vaagned ved det første brandskud og klædte sig straks paa. Fra soveværelsets vinduer kunde han se ildskjæret, og han forstod det ikke var nogen liden brand. Det begyndte at røre paa sig hele huset igjennem. Gaardsgutterne og krambodfolkene tumled med brandredskaberne og vandkjærren og hestene. Diderik Fleming gik selv ned og laaste op porten, vognen dured ud paa gaden, og om faa øieblikke var alle husets mand-

lige beboere forsvundne uden ham selv og gaardsformanden, som havde ordre til at bli ved huset i slige tilfælde.

Madame Cecilie stod i natkappe og trøie paa svalgangen og kommanderte pigerne, som havde samlet sig paa kjøkkentrappen: Vilde de straks se at komme sig ind, hvad var de for nogen rendetøser, som fløi ud for ingenting! Siden begav hun sig ind i spisestuen og tog med bistand af husjomfruen alt sølvtøi, som stod i skjænken, og la det i en rullekurv. Det var ikke saa farlig med det i buféten, der kunde man bare løfte skufferne ud, om noget kom paa.

Diderik Fleming kom op igjen. Han havde nede paa gaden faat nøiagtig besked om, at ilden var løs i Dronningens gade i sadelmager Blombergs hus. Cecilie fik sig straks en forskrækkelse. Det var jo ikke saa svært langt fra Peters gaard. Hvordan var vinden ude? Mon det ikke blev bedst at faa ialfald Camilla og børnene herop? Men hun stod jo rent og glemte madame Finne, som bodde nede i Prinsens gade, hendes hus turde det nok spøge for.

Diderik kom ogsaa til at tænke paa den gamle dame, ved hjelp af gaardsformanden fik han trillen forspændt, og de kjørte nedover gaden. Der var vel neppe nogen større sandsynlighed for, at ilden skulde brede sig; men umulig var det jo ikke, og man turde vel ikke stole blindt paa brandvæsenet og de nye sprøiter.

Gaderne var stimende fulde af mennesker, som strømmed nedover. En brand er altid en populær forlystelse i en by. Blandt mængden saaes enkelte forsinkede brandkorpsfolk. Paa hjørnet ved Østre gade tørned en vogn mod lygtepælen, saa bryggerkarret vælted og det dyre vand fossed ud i rendestenen. Nedover Prinsens gade kom et tog af gutter i klaprende træsko springende. De peb i fingrene og raabte „Brand“ med høie, tynde overgangsstemmer, som skjævred af glæde over kommersen. Det var vel Pibervigskvarterernes kontingent.

Da Diderik kom længere nedover, saa han tydelig, hvor stor branden var. Luerne fløi som vældige faner over hustagene, og røgen bolned op som svarte, umaadelige skyer, og der føg et stjerneregn af gnister udover byen.

Paa hjørnet af Dronningens gade stod etpar sprøitevogne kjørt i hinanden. Længere borte i gaden plasked en tynd straale mod en uskyldig husvæg, som slet ikke havde tænkt paa at brænde endnu paa en stund, men ellers saaes ingen sprøiter i virksomhed. Omkring vognene løb nogle forvirrede mennesker. En mand i brandkorpsets officersuniform brølte alt i et: — Kom og ta i her, gutter! — men ingen tænkte paa at lystre ham. Alle havde det umaadelig travlt med et eller andet, og alle kommanderte. Mellem bruset af mandsrøsterne og ildens knitren skreg en høi, klagende kvindestemme op: — Jøssu nam, kandi-

daten, som ikke kom ud! — Det var øiensynlig en af de brandlidte, hun stod i underskjørt og nattrøie med en liden snodig nakkeflette strittende fra baghodet.

Nogle mænd kom løbende med et seil. Et par af dem sprang opover en stige med seilet i hænderne. Saa var der en af de andre som skreg, at det maatte først dyppes i vand, og det reves fra de to mænd paa stigen. En fra brandkorpset kom til i det samme og sa, at man havde brug for seilet andetsteds, og at de skulde følge ham. De forsvandt bortefter gaden i et røgblaf.

Midt imellem sprøitevogne og brandfolk kom redningsmænd bærende med alskens husgeraad, og ud fra vinduerne i de nærliggende huse blev styrtet dyner og klær, etsteds deised en komode ud af et vindu i første etage, dundred mod fortouget og knustes, saa indholdet spredtes over gaden. Midt i forvirringen balancerte en omsorgsfuld husmor omhyggelig et fad melk, som om det gjaldt frem for alt at faa det sikkert frelst uden at spilde en draabe.

Diderik Fleming havde set nok. Dette blev storbrand. Han saa gnistregnen tænde bortover tage og i kvister, saa der her og der slikked smaa nyfødte flammer uventet op. Og han gik tilbage til sin vogn, som holdt udenfor madame Finnes hus.

Inde i stuen gik den gamle dame og tog ned sine gardiner. Diderik førte hende reso-

lut ud i vognen trods hendes protester. Ved gaardsformandens hjelp samled han sammen den smule sølvtøi, hun eied, og nogle andre værdigjenstande. Der var virkelig fare paa færde. Det brændte i bagbygningen, og det var et spørsmaal, om ikke gaden snart vilde bli spærret af ild og røg. De havde vanskelig nok for at baute trillen frem mellem stigevogner og brandkar og mennesker, som tumled om hinanden i vildt virvar.

Madame Finne blev overantvordet i Cecilies varetægt, og Diderik skulde atter kjøre ud for at se til Peter og hans, da Camilla og børnene kom i en vogn for at søge ly under hans tag. Det saa stygt ud dernede, Peter vilde bli tilslut; men hans vigtigste papirer og bøgerne sendte han med Camilla.

Diderik bragte disse sager ind paa sit kontor, og blev dernede en stund for at lægge alt færdig, om galt skulde hænde.

Branden strakte sig opover mod Kirkebakken. En kunde tydelig se den fra vinduerne i hjørnestuen. Børnene stod med næserne trykket flade mod ruderne og udstødte beundringsraab, naar en gnistkaskade slog i veiret eller røgen splittedes, saa selve ildhavet kom tilsyne i sin forfærdelige pragt.

De voksne gik urolig frem og tilbage i værelserne. Ude i kjøkkenet sad pigerne og græd i kor. En af kokkerne havde fundet ud, det maatte være den yderste dag, som kom.

Madame Finne var sunket sammen i en lænestol, og Cecilie Fleming stod ved siden og forsøgte at trøste saa godt hun vidste. Men den gamle klaged sig gudsjammerlig. Vorherre var haard mod saa gammel en krok som hun, at hun ikke fik lov til at dø i sit eget hus. Og hun holdt et svare opstyr, fordi Fleming ikke havde reddet den blaa potpourikrukke, ikke fordi den just var saa meget værd; men hun havde arvet den efter sin salig faster, oberstinde Birch. Og saa gardinerne da! De var splinternye til jul, en foræringspresent, og hun havde netop vasket og strøget dem, saa nu var det arbeide forgjæves.

Men tilslut blev Cecilie Fleming forarget og tog paa vei paa sin vanlige vis: — Hun maatte skamme sig, maatte hun, mor! Det var den rene bespottelse, slig som hun tog det. Var det sømmelig at bry Vorherre paa en slig nat som denne, da han ellers havde saa inderlig nok at bestille, med snak om skidt og lort og nystrøgne gardiner og potpourikrukker! Hun maatte bare takke sin Gud saa inderlig, at hun selv var blit berget. Havde hun kanske ikke hørt om den theologiske kandidat, som var indebrændt? —

Camilla matte le lidt i lommetørklædet, og Diderik Fleming, som netop var traadt ind, fik et skjævt drag om læberne.

Madame Finne turde knapt oplade sin mund efter denne salve, og sad saa inderlig fortabt i

den store, dybe lænestol. Heldigvis kom en af pigerne med kaffe og søsterkage. Da trøsted hun sig saa smaat, og lod sig paanøde tre kopper kaffe. Det hjalp især, da hun af Diderik Fleming fik nøiagtig besked om assurancens fordele, at hun virkelig fik penge, fordi det brændte. Hendes søstersøn havde sagt til hende, hun maatte assurere, og han ordned det; men hun havde hidtil troet, det nærmest var som en slags ekstraskat, man la paa folk.

Udpaa morgenen stod hele kvartalet paa nedre side af Dronningens gade mellem Prinsens og Østre gade i lys lue, og ilden raste fremdeles opover mod Kirkegaden. Kasted flammerne sig over, turde der bli fare for hele strøget ovenfor, eftersom bebyggelsen her mestendels bestod af gamle knastørre trækasser og skrøbelige bindingsverkshuse.

Diderik Fleming gik ud for at faa et overblik over stillingen, og desuden vilde han se at finde sine folk. Det var godt at ha dem ved haanden, om noget hændte. Han foreslog Cecilie, at hun og husets kvinder skulde ta ud til Fleminghus og bli der, til alt var over, men hun svor paa, at det maatte brænde i taget, før hun forlod sit hjem.

Ned gjennem gaderne stod lange rækker af vandlangere, og brandspandene passerte fra haand til haand; det var mest gutter og unge mennesker. Eder og plumpe vittigheder svinged omkap med

spandene, og sidemænd faldt ret som det var i høirøstet trætte med hinanden. Af og til trængte et kjøretøi sig gjennem rækken. Folk blev staaende og brøle med et spand i hver haand, skjældsordene svirred, mange blev kjede af det hele og listed sig ud af geledet. Der var liden orden.

Under tonerne til visen om „Pigerne i Bergens by“ strakte nogle forvovne sjøgutter seil over bygninger paa den øvre side af Kirkegaden. En af dem sad høit oppe paa en skorsten og kjækked sig; ret som det var kom svære røgflager isprængt med røde gnister og skjulte ham.

Midt overfor sjøgutterne arbeided nogle soldater. En officer stod oppe paa taget og kommanderte og gestikulerte; men den ene slange, de havde til disposition, sendte bare ud en uregelmæssig tynd straale, som ikke rak frem. De fleste sprøiter var ude af virksomhed formedelst mangel paa vand i posterne og vandlangingens utilstrækkelighed.

I den ørkesløse mængde paa gaderne dukked frem røgsværtede, dyvaade mænd med hæse stemmer. De havde utrolige ting at berette om sine egne heltegjerninger, og allesammen var de med nød og neppe sluppet fra det med livet. Blandt disse folk var ikke alene meget udskud fra forstæderne, men ogsaa medlemmer af brandkorpset, som havde mistet følingen med sine officerer, og krambod- og haandverkssvende. Af

og til kom en svidd studenterlue eller en smudsig og ødelagt uniform tilsyne.

Fordægtige personer listed sig gjennem mængden med gjenstande, de havde „reddet“. Diderik Fleming saa et egtepar bli arresteret. Hun hylte op paa kvindevis og bedyrte sin uskyld; men nogle sølvskeer, som rasled ned i rendestenen fra hendes forklæde, var tilstrækkelig bevis.

Der svirred med de uhyggeligste rygter. Hele familier skulde ha fundet sin død i flammerne. En soldat af haandverkskorpset stod og græd paa et gadehjørne og fortalte op igjen og op igjen for den lyttende mængde, om hvorledes han havde set en af sine kamerater falde baglængs ned i ildmørjen fra en skorstenspibe.

Eftersom bygningerne sank sammen, føg gnister og røg lavere og tættere, saa der blev vanskelig at opholde sig i nærheden, og da Diderik trodde, ilden paa det nærmeste havde brudt sin styrke, og at den egentlige fare var over, søgte han hjem.

Paa torvet havde samlet sig mange mennesker. Det var mest ældre borgere, de stod i grupper og drøfted nattens begivenheder. Der faldt sterk kritik over brandkorpset, over sprøiternes betjening og vandforsyningen, enhver havde sit at anføre om den ting. Midt i en større klynge stod en yngre handelsborger og udbredte sig om kommunestyret. Nu havde man da faat et sterkt fingerpeg om nødvendigheden af, at byen

fik et ordentlig vandledningssystem. Nu maatte det spørsmaal afgjøres snarest. Hele skylden for ulykken faldt paa byens fædre. De sad jo og sov under forhandlingerne og kymred sig ikke om byens ve og vel.

Diderik Fleming stansed i klyngens periferi og hørte paa manden. En haand la sig paa hans skulder, og en liden mandsling, som drev en læderhandel i Brogaden, sa med indignation dirrende i stemmen: — Hør paa den hanekylling, hr. Fleming! Hvad forstaar slig en grønskolling, som dingler mellem svindel og konkurs, sig paa byens anliggender? Det rager ikke ham, at skatterne stiger og stiger, for han har vel intet at betale med. —

Diderik Fleming svarte: — Naar jeg skal være ærlig, saa synes jeg minsandten, manden har ret. Jeg tror, jeg vil stemme paa ham ved næste valg. Men kommer han først ind i kommunestyret, saa glemmer han vel sine smukke forsætter og sover sødelig hen som vi andre. —

En vogn kom kjørende over torvet. Hesten vrinsked og var urolig, medens den skridt for skridt dreves frem gjennem stimmelen. I vognen sad en kjendt kjøbmand og bankier, som spilled en anselig rolle i hovedstadens handelsliv. Diderik vidste, hans gaard var brændt, og trods de just ikke var venner og undertiden havde havt ret skarpe sammenstød, bad Diderik ham ta ind

under sit tag. Ihvertfald maatte han ikke si nei til en forfriskning.

Den anden takked; men han var nu paa vei til sit landsted i Ullevoldsveien, hvorhen hans familie allerede var reist, og han førte endel vigtige forretningspapirer med sig i vognen, som han helst vilde bringe i sikkerhed saa snart som mulig.

Diderik sa nogle høflige, beklagende ord om den ulykke, som havde rammet ham.

Den anden, som var Holstener af fødsel, skreg op: — Unglück! Det er Gott verdamme mig ingen unglück. Jeg skulde ønske, den ganske stadt var brændt op med det samme. Først da kan der blive noget liv i denne by. Vi ligger ja og driver i dødvande med disse usselige schmutzige smaa butikker og altfor smaa lagere. De, hr. Fleming, har doch en god gaard. Jeg skal bygge en, som er meget bedre. Jeg er Gott verdamme mig glad for den ildebrand! —

Og Holsteneren kjørte skridtvis videre over torvet. Læderhandleren havde fulgt Diderik i hælene: — Hørte De tyskeren! Hørte De den jødehund! Han er glad over, at det brænder! Jeg skal si Dem en ting, hr. Fleming. Jeg er en gammel mand og har set meget. Nu brænder byen, og saa bygger de den op igjen; men tro, hvordan vi gamle vil finde os tilrette i den da? Vi blir fremmede i vor egen by. De vil omkalfatre gader og huse og vende op og ned

paa alle ting. Det skal bli fint og nyt og moderne. Jeg tænker, vi kunde greie os godt med det gamle endnu en stund. Se, nu har vi jo faat gasbelysning i gaderne. Det skal være til bekvemmelighed for folk. Javist lyser det lidt bedre end de gamle tranlygter; men se mig til, om det kanske ikke forleder folk til nattesværmeri og sligt. Og nu har man faat jernbane til Eidsvold. Som om ikke bønderne ligesaagodt som før kunde kjøre eller gaa de faa mil. Det opmuntrer til dovenskab og magelighed. Og bønderne gjør sine forretninger af i en fart og har ikke tid til noget, fordi de skal række jernbanen. Det er min sæl — med forlov, jeg bandte — at stjæle pengene af lommen paa folk som hr. Fleming og mig selv. Og saa kommer slig en forløben tysker og vil ha flere forandringer og mere ugudelighed. Huf for en abekat! Ikke sandt, hr. Fleming? —

Diderik Fleming stod udenfor sin port: — Hm, jeg skal si Dem en ting, Begtrup. Baade De og tyskeren, dere har begge to ret, hver paa sin vis. Tiden lar sig ikke stanse, og han har ret, naar han kræver forandringer og forbedringer. Og De har ret, naar De siger, det blir slut paa det gamle, og at det er trist og vemodig for os, som nu ældes og ser tiden seile fra os. Men vil De ta imod et godt raad, saa giv Dem bare ikke over, Begtrup. Vi kan endnu holde trop. Vi hører til den gamle garde, og vi har skabt byen, som

den nu er, med vore tọ tomme hænder. Godmorgen, Begtrup! —

Den lille mandsling bored sig videre vei gjennem mængden og betrodde alle, som vilde høre paa, at en ny og sørgelig tid var i anmarsch. —

Men i Kirkegaden slog ilden over og fatted i husene paa vestsiden. Alt nedenfor var nu rygende ildmørje, og alle kræfter blev sat i bevægelse for at bekjæmpe ilden paa det nye felt. Og lykken var god. Ved middagstider var faren over, og gemytterne faldt tilro.

Mellem ruinerne gik de brandlidte omkring og ledte efter sine eiendele. Og professionelle kjeltringer og leilighedstyve gjorde stor fangst og betragted branden som en god og tjenlig himlens tilskikkelse.

Røgen drev endnu kvælende over byen. Men i aaserne og paa jorderne blinked vaarsolen i de sidste sneflekker. Og udenfor byen, mellem løkkerne og de sprettende trær laa det store nye slot paa bakken og skinned hvidt med de tomme vinduer som døde punkter i facaden.

IV.

NAAR DAGEN HELDER

Byen blev en anden. Fra de rygende brandtomter dernede i centrum steg den nye tid frem. Den kom ikke durende med vaarbruddets sus i luften, den kom stilt uden større braak. Men forandringen blev hurtig merkbar, og den skred besynderlig raskt frem.

I det ydre viste det sig først. Gaderne blev reguleret, hvor det lod sig gjøre, og ordentlig brolagte. I de brændte strøg opstod nye forretningsgaarde af større omfang end de gamle og med hensigtsmæssig indredning, afpasset efter en ny tids krav. Det lokked atter andre næringsdrivende til at rive ned og bygge om eller bygge nyt. Der strømmed mange mennesker til som følge af den rørelse, disse foretagender førte med sig, og indflytterne skulde ogsaa ha tag over hodet.

Branden havde skræmt borgerne, og der blev sørget for et ordentlig vandverk og brandvæsen. Springvandenes seiersgang ind i alle huse fremkaldte en revolution i det indre husvæsen,

forenkled det og gjorde arbeidet lettere. Tjenestepigerne sendte vel kanske endnu en tid et længselens suk efter de glade sladderstunder ved torvets vandpost, da de respektive madamers svage sider og nyeste urimeligheder blev indgaaende drøftet.

Gadelivet ændred sig ogsaa og misted sit gamle præg. Kagekonerne med sine kurve forvistes fra de gamle faste standpladse og trak ud til udkanterne og forstæderne. Der blev ryddet op i smugkipperne, hvor den ulovlige brændevinshandel florerte, der kom politi istedetfor vægtere, og det minked med de stadige overfald og gadespetakler, som før havde gjort Christianias gader næsten ufarbare ved nattetid. Fortaugene var ikke længer legeplads for børnene, hvor de kunde tegne paradis om vaaren og slaa munk ved høst. Det blev slut med gutternes balspil i gaderne om eftermiddagene, trafiken ødela sporten, og det nye politi optraadte ivrig mod kjelkeagningen i Slotsbakken. De forsvandt eller tørredes ud, de store, dybe rendestene, som enten havde løbet midt i gaden eller langs fortaugene, og som var saa herlige farvande, hvor man kunde seile med barkebaader og plaske og søle af hjertens lyst. Istedetfor grened kloakerne sit net under jorden.

Og borgerne smittedes af den nye tids aand. De fandt ikke længer stunder til at spasere rolig og værdig gjennem gaderne midt paa blanke formiddagen, til at hage sig fast ved hinandens

knaphul og drøfte by- og børsnyt. Kontorerne blev ikke længer steder, hvor man gik paa besøg for at faa sig en hyggelig passiar og et glas formiddagsportvin. —

I forretningslivet kom der øget fart. Hovedstaden og de andre norske byer havde ved hjelp af en midlertidig laaneindretning, som Christiania handelsstand gav idéen til, klaret nogenlunde de store kriser i slutten af femtiaarene. Selvhjelpen gav tillid og mod og bidrog til at slide de sidste rodtrevler løs fra Hamburg og blancokreditens syge, sumpige jordbund.

Konjunkturerne gik hurtig op. Den naturlige værdimaaler, jorden, blev pludselig en spekulationsgjenstand, og priserne svimled sig sommetider over det normale og ud i eventyret. I byerne steg ogsaa tomtepriserne vældig, fordi udvidelsestrangen var aabenbar.

Der var mangeslags spekulationsplaner, som i denne tid blev forelagt Diderik Fleming, og hvori han opfordredes til at delta. En dag fik han et særlig høitidelig besøg paa kontoret. Det var cheferne for tre af hovedstadens ældste og solideste handelshuse. De vilde ha ham med paa et meget stort foretagende. Det gjaldt i spekulationsøiemed at kjøbe op en større ubebygget strækning, som sandsynligvis meget snart vilde bli indvundet af den voksende by.

Diderik studerte omhyggelig planen og udtalte som sin formening, at den var vel funderet. Det

viste sig siden, at det blev en guldgrube for deltagerne. Men han negted alligevel at gaa med. Han sa: — Jeg behøver ikke længer at spekulere. Hvis jeg spekulerer, tar jeg pladsen op for yngre mennesker, som trænger til at komme frem. Ungdommen skal prøve sig. Jeg ved hvad jeg duer til, og jeg har nok. —

Herrerne mente, at der neppe var nogen yngre forretningsmand, som havde disponibel saa stor kapital, at han kunde være med paa dette. Og flere end fire vilde de ikke være.

— Hm. — Diderik la papirerne sammen. — Herrerne kunde jo henvende sig til Peter Fleming, min søn, jeg tror nok, han kan være med.

— Ja — De saa ud, som de ikke havde større lyst til at følge hans anvisning, og de tog straks efter afsked.

Diderik Fleming gik og vented paa, at Peter skulde omtale sagen for ham; men det viste sig siden, at de tre spekulanter havde faat med sig en matador fra en af smaabyerne som fjerdemand.

Diderik forstod da, at Peter ikke eied tillid, og at han trods alle sine chancer og muligheder aldrig vilde kunne naa frem. Denne hændelse gjorde ham meget ondt. —

De nyopførte gaarde var komplekser, som ikke eieren alene kunde holde under den gammeldagse, strenge opsigt. Det var forbi med de gamle patriarkalske forhold. En maatte bøie sig

for tidens krav og la den absolute myndighed over tjenere og husfolk gli ud af sine hænder. Der var heller ikke saa godt om husrum til folk i de nye gaarde. Det lønned sig ikke at ha rækker af værelser staaende til kunder og andre forbindelser. Mere og mere blev det ogsaa slig, at krambodfolkene ikke længer bodde hos sin principal. Kramboderne blev forresten butiker. De høie trapper eller de dybe kjelderhalser foran indgangsdøren forsvandt. De smaa vinduer med mange ruder kom ogsaa væk. Nu strømmed lyset ind gjennem store vinduer, og varerne kunde komme til sin ret, der de laa og bredte sig paa disken.

Og det indre liv i husene var ogsaa underlagt omskiftelser. De nye tider trængte ind i hjemmene og skabte mange forhold om.

Byen havde før været som en stor familie. Man stængte ikke saa særlig omhyggelig for sine døre og vinduer. Fik naboen et gløt ind i ens dagligstue idag, saa fik man selv et gløt ind i hans imorgen, og ad kjøkkentrapperne sived sladder og sludder og nyheder fra hus til hus i evig vekselstrøm. Men byen blev ligesom for stor nu, til at man kunde magte at holde greie paa sine medmennesker; der kom efterhvert saa mange nye til.

Et stort kjøbmandshus havde været som et middelaldersk fyrstehof i det smaa paa mange maader. Det samled i sit skjød først slegten og

husfolkene, men desuden kunder og venner og bekjendte og klienter og snyltegjester af alle aldre. Bordet stod dækket for den, som var sulten, og trængte en til hvile og husly for natten, saa var det nemt at finde en opredt seng. Alle havde som et krav paa gjestfrihed der.

I disse forhold kom der en hel revolution. Det var bare enkelte huse, som opretholdt de gamle traditioner, men blandt dem var Diderik Flemings. Diderik var ikke blind for de fordele, den nye tids skik bragte. Men det var en slags stolthed, som drev ham til at holde ved den gamle tingenes orden. Det havde været slig saa længe, og han vilde ikke indføre nogen gjennemgribende forandring i sin egen levetid.

I hans hus stod endnu middagsbordet dækket fra et til fire, for hver som vilde komme. Det hændte tit, at Diderik Fleming spurte dem, som sad nærmest, om hvem denne eller hin, som spiste ved hans bord, var. Der drev saa mange ind som venner og venners venner af slegt og husfolk. Endnu sov de, som var i hans brød, under hans tag. Endnu førte Cecilie husvæsenet som før paa gammeldags solid og tungvindt og kostbar manér. Endnu stængte Diderik Fleming hver kveld paa slaget ti sin port, skjønt han vel vidste, at de fleste havde skaffet sig nøgler paa egen haand, og at det peb i hængslerne til alle døgnets mest usømmelige tider.

Eftersom aarene gik, fløi børnene ud af reden; men siden rykked børnebørnene ind i det gamle kjøbmandshus og fyldte atter værelserne og gangene med friske, unge stemmer og latter og graad. Dels sendtes de ind til bedsteforældrene for skolegangens og studiernes skyld, og dels gjested de kortere eller længere tid for at faa lidt skik paa sig.

De kom kanske ikke netop under den bedste varetægt. Cecilie Fleming, som fremdeles holdt husets tøiler i sin haand og vilde ha øie med alt, kunde ikke klare at vogte den viltre ungdom, hun havde ansvaret for. Og hun var ogsaa svag overfor sine børnebørn. Af og til fór hun rigtignok op i fuldt sinne og skjældte ud efter noder; men et øieblik efter var hun god igjen og drog omsorg for, at en halvdaler eller en theaterbillet la plaster paa saaret. Og var det noget rigtig galt, en eller anden havde begaaet, var hendes første omtanke at holde det skjult for „ham selv“, og hele huset fik sine instrukser i den anledning.

Diderik Fleming merked ikke eller lod ialfald, som han ikke merked det spil, som foregik bag hans ryg. Og han gik omkring i sit eget hus som den store bussemand. Børnebørnene næred en skrækkens respekt for ham, og de noterte det i sin erindring som en bemerkelsesværdig begivenhed, naar de havde faat et smil fra ham. Og dog kunde han foreta ting paa sin rolige mutte

maade, som kanske saa hverdagslige ud; men som ved nøiere betragtning viste kjærlig omtanke og ofte rigt lune.

— — — —

Til de gamles guldbryllup havde slegten samlet sig.

Tidlig om morgenen reiste guldbrudeparret ud til „Fleminghus", og de gratulanter, som mødte frem i bygaarden om formiddagen, fik den besked, at Flemings tog imod om eftermiddagen ude paa landstedet til middag.

Alt var gjort istand for et ubegrænset antal gjester. De gamle fik ikke lov til at komme ind i selskabsværelserne ovenpaa, hvor børn og børnebørn og husets nærmeste venner havde gjort store forberedelser. Saa bød Diderik sin hustru armen, og de spaserte omkring i haven og parken i formiddagssolen. Der var saa høstlig stille. Gyldent og rødt løv glødede som vin i solen, og udenfor laa fjorden blank og speiled landet. Af og til daled et blad som et skinnende smykke ned over de nyragede gange.

De gik med adstadige skridt, for hun var i den sidste tid blit lidt daarlig tilbens og maatte benytte stok. Han bar endnu sin statelige krop lige rank som før. De sa ikke stort, de gjemte begge sine tanker.

De satte sig tilslut paa en bænk nede ved vandet. En stor nøddebusk hvælved sit ly over dem. De sad og saa udover fjorden og byen derinde.

I øst laa Egeberg. Diderik maatte mindes dengang i aarhundredets morgen, da han red nedover Egebergbakken med fakkel selvtredivte og eskortere Karl Johan ind til byen for første gang.

Der paa Tangen laa Akershus, gammel, graa og ærværdig, og bag det det Christiania som var, dengang han var ung. Nu steg der sort stenkulsrøg op fra skorstenene derinde, der høined sig tagene paa femetages forretningsgaarde. Og store magasiner trængtes om pladsen, hvor kjelderhalsene fordum førte ned til beskedne kramboder.

Slottet skinned hvidt i høstsolen. Det var reist, da Diderik Fleming var en mand paa livets middelhøide. Der var ikke som før et eneste frodig hvælv af haver og alléer udenfor slottet. Hele kvarterer høined sine tagrækker, og byen strakte sine udløbere frem til steder, som i hans ungdom havde ligget langt ude paa landet. Han maatte tænke tilbage. Hans eget liv og byens, som den vokste sig frem gjennem aarene, hørte nøie sammen.

Byen knytted langsomt og trægt sine forbindelser med landet omkring; men da de først var der, jog det nye blod med frisk kraft ind i dens organisme. Det var forbi med idyllen. Nu var Christiania et urolig kraftcentrum, et knudepunkt, hvor livet jog med altid sterkere og sterkere slag.

Og saaledes med hans eget levnet. Gjennem

trængsler havde han slidt sig frem, havde bygget fra grunden det store handelshus; men naar han gik omkring i sin kjøbmandsgaard, hvor travlheden bølged saa intenst, fandt han ikke igjen sit hjem, det fra de første aar, da han og hans hustru var unge og fattige og lykkelige.

Cecilie la sin haand i hans og spurte med mild stemme: — Hvad tænker du paa, Diderik? —

Og han smilte til hende saa varmt som ikke paa mange aar og svarte: — Jeg tænker paa den første tid, da vi var sammen dernede i Voldgaden. —

Og hun smilte igjen. Der blev ikke talt mere om det. De havde jo begge minderne saa nær ind paa sig i denne stund. Det var et pust fra en fjern og lys vaar, der strøg mod dem, som de sad der i sin sene høst.

— — —

Et af børnebørnene kom for at si, at nu led det mod tiden, da gjesterne kunde ventes.

Det var en stor skare, som strømmed til Fleminghus den dag, mænd og kvinder som repræsenterte magt og anseelse, og festen formed sig til en smuk hyldest for de gamle og deres dages arbeide.

Ved mørkets frembrud svinged handelsstandens sangkor under fakkelskin ind i haven, og fra plænen udenfor huset steg sangen op mod de gamle, som stod paa havetrappen omgit af sin slegt. Cecilie Fleming græd, og Diderik havde

ogsaa en følelse af, at det var mest passende at være lidt rørt; men han kunde ikke. Det var med ét, som han stod som fremmed mellem alle disse mennesker. Der var blit sagt ham saa mange smukke ord i aften. At han havde magt, at han var klog og ærlig og aabenhaandet, alle smukke egenskaber havde de slynget i krans om hans navn. Og de havde priset hans lykkelige liv, hans gode hustru og hans prægtige børn.

Men han vidste ikke ret, om det var disse mennesker, han ønsked hyldest af? Var den magt og den rigdom og den ære, han havde vundet, værd et saa langt livs slid og kamp? Var det dette, han i sin hede ungdom begjærlig strakte sine hænder mod? Aa nei, den lykke, man drømte om, var en anden. Den var tusen gange større og herligere.

Sangen stilned, og Diderik Fleming steg frem og takked med rolig ansigt. Han smilte indvendig, naar han tænkte paa, at menneskene vel engang vilde maale hans fortjeneste med dette, at handelsstandens sangkor havde staat og sunget i hans have paa hans guldbryllupsdag.

Det var Cecilie Flemings kortaften. Inde i hjørnestuen od et mahognyspillebord udslaat. To sølvlysestager speiled sig i den glatte flade. Kort og jetons laa færdig.

Omkring divanbordet under hængelampen sad nogle af børnebørnene og et par ungdommelige venner, de havde trukket til hus. Der laa et skjær af lattermild forventning over ansigterne. Disse bestemorens spillepartier var en yndet forlystelse saa god som nogen komedie. Selv Diderik Fleming pleied at være tilstede. Han sad paa sin vanlige plads i sofaen, forskanset bag aftenaviserne. Men det var tydelig at skjønne, at han fulgte spillets gang. Han havde det lille skjæve drag om munden og blinket i øiekrogen.

Præcis paa slaget seks satte de fire gamle damer sig til kortbordet. Foruden vertinden var det oberstinde Rønnow, fru bankier Rømer og fru Widding, som var enke efter en foged sørpaa. Med megen høitidelighed blev kortene blandet; men saa var ogsaa freden forbi. Det var fru

Widding, som skulde gi ud. Men ikke før var hun begyndt, før oberstinden la sin fede haand saa eftertrykkelig i bordet, at lysestagerne dansed: — Du glemte at la Sofie -- det var fru Rømer — ta af. Om igjen, mor! — Og den lille forfjamsede fru Widding bad tusen gange om undskyldning, samled kortene ind paa en klodset maade og begyndte at blande dem. Saa fik hun skjænd af Cecilie, fordi hun ikke straks tog den anden stok. Lille fru Widding misted nogle af bladene paa gulvet, og der blev en hel hurlumhei, før hver havde faat sit.

Fru Rønnow meldte Boston, og meldingerne snegled sig opover til en sekser i kulør, som Cecilie Fleming beholdt. Hun blev imidlertid meget fortørnet over, at ingen vilde gi hende whist, og hun paastod, at fru Widding udmerket godt kunde være med, men bare sad og gjemte sig væk med sine gode kort. Det viste sig imidlertid, at der ingen fare var for sekseren, der kunde gjerne været meldt otte, og Cecilie Fleming strøg straalende gevinsten til sig.

Spillet drog sig videre med vekslende held; bare fru Widding, som sad i forfjamselse og bekymring, tabte stadig, noget som gjorde hende høist ulykkelig, endda hun godt vidste, at Cecilie Fleming paa en diskret maade erstatted hende spillepengene dagen efter. Fru Rønnow beskyldte fru Rømer for at kikke i kortene, og der opstod en livlig debat om dette spørs-

maal, hvorunder meget sterke udtryk kom til anvendelse.

Ungdommen mored sig kongelig og dukked fnisende bag hinandens ryg.

Midt under det værste spetakel traadte Preben Hammer ind. Han var i fulde pontifikalier, og der blinked et par ordener paa brystet. Han hilste paa selskabet. Cecilie Fleming nikked til ham: — Bevares, hvor du er udhalet i kveld. Kommer du kanske fra slottet? —

Preben Hammer smilte straalende: — Ja, jeg kommer lige fra hans majestæt. Hans majestæt har idag behaget at udnævne mig til statsraad og chef for kirke- og undervisningsdepartementet. —

— For en tosk du er, Preben! Hvad fanken vil du op i det sludder for? Var det petit Kathinka meldte? —

Preben Hammer stod ganske konfus. Han dratted pludselig ned fra en piedestal, og som han tænkte efter, maatte han smile og si: — Ja, du kan saamænd ha ret, Cecilie. Jeg ved igrunden ikke, hvad jeg vil paa den galei. —

Men de andre omringed ham med sine gratulationer. I det samme kom husjomfruen og meldte, at maden var færdig, og man gik ind til aftensbordet. Damerne diskuterte endnu sine spil en lang stund under livlig mundhuggeri. Ungdommen kniste ned i servietterne uuder muntre øiekast, og Preben Hammer og Diderik Fleming var langt

inde i en samtale om kongens forhold til stortinget.

Midt under maaltidet kom en pige ind og meldte, at der var kommet en ung dame, som sa, at kjøbmand Fleming var hendes bedstefar, og at hun skulde paa besøg til ham.

Cecilie Fleming for op; men hendes daarlige ben tvang hende til at sætte sig igjen: — Aa, det maa være lille Cecilie, Caspars datter! — Hendes ankomst havde været ventet længe. — Gaa ned og tag mod jeres kusine, børn! —

Diderik Fleming og de unge gik ud og kom snart efter ind med en ung pige i femten-seksten aarsalderen. Hun bar en tarvelig mørk kjole af et lidt landlig snit; men man glemte det for hendes ansigts skyld. Det besad en sjelden og udpræget skjønhed. Øinene og haaret var mørke, og under den svagt buede næse stod en fint tegnet mund over en trodsig liden hage. Og i hver eneste bevægelse var der som et eget brus af liv. De stod æresvagt om hende, hendes fættere og kusiner, og Diderik Fleming holdt hende bedstefarstolt i haanden. Han havde aldrig set hende før.

Hun kom frem til bedstemoren: — Goddag, bedstemor Fleming! — hilste hun paa klingende vestlandsk.

Gamle Cecilie tog hende ind til sig: — Goddag, barnet mit! Gud velsigne dig! — Saa holdt hun hende ud fra sig til betragtning: — Ser du slig ud? Du er saamænd noksaa net. Nei men

Vorherre død! — brød hun brat af, henvendt til en af pigerne: — Der er jo ikke mere brød paa bordet. Vil du rappe dig at faa det ind. Og saa en tallerken til barnet her. —

Lille Cecilie stod forundret: — Nei, men bander du, bedstemor? —

— Hvad siger du, barn? Bander jeg? Neigu gjør jeg ei. — Og ungdommen fik atter brug for sine servietter.

Lille Cecilie blev det absolute centrum. Hun fortalte vidtløftig om sin lange reise over land. Paa et skydsskifte havde hun truffet en student, som spurte, om hun var i slegt med den rige Fleming i Christiania. Var det sandt, at bedstefar var saa rig? Hvormange penge eied han? Den rigeste i bygden hjemme var Lars Beitstad. Folk sa, han eied seks tusen daler.

Efter bordet fortsatte damerne spillet, men ikke med det vanlige liv. Opmerksomheden deltes mellem kortene og Lille-Cecilie, som gik omkring og besaa sig i stuen og uforbeholdent gav sin mening tilkjende om alt.

Hun stilled sig tilslut bag bedstemorens stol, og greb denne i armen, da hun vilde spille ud et kort, og anbefalte hende at ta et andet.

— Er hun gal, lille jomfru Næsvis! Ja forresten, saa har hun ret. Hvem har lært dig at spille Boston? —

— Det har jeg lært af far. Jeg skulde forresten hilse dig saa meget fra far og mor, ja dere

alle sammen. — Og hun begyndte at fortælle om sit hjem med en høilydt ugenerthed, og det utrolige hændte, at de gamle damer la ned sine kort for at lytte til hende.

Hun tegned livet i fogedgaarden med raske træk. Man lærte hendes forældre og søskende og tjenerne intimt at kjende. Og hun beretted om hestene og hundene og fæet, om naboer og bygdefolk fra presten til husmændene. Hun kunde tegne en figur i korte træk, saa den blev levende for en og interesserte.

Man mored sig over hende, sad i et stadig smil, som ofte steg til latter, ledsaget af bekymret hovedrysten fra de gamle damer, naar hun i sin naivitet omtalte landlige foreteelser, som det ikke regnedes comme il faut at berøre ifølge byers skik.

Den nybagte statsraad blev fuldstændig stillet i skyggen af det lille pigebarn. Hun viste ham forresten megen interesse. Han var saa fin, syntes hun, og hun vilde gjerne vide, hvorfor han havde faat de ordener, som pryded hans bryst. Siden vilde hun vide, om bedstefar ogsaa havde ordener.

Da fik gamle Cecilie vand paa sin mølle. Det var hende en stadig kilde til ærgrelse, at Diderik Fleming ved flere leiligheder havde afslaat at modta noget offentlig tegn paa udmerkelse. Og hun beretted med megen applomb, hvorledes hans majestæt paa slotsballet forleden havde sagt til

hende: — Madame, det gjør mig ondt, naar jeg ser Deres hr. gemal bære sit kjolebryst uprydet; men det udmerker ham unegtelig fremfor andre i denne straalende forsamling. —

Lille Cecilie slog hænderne sammen: — Nei, har du været til bal paa slottet, bestemor! Og har du snakket med kongen! —

Gamle Cecilie kneiste: — Ja saamænd har jeg saa, barnet mit. Jeg gik saamænd polonaise med hans majestæt sidst. Jeg har danset med fem konger. —

Lille Cecilie stod himmelfalden: — Fem konger! —

— Ja. Den første var Christian Fredrik, den stymper. Han dansed forresten godt. Saa var det Karl Johan, og han har kysset mig paa panden. —

— Ja, men var ikke det flaut! —

— Nei, det var som en skik, man havde den gang. Det var slet ikke altid behagelig for kongen, naar han skulde kysse en gammel gribenille. —

— Du store min! Og jeg, som ikke har danset med en eneste konge endnu, og jeg kommer vist ikke til at gjøre det nogensinde i mit liv heller! —

— Det skal du ikke si. Naar du har faat lidt skik paa dig, saa faar vi se at faa dig lidt med. —

Diderik Flemings stemme kom tørt fra sofaen:

— Det skal du saamænd ikke bekymre dig for, lille Cecilie. Det er slet ikke sikkert, at konger danser bedre end andre mandfolk. —

Madame Fleming rysted indigneret paa hodet:
— Du skal ikke indprente barnet slige rabelske idéer. Det er en stor ting at ha respekt for konge og øvrighed, ja, og Vorherre ogsaa, naturligvis. —

— — — — —

Da Cecilie Fleming gik tilsengs den aften, talte hun meget bekymret til sin mand om det ansvar, der var lagt paa hendes skuldre. Lille Cecilie blev nok et vanskelig pigebarn at opdrage.

Hun havde ikke havt nogen ængstelse nødig, for da Diderik Fleming vaagned næste morgen, saa han, at hans hustru laa saa merkværdig stille og var saa forunderlig bleg. Hun var død og allerede kold.

Han lukked hendes øine og kyssed hende stille paa panden. Saa klædte han sig paa og gik rolig ud, for at underrette sine husfolk om, hvad der var skeet.

Det var som der blev lidt ødslig i den store gaard, da ikke længer „madamens" stemme smaldt som piskeslag fra svalgangens kommandobro over alskens uduelighed og dovenskab. Tjenerne havde endnu skræmselen i sig. Naar de greb sig selv i at falde i staver over sit arbeide, kunde de pludselig fare sammen, og det slog ned i dem: Madamen! De blev ganske triste, naar de saa sansed, at de aldrig mere vilde bli overhøljet med hendes kraftige paamindelser.

Det, som Diderik følte, var kanske mere savn end sorg. Det var vel saa, at hans hustru og han ikke altid stod saa tæt op til hinanden med fortrolighedens sterke baand imellem sig, og de var begge særprægede naturer, som kræved plads for sine egenheder; men de havde dog holdt meget af hinanden. Og gjennem de mange aar var hun ligesom blit en del af hans liv. Han savned hende hver time paa dagen; men han lod sig lidet merke med det. De var jo ogsaa saa faa, de som var igjen fra hans egen tid. De faldt

fra en efter en. Det var nærmest derpaa han merked, hvor gammel han blev. For endnu følte han sig sterk som en kjæmpe, og vidste ikke, hvad sygdom var.

Det hændte, at han en dag sad sammen med sin søn Paul paa kontoret. Paul maatte ofte ty til sin fars hjælp. Den gamle, som ærgred sig over nogle dispositioner nede paa Ringsstenen, gav ondt fra sig. Men midt under sin tordentale holdt han pludselig inde og blev siddende at se paa sønnen. Det slog ham, at Paul var ældet og havde sølvstænk i haaret, og han udbrød: — Jeg tror, Herren fryde mig, du begynder at bli gammel, Paul! —

Paul smilte stilfærdig: — Det synes jeg, sandt at si, selv ogsaa. —

Diderik Fleming reiste sig: — Jeg skjønner ikke, hvordan folk er skabt nutildags! Se paa mig! Synes du, jeg ser gammel ud? —

Ellers havde Diderik Fleming for en væsentlig del mistet interessen for sin forretning, efter at Cecilie var død. Den var paa mange maader ligesaa meget hendes verk som hans. Hun havde været med at skabe den, og siden havde hun ved sin stadige agtpaagivenhed og deltagelse, selv hvor det gjaldt de mindste detaljer, egget ham til at holde ud.

Han holdt sig nu mere borte fra kontoret, afla bare pligtmæssige og korte besøg dernede. Men han steg ofte til hest, endnu sad han rank i sadlen, og red ud til „Fleminghus". I sine sidste aar sysled han mere end før med jord-

bruget derude. Men det var forbi med de glade fester. Der var ingen af de gamle igjen, og Diderik Fleming sad ensom og fested med sig selv paa sin ungdoms minder i sit eget private værelse.

I bygaarden hersked der altid travlhed som før. I de indre gemakker satte vel børnebørnene sit præg paa husets skik; men den, som spilled mester, blev dog tilslut „han selv". Han var langt over støvets alder, men han evned endnu at holde tøilerne stramt.

Mellem de unge var utvilsomt den, som gjorde sig mest gjældende, Lille-Cecilie. De andre blev alle til en viss grad paavirket af husets alvorspræg, de bar ikke sin ungdoms overmod og munterhed for aabenlyst til skue, og det hørte ligesom til i huset at gaa krogveie for at lirke frem noget, man vilde. Det var gamle skygger, som tusled i krogene.

Sligt skjænked ikke Lille-Cecilie en tanke. Hun stormed som et haardt veir gjennem korridorerne, hendes latter og lyse vestlandsstemme fyldte stuerne. Hun tog ikke hensyn til noget, ikke engang til „han selv's" middagslur. Hun var et „enfant terrible", i hvis fodspor der grodde megen fortrydelse op. En dag skvalred hun ved middagsbordet bekymringsløst op om nogle mænd, som havde været der om formiddagen og oplæst for hende, som den eneste tilstedeværende, en lang lekse om, at Fredrik Lyng skulde betale saa

og saa mange penge. Det var med andre ord en vekselstevning, og paa den maade fik Diderik Fleming rede paa hele Fredrik Lyngs forvirrede økonomi. Og Fredrik Lyng blev til sin egen fortvilelse sendt hjem for at ligge paa landet „for helbredens skyld“ et aars tid og forberede sig til sin embedseksamen.

En af Paul Flemings sønner, Ove, som var theologisk student, skulde gjennemgaa lekserne med Lille-Cecilie. Men det gik ikke videre godt. Hun smøg sig myg som en kat omkring hans mentorværdighed med tusen udflugter og undskyldninger. Var han rigtig ækkel og streng, kunde det hænde, hun kasted bøgerne i hodet paa ham og strøg paa dør og forsvandt. Ofte fandt man hende da igjen ude paa et af lagrene, hvor hun sad og underholdt folkene, eller i stalden, hvor hun stelled om hestene som en hel kar, saa staldlugten laa som en sky om hende, naar hun atter viste sig i stuerne.

— — — — —

Da Cecilie var atten aar, kom Ove en dag ind til sin bedstefar, som sad alene i stuen bag sin avis. Det var vinter og kveld.

— Nu, hvordan gaar det, Ove! — Den gamle havde en viss godhed for denne sin sønnesøn, som var af et stilfærdig og beskedent gemyt, og som der aldrig havde været noget vrøvl med.

Jo, det var noget, Ove syntes, han for sin samvittigheds skyld maatte underrette bedstefaren om

— Hm, hvad er saa det? — Den gamle smilte lidt bag sin avis. Ove havde en nybagt theologs udprægede samvittighed. Det hændte ikke saa sjelden, at han fandt at maatte gi sin bedstefar oplysninger om misbrug, som denne kjendte til havde gaat i svang i huset i mindst firti aar. Som for eksempel den ting, at butikfolkene betragted vinkjælderen som sin egen private domæne.

Ove begyndte stammende: — Det er noget med Cecilie. —

— Nu, er hun doven? Vil hun ikke læse sin franske grammatik? — den gamle smilte fremdeles.

— Aa nei, det er nok det, som værre er. Hun er ude om aftenen. Hun farter omkring med en ganske tarvelig fyr. Husker du ham, den styrmand Vallø, som var med „Ceres"? Du ved, du var ombord med Cecilie, da den kom hjem sidst. Senere har de truffet hinanden, Gud ved hvor, og nu er de sammen hver evige kveld. Alle tjenerne snakker om det. —

Diderik Fleming reiste sig brat: — Er du sikker paa det? —

— Ja, desværre. —

En sitrende uro besatte den gamle. Cecilie stod hans hjerte nær. Han kjendte hendes barnslige troskyldighed og hendes hede ungdom. Der var hændt meget i det gamle hus; men der maatte ikke hænde Cecilie noget ondt.

— Hvor er Cecilie? Bed hende komme ind til mig. —

— Hun er ude med ham ikveld ogsaa. — Ove stod næsten med graaden i halsen.

— Ved du, hvor han bor? —

Jo, det vidste Ove. Det var ude paa Grønland etsteds, hos hans mor, som var enke.

— Du maa følge mig derud iaften. — Den gamle iførte sig straks hat og frak. Fra paraplystativet tog han en solid kaardestok, som han valgte omhyggelig ud. Diderik Fleming retted sig, han var sagtens endnu mand for at gi en slubbert en dragt prygl.

De gik ned gjennem de menneskefyldte gader. Her var det en anden by, som begyndte, saare forskjellig fra den de hørte til. Og menneskene bar ogsaa et andet præg. Ud fra en ølbule kom nogle matroser, som havned lige i armene paa et par gadepiger. To lazzaroner havde faat tag i en glad bonde. Skikkelige arbeidere med verktøi i hænderne var paa vei hjemover. Fra de smaa melkebutikker klingred de hæse bjelder, naar døren gik op for en kone eller pige med et brød under armen og en mugge i hænderne. En smedgut i sin svarte bluse sjangled ind paa Diderik Fleming, som gav ham et durabelt rap med stokken. Den gamle var i krigshumør, og Ove skjønte, en kunde vente sig voldsomme optrin.

De fandt husnumeret. Gaarden saa forresten ud til at være forholdsvis anstændig. De maatte

lede sig med fyrstikker gjennem trappeopgangen, til de traf den rette dør. En ældre kone lukked op for dem.

Om styrmand Vallø var hjemme?

Jo — han var nok det. Nu skulde hun hente ham.

Men de to fremmede mænd trængte hende uden videre tilside og aabned resolut døren til et værelse, hvorfra lysskin sived ud gjennem nøglehullet.

I en sofa derinde sad styrmanden og ved hans side Lille-Cecilie. En stol, som var skjøvet tilside, og et strikketøi paa bordet viste den gamle kones plads. Værelset var tarvelig udstyrt med gammeldagse møbler, men det var net og pent.

De to i sofaen fór op. Han blev bleg, og hun skreg til som i ynk.

— Kom hid Cecilie! Tag dit ydertøi paa dig og gaa ned med Ove, saa skal jeg snakke et ord med ham der. —

Cecilie kasted sig ind til den unge mand: — Nei du skal ikke gjøre ham noget ondt, bedstefar! Han har været snil mod mig, baade han og hans mor. —

— Kom hid! — Diderik Flemings stemme smaldt som et pistolskud, og der var magt i den, saa hun sled sig løs fra styrmanden og gik med sænket hode over gulvet mod sin bedstefar. Men hun bøied af forinden og gjemte sig hos den

gamle kone. Styrmanden gjorde mine til at følge efter.

— Stans, din slubbert! Du skal staa mig til regnskab for, hvad du har gjort mod hende! — Diderik hæved stokken; men han kjendte pludselig et tag om armen. Det var mandens mor:

— Forsynd jer ikke, hr. Fleming! I er en god mand, efter hvad folk vil vide, og I maa høre, hvad en gammel ærlig kone har at si jer. Jeg ved forvist, at disse to unge ingenting har at skjule hverken for Gud eller mennesker. De er glade i hinanden. Min søn kom og fortalte mig det en dag. Han var ulykkelig over det, hun er jo en fin frøken og han bare en simpel sjømand. De har ofte mødt hinanden i det sidste; men det har altid været under mit tag. Jeg er en fattig, gammel kone; men jeg er ærlig. —

Ved hendes tiltale tog Diderik Fleming sin hat af. Han havde beholdt den paa, da han traadte ind i stuen. Det dæmred for ham, at her var kanske noget, som han ikke havde forstaat. Den gamle kone saa saa skikkelig ud, og ret betragtet, saa havde styrmanden ogsaa et aabent og ærlig ansigt. Han stod taus en stund, saa spurte han pludselig: — Holder du af hende? —

Styrmanden sænked hodet: — Ja, jeg gjør. Jeg ved, det er galt af mig; men —

— Og du? — Diderik Fleming vendte sig mod sit barnebarn.

Hun smøg sig ind til sin bedstefar: — Ja saa

forfærdelig. Det var mig, som maatte si det til ham, for han vaaged ikke. Han syntes, jeg var saa fin, skjønner du. —

Diderik Fleming maatte smile. Slaget var vundet for de unge.

Han stod og saa mod noget, som var forbi. Det var sommerdag paa fjeldet. Der drev en høi himmel over. Ryper kagled i vidjekrattet. Og der var en jente i hvide serkeærmer og med hede, taareløse øine. Diderik Fleming bøied end engang i sit stille sind knæ for sin første kjærlighed. Saa gik han tungt frem og leded Lille-Cecilie hen til styrmand Vallø:

— Det er en dyr skat, jeg gir dig, mest det dyreste, jeg har igjen. Du faar røgte den vel. Det blir nok endnu lidt af hvert at slaas med for jer; men I har Diderik Fleming paa jer side, og det pleier mest at bli, som han vil. —

— — — — —

Og Diderik Fleming ordned det for dem. Trods modstand fra hendes forældre og tanter og slegt i det hele, blev de to unge forlovet, og han skaffed Vallø skipperpladsen paa en skude.

Den dag, dette var arrangeret, reiste Diderik Fleming ud til Fleminghus. Det snede lidt, og skogen stod hvid. Anders husmand havde dagen før faat ordre til at lægge paa peisen, saa det kunde være godt og varmt.

Da Diderik traadte ind i sit eget værelse, hvor flammernes flakkende skin lyste op over alle de

underlige gjenstande, som var derinde, hændte der noget underlig. Den solide laas paa jern-skrinet sprang op af sig selv med et smeld. Dette kunde vel forklares; men Diderik, som ellers ikke var overtroisk, fik med engang en følelse af, at dette var et varsel, at nu var hans time kommet. Han var jo ogsaa nær de niti aar.

Det blev derfor ingen mindernes orgie, han denne gang kom til at feire derude. Det blev som et stort opgjør.

Han ordned papirerne i jernkisten efter at ha læst dem og brændte de fleste. Tilsidst tog han den lille pakke med familiedokumenterne, brød seglet med fast haand og gjennemgik papirerne.

Det var som han retted sin ryg, da han havde gjort det, og han blev længe siddende med dem foran sig.

Saa tog han en stor beslutning. Et for et kasted han dem ind i baalet. Flammerne krølled dokumenterne sammen. Skrifttrækkene traadte et øieblik glødende frem paa den forkullede grund, før alt sank i aske.

Det var for sine sønners skyld, han gjorde det. Ingen af dem havde hans egen sterke vilje, og det vilde bli til lidet gavn, om de skulde hid-ses op som ham selv til at forme sit liv over ruinerne af en svunden storhed. Han vidste vel, hvilke ofre han havde maattet bringe. Det var bedre at bygge et liv paa virkelighedens trygge

grund. Og han trøsted sig med en naturlov, som han udtrykte slig: En slegt fornyer sig selv.

Da han gik ud, efter at ha stængt vel efter sig, kasted han signetet i den store, dybe brønd.

Saa fik han fat i Anders husmand. Da denne gik ind i stalden for at ta hesten, fulgte Diderik Fleming med. Han gav Anders ordre til at ta op et par planker i staldgulvet, som var raadne, og lægge nye.

Da han satte sig i spidsslæden, sa han: — Nu blir det vel en stund, før jeg kommer ud her igjen, Anders. —

Ja, men nu havde man jo snart vaaren, mente Anders, der var alt som en tev af den i luften.

— Jeg har ikke brev paa, at jeg lever op vaaren, jeg blir gammel — smilte Diderik Fleming og retted sin kjæmperyg.

Anders stod liden og graa med krøget og kruslet ryg og forstod sig slet ikke paa hr. Fleming idag.

Hesten fik et let rap af pisken, og med rislende dombjelder bar det gjennem den snetunge skog ind til byen.

En uges tid senere sad Diderik Fleming ved frokostbordet. Der var tilfældigvis ingen andre tilstede end Karen Lyng, et af hans datterbørn. Hun skulde ligesom være hos bedstefaren for at holde opsyn med husvæsenet. Saa sa han med et:

— Jeg gaar ned paa kontoret nu, og du kan si, jeg nødig vil forstyrres af nogen før middag. Og saa kan du skikke bud til dem af min slegt, som er saa nær, at de kan naa frem til ieftermiddag. Jeg vil se dem alle om mig idag. —

Karen Lyng spurte forundret: — Men hvorfor? —

Han reiste sig fra bordet: — Det lider mod aften og dagen helder. Er det ikke saa, der staar i skriften? Det er idag den sidste dag, jeg lever. —

Karen fór forskrækket sammen: — Hvad siger du, bedstefar. Der er ikke noget menneske, som kjender sin time! —

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03337 7501

